

Ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige

Oscar Almén, Jens Lusua och Tomas MalmLöf

Ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige

Oscar Almén, Jens Lusua och Tomas Mamlöf

Titel	Ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige
Title	Russian investments and economic interests in Sweden
Rapportnummer	FOI-R--5377--SE
Månad	December
År	2022
Antal sidor	62
ISSN	1650-1942
Kund	Utrikesdepartementet, Ministry of Foreign Affairs
Forskningsområde	8. Säkerhetspolitik/8. Security Policy
Projektnummer	B 12529
Godkänd av	Malek Finn Khan
Ansvarig avdelning	Försvarsanalys/Defence Analysis

Omslagsbild: Sasirin Pamai / Shutterstock

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett annat sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

Förord

Mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och EU:s efterföljande sanktioner mot Ryssland beslutade regeringen i mars 2022 att ge FOI i uppdrag att kartlägga ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. Syftet är enligt uppdraget att ”bidra till ökade kunskaper och en bättre bild av ryskt direkt och indirekt ägande i Sverige.”¹

FOI genomförde på uppdrag av UD en kartläggning av kinesiska företagsförvärv 2019.² Studien fick stort genomslag då det var den första öppna kartläggningen av kinesiska företagsförvärv i Sverige. En viktig del i arbetet med kartläggningen var att FOI upprättade en sökbar databas baserad på Bolagsverkets register över verkliga huvudmän (RVH).

Uppdraget från regeringen har denna gång varit bredare än för kartläggningen av kinesiska företagsförvärv. Förutom motsvarande kartläggning av ryska investeringar, vilket inkluderar både företagsförvärv och nyetableringar, fick denna studie också som mål att undersöka andra ryska ekonomiska intressen i Sverige. De ekonomiska intressen som undersöks i studien utöver investeringar är: 1) Ryskt ägande av fastigheter och andra tillgångar av betydelse. 2) Ryska företag eller företag med ryskt ägande som anlitas genom upphandling av svenska myndigheter. 3) Rysk-svensk handel med fokus på eventuella kritiska insatsvaror. Avslutningsvis inkluderas en analys om eventuella säkerhetshot mot Sverige kopplade till ryskt ägande.

I juni överlämnade FOI ett delresultat till regeringen i form av en lista på ryska investeringar. Med föreliggande rapport har FOI slutfört uppdraget.

Rapporten har granskats enligt sedvanlig granskningsprocess på FOI och ett stort tack riktas till granskaren Susanne Oxenstierna. Rapportförfattarna har samverkat med andra myndigheter och aktörer med relevant kunskap för att få så bred och djup tillgång till information om ryska investeringar och ekonomiska intressen som möjligt. Samarbetet har också varit värdefullt för förståelsen av arbetet med sanktionerna. Ett stort tack för samarbetet riktas till Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Lantmäteriet, Finansinspektionen, Finanspolisen, Säkerhetspolisen, Nationella operativa avdelningen på polisen (Noa), Militära underrättelsetjänsten, Tullverket och Åklagarmyndigheten. ■

1 Regeringskansliet, Projektstöd till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) till en kartläggning av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige, 2022-03-23 UD2022/04412.

2 Jerker Hellström, Oscar Almén och Johan Englund, *Kinesiska företagsförvärv i Sverige: en kartläggning*, (FOI-Memo 6903: Stockholm, 2019).

Sammanfattning

I samband med Rysslands utökade invasion av Ukraina beslutade EU om att införa omfattande ekonomiska sanktioner riktade mot ryska individer och företag. Det saknas sedan tidigare sammanställd öppen statistik om ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. I denna studie kartläggs ryska investeringar och ekonomiska intressen baserat på en mängd olika källor. De ekonomiska intressen som undersöks är ryskt fastighetsägande och andra tillgångar, ryskägda företags medverkan i offentlig upphandling och rysk-svensk handel med fokus på kritiska insatsvaror. Vidare har säkerhetskonsekvenserna av detta analyserats. I rapporten redovisas en lista med 128 företag i Sverige med ryskt ägande vars totala tillgångar uppgår till drygt 34 mdkr. Under 2022 har hittills 18 av företagen antingen bytt huvudman till en icke-rysk medborgare, likviderats, gått i konkurs eller på annat sätt upphört med sin verksamhet. Återstående företags tillgångar uppgår till 15,8 mdkr. Studien innehåller ett antal fallstudier av ryska investeringar och presenterar nya data om ryskt fastighetsägande och ryska företags deltagande i upphandling. De säkerhetskonsekvenser som identifieras är ett visst beroende av ryskt konstgödsel och aluminium, samt möjliga risker för oönskad tekniköverföring och olovlig underrättelseverksamhet kopplat till företag med ryskt ägande. ■

Nyckelord: Ryssland, investeringar, ekonomiska intressen, säkerhet.

Summary

In connection with Russia's expanded invasion of Ukraine, EU decided to impose extensive economic sanctions against Russian individuals and companies. There is a lack of previously compiled open statistics on Russian investments and economic interests in Sweden. This study maps Russian investments and financial interests based on a variety of sources. The economic interests that are investigated include Russian property ownership and other assets, participation of Russian-owned companies in public procurement and Russian-Swedish trade with a focus on critical inputs. Furthermore, the security consequences of this have been analysed. The report presents a list of 128 companies in Sweden with Russian ownership whose total assets amount to SEK 34 bn. So far in 2022, 18 of the companies have changed their beneficial owner to a non-Russian citizen, liquidated, gone bankrupt or otherwise ceased to operate. The assets of remaining companies amount to SEK 15.8 bn. The study contains a number of case studies of Russian investments and presents new data on Russian property ownership and the participation of Russian companies in public procurement. The security implications identified include a certain dependence on Russian fertilizers and aluminium, as well as possible risks of unwanted technology transfer and illicit intelligence activities linked to companies with Russian ownership. ■

Keywords: Russia, investments, economic interests, security.

Huvudsakliga slutsatser

- Studien har kartlagt ryska investeringar och ekonomiska intressen, samt analyserat säkerhetskONSEKVENSAV detta för Sverige.
- Det saknas sedan tidigare sammanställd öppen statistik om ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. De ekonomiska intressen som undersöks är ryskt fastighetsägande och andra tillgångar, ryskägda företags medverkan i offentlig upphandling och rysk-svensk handel med fokus på kritiska insatsvaror.
- I rapporten identifieras 128 ryska investeringar i Sverige med företag som var aktiva 1 januari 2022 och hade tillgångar eller omsättning över 2 mkr. De totala tillgångarna år 2020 för dessa företag var över 34 mkr och den totala omsättningen nästan 14,8 mkr.
- Under 2022 har hittills 18 av (14 %) företagen bytt huvudman till en icke-rysk medborgare, likviderats, gått i eller är nu under förfarande för konkurs, eller på annat sätt upphört med sin verksamhet. De sammanlagda tillgångarna för dessa företag var 18,5 mkr, och deras totala omsättning var knappt 474 mkr. Återstående företags tillgångar uppgår till 15,8 mkr.
- Det förekommer svenska, ryskägda, företag med stora tillgångar utanför Sverige. Flera av dessa ryska företag förefaller ha startat eller förvärvat mindre företag i Sverige som förvaltar stora tillgångar utomlands.
- Det största antalet ryskägda företag är verksamma inom byggverksamhet (29 företag), följt av handel (19), information och kommunikation (16) samt fastighetsverksamhet (13).
- Fyra personer som förekommer på EU:s sanktionslista och en som finns på bland annat USA:s och Storbritanniens listor äger företag i Sverige.
- Sverige har i nuläget ingen lag som reglerar utländska köp av fastigheter. Lantmäteriet registrerar vidare inte fastighetsägande efter medborgarskap vilket gör det omöjligt att ge en fullständig bild av ryskt fastighetsägande.
- Studien har identifierat 157 ryska medborgare som äger 247 fastigheter i Sverige.
- Bland de boende utomlands som står som ägare till fastigheter i Sverige finns ingen i nuläget med på EU:s, Storbritanniens och Ukrainas sanktionslistor.
- Det saknas statistik om landstillhörighet för företag som medverkar i upphandling i Sverige.
- Sedan 2018 har 10 svenska företag med rysk verklig huvudman medverkat som anbudsgivare i 174 upphandlingar i Sverige. Av dessa har de vunnit budgivningen vid 45 tillfällen. Några av dessa företag har pågående kontrakt under 2022.
- Handeln mellan Sverige och Ryssland var fram till 2022 relativt begränsad. Utifrån kriterierna att varan eller varugruppen utgör en kritisk insatsvara för Sverige har studien endast identifierat rysk konstgödsel som en kritisk insatsvara för svenskt vidkommande.

- De varor som ryska aktörer potentiellt skulle kunna förneka Sverige tillgång till är konstgödsel och aluminium.
- Fallet med företaget InstrumentElectronics pekar på risker med att företag kan användas såväl som bas för teknikinhämtning för den ryska militären som för olovlig underrättelseverksamhet.
- Baserat på listan av ryska investeringar förekommer det inga övriga företag, verksamma under 2022, som på ett uppenbart sätt skulle kunna bidra till stärkt rysk militär förmåga. Det betyder dock inte att detta inte kan förekomma.
- Av den begränsade information av ryskt fastighetsägande studien fått tillgång till går det inte att utläsa om det föreligger något säkerhetshot mot Sverige.
- Slutligen visar studien att det finns brist på information rörande utländska medborgares ekonomiska aktiviteter i Sverige vilket innebär att det troligtvis finns ett stort mörkertal rörande ryskt ägande och ekonomiska intressen.

Innehåll

1. Inledning	11
1.1 Syfte	11
1.2 Avgränsningar	11
1.3 Metod och källor	12
1.4 Begreppsdefinitioner	13
1.5 Ramverk för säkerhetsanalys	14
1.6 Disposition	15
2. Ryska investeringar	17
2.1 Bakgrund och lagstiftning	17
2.2 Tidigare studier av ryska investeringar	17
2.3 Resultat av kartläggningen	22
Huvudmännens bosättningsland	23
Branschtillhörighet	24
Totala tillgångar per branschavdelning	24
Total omsättning per branschavdelning	24
Var finns de ryska tillgångarna?	24
Företagens geografiska spridning i Sverige	25
Avslutande kommentar om ryska investeringar	26
3. Fallstudier av ryska investeringar	27
3.1 Individer från den ryska eliten	28
Oleg Deripaska: Aluminiumtillverkning och entreprenad i österrikiskt syndikat	28
Petr Zjukov: riskkapital på ryska	29
Michail Prochorov: spanska tillgångar under svensk jurisdiktion	29
3.2 Fastigheter och hotellverksamhet	30
Jurij Vasins hotellimperium	30
Rais Gajfullin: fastighetsförvaltning på värmländska	31
3.3 Elektronikhandel	31
Instrumentelectronics	31
Trilight Microwave	32
3.4 Avslutande kommentar fallstudier	32

4. Fastigheter	35
4.1 Erfarenheter från Finland	35
4.2 Lagstiftning	35
4.3 Ryskt ägande av fastigheter i Sverige	36
4.4 Uppmärksammade fall av fastighetsägande i Sverige	37
Rysk-ortodoxa kyrkan i Västerås	37
Slami	37
4.5 Ryskt intresse för svenska hamnar	37
4.6 Övriga tillgångar	38
4.7 Avslutande kommentarer om fastigheter och övriga tillgångar	39
5. Upphandling	41
5.1 Resultat	41
5.2 Andra fall av upphandling av företag med ryska intressen	42
6. Handel	45
6.1 Rysslands handel med omvärlden	45
6.2 Den svenska bytesbalansen med Ryssland	45
6.3 Svensk export till Ryssland	46
Finansiella risker med svensk export till Ryssland	47
Risker för oönskad kunskaps- eller tekniköverföring till Ryssland genom svensk export	47
6.4 Svensk import från Ryssland	48
Kritiska importhandelsberoenden	49
7. Säkerhetsanalys	51
8. Slutsatser	53
9. Vidare forskning och policyimplikationer	55
Referenslista	57

1. Inledning

DEN RYSKA POLITIKENS INRIKTNING mot stormaktsanspråk och de säkerhetspolitiska intressen och ambitioner som följer på detta, har under de två senaste decennierna kommit att alltmer stå i strid med den säkerhetspolitiska ordning som har byggts upp i Europa efter det kalla kriget. Rysk politik hamnar därmed i direkt motsatsställning till övriga europeiska stater och USA:s säkerhetspolitiska intressen.³ Rysslands utökade invasion av Ukraina 24 februari 2022 har ytterligare skärpt detta motsatsförhållande.

Ur ett svenskt perspektiv har svenska och ryska geopolitiska intressen främst kolliderat i Östersjöregionen. Sveriges och Finlands Nato-ansökningar, vilka förorsakades av den ryska invasionen, har helt ritat om kartan. Principen om alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig har nu definitivt fått ge vika för insikten att Ryssland är det enda land som utgör ett geopolitiskt hot mot Sverige. Rysslands direktinvesteringar i svensk ekonomi skulle kunna vara direkt krigsförberedande eller syftande till att dra in Sverige i en gräzonsproblematik.

Försvarsmakten konstaterade i mars 2022 att säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats efter Rysslands invasion och att det skett ett ökat antal hot från Ryssland som kan komma att påverka Sveriges suveränitet.⁴ Likaså konstaterade Säkerhetspolisen i april 2022 att hotbilden mot Sverige har ökat liksom Rysslands risktagande.⁵ Det ökade säkerhetshotet från Ryssland innebär också att riskerna med ryskt ägande och ekonomiska intressen i Sverige är mer uppenbara.

I samband med den utökade invasionen beslutade EU om att införa omfattande ekonomiska sanktioner riktade mot ryska individer och företag. Ytterligare sanktionspaket har breddat omfattningen av sanktionerna till att bland annat inkludera förbud mot offentlig upphandling av företag med ryskt majoritetsägande.

För svensk del visar tidigare offentlig tillgänglig data om ryska investeringar att dessa är begränsade i omfattning.⁶ Det har saknats mer fullständig information om vilka företag i Sverige som delvis eller helt ägs av ryska medborgare. Även i fråga om ryskägda företags medverkan i offentlig upphandling och ryskt ägande av fastigheter och andra tillgångar saknas sedan tidigare sammanställd information. En kartläggning är därför av vikt för att skapa en helhetsbild av ryska investeringar och ekonomiska intressen. Detta har betydelse såväl för det fortsatta sanktionsarbetet som för förståelsen av eventuella säkerhetshot mot Sverige.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att kartlägga ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. De ekonomiska intressen som undersöks är ryskt fastighetsägande och andra tillgångar, ryskägda företags medverkan i offentlig upphandling och rysk-svensk handel med fokus på kritiska insatsvaror. Vidare syftar studien till att analysera säkerhetskONSEKVENSerna av detta. Forskningsfrågorna lyder: Vad är omfattningen och inriktningen av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige? Vilka säkerhetskONSEKVENSER har ryska investeringar och ekonomiska intressen för Sverige?

1.2 Avgränsningar

Studien inkluderar inte svenska företags verksamhet i Ryssland förutom delen om handel där även svensk export diskuteras. Även om svenska företags verksamhet i Ryssland är relevant för hur Ryssland kan använda ekonomiska påtryckningar mot Sverige ingår inte detta i uppdraget. Indirekt ägande eller kontroll av verksamheter via bulvaner låter sig inte fångas av officiell statistik; uppdragets fokus är i förstaskedet det direkt observerbara ägandet.

³ Magnus Peterson (red.), 2020, *Utländska direktinvesteringar i skyddsvärda verksamheter: En studie av risker, branscher och investerare*, (Stockholm: FOI 2020).

⁴ Sveriges Radio, "Försvarsmakten: Ökat antal hot mot Sverige från Ryssland.", 17 mars 2022. (<https://sverigesradio.se/artikel/forsvarsmakten-okat-antal-hot-mot-sverige-fran-ryssland>).

⁵ Säkerhetspolisen, "Ökad vaksamhet mot påverkan", 27 april 2022. (<https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2022-04-27-okad-vaksamhet-mot-paverkan.html>).

⁶ SCB, "Statistik för utländska direktinvesteringar", (hämtat 20221103).

Huvudfokus i studien ligger på nuläget. Ryskt ägande av svenska företag räknas från första januari 2022. Studien kartlägger inte företag som upphört eller inte längre är ryskägda så länge inte förändringen skett under 2022. Fokus ligger alltså på det nuvarande ägandet snarare än det kumulativa värdet på ryska investeringar även om detta kan vara intressant som en bakgrund. I fallstudier görs dock längre tillbakablickar historiskt.

Företag vars omsättning eller totala tillgångar översteg 2 mnkr i räkenskaperna för 2020 utgör vår bas. Avgränsningarna baseras på räkenskaperna för år 2020, då dessa var de senaste tillgängliga vid studiens start. I de fall ett företags räkenskaper kommit in för året 2021, och omsättning eller totala tillgångar överstigit 2 mnkr, har dessa företag inkluderats i urvalet.

I kapitel 5 som täcker offentlig upphandling undersöks sökta och tilldelade kontrakt under tidsperioden 2018–2022 då många kontrakt sträcker sig över flera år.

I kapitel 6 som rör handel täcks tidsperioden 2013–2021. Intervallet är valt för att visa upp en normalbild för svensk-rysk handel under perioden från ockupationen av Krym-halvön⁷ och fram till Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina våren 2022.

Kartläggningen av ryska investeringar gör ingen åtskillnad mellan ryska förvärv av svenska företag eller nyetableringar. Det beror främst på att det i vissa fall kan vara svårt och tidskrävande att avgöra vilken kategori en investering tillhör. Inom ramen för denna studie har vi valt att prioritera bort den aspekten.

1.3 Metod och källor

Studien använder en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod. En lista på svenska företag med olika grad av ryskt ägande har sammanställts och redovisas i tabell 2.1. Vidare analyseras olika aspekter såsom omfattningen av investeringar och branschfördelning vilket redovisas som deskriptiv statistik i kapitel 2. Data om övriga ryska ekonomiska intressen (fastigheter, upphandling och handel) har analyserats och sammanställts även det i tabellform.

Den kvalitativa delen av studien består av ett antal fallstudier som syftar till en fördjupad förståelse av olika typer av ryska investeringar. Fallstudierna baseras på ingående analys av en mängd olika källor, inklusive ryska, och beskriver komplexa ägandestrukturer som illustrerar svårigheterna med att belägga det verkliga ägandet. Det ska tilläggas att samtliga företags årsredovisningar har granskats innan de inkluderats i listan på ryska investeringar.

I syfte att skapa en hanterlig struktur över de multidimensionella relationerna mellan investeringar, ägare och eventuella andra aktörer eller fenomen av intresse, har data över investeringar och ägande sparats som en egen databas i programmet Microsoft Access. Därigenom blev det lättare att undvika duplicering av och inkonsekvenser i data. Det underlättade även för att söka efter eller dra ut delmängder av data för vidare analys. Förutom uppgifter om omfattningen av ryska investeringar och ryskt ägande analyseras frågor som typ av investering, berörda ekonomiska sektorer, grad av ägande liksom förändringar över tid.

Studien har en tydligt empirisk tyngd. Huvudsyftet är kartläggning genom att ta fram och sammanställa information snarare än att undersöka orsakssamband och testa eller utveckla teorier. Den avslutande säkerhetspolitiska analysen har dock större grad av teorianknytning.

Studiens huvudsakliga bidrag består i att ta fram och sammanställa en stor mängd data. Forskningen baseras på källor såsom Bolagsverkets register över verkliga huvudmän (rvh), bolagens årsredovisningar, allabolag.se, SCB, Datacross, Lantmäteriet, Finansinspektionen, Holdings, Mercell Commerce, United Nations Conference on Trade and Commerce (UNCTAD), akademisk forskning och medierapporter.

Gällande bolagsverkets rvh har medarbetare på FOI upprättat en databas för att kunna söka efter medborgarskap och bosättningsland. Vidare har studien fått tillgång till börsnoterade bolag genom databasen Holdings som upprättats av Modular Finance. Vi har även fått tillgång till uppgifter om sanktionerade oligarkers koppling till svenska företag genom Datacross som är ett EU-projekt under ledning av Transcrime vid *Università Cattolica* i Milano. För data om fastighetsägande har vi begärt ut uppgifter från Lantmäteriet. För data om offentlig upphandling har vi beställt uppgifter från Mercell Commerce. Från Finansinspektionen har vi fått tillgång till data om finansiella tillgångar.

⁷ I rapporten används så långt möjligt ukrainsk stavning för geografiska namn förknippade med Ukraina.

Studien visar att tillgänglig svensk statistik över ryska investeringar hittills varit knapphändig. De ryska direktinvesteringstillgångarna i Sverige enligt SCB:s definition är relativt små och uppgick 2020 till 1 mdkr. Som jämförelse var Finlands och USA:s motsvarande tillgångar i Sverige 256 respektive 399 mdkr.⁸ I Tillväxtanalys rapport om antalet utlandsägda företag finns inte Ryssland med på listan utan inkluderas i kategorin ”övriga” då antalet ryskägda företag i Sverige är för få. De länder med lägst antal ägda företag som redovisas står som ägare till nio företag.⁹ I den lista som SCB tillhandahållit listas nio företag i Sverige med rysk koncernmoder.

För att så långt som möjligt säkerställa validiteten av data har fallstudier av enskilda investeringar upprättats. Mycket tid har lagts på att söka information från olika källor, inklusive ryskspråkigt material. Några ingångsvärden vad gäller ryskspråkigt material har varit den ryska federala skattemyndighetens register över alla juridiska personer och enskilda näringsidkare. Detta register inrymmer grundläggande registerinformation såsom namn och adress, firmatecknare, andels- eller aktiekapital, grundare, skattnummer och verksamhetskoder.

Ytterligare information om de flesta företag går att erhålla via någon av de ackrediterade ryska nyhetsbyråer som sammanställer den information som företagen enligt lag är tvungna att ge allmänheten insyn i, såtillvida företaget inte har erhållit ett undantag för detta. Exempel på information som kan erhållas den vägen är bolagsordningar, årsredovisningar och årsbokslut, liksom listor över associerade eller anknutna juridiska eller fysiska personer.

En tredje central rysk källa har varit hemsidan *List-Org*. Utöver att den sammanställer mycket av den grundläggande information som listas i ovanstående källor, så har den en användbar funktion i form av en interaktiv grafisk presentation av den struktur av juridiska och fysiska personer som det undersökta företaget är förbundet med.

Utöver dessa centrala informationskällor har även uppgifter i ryska media och – i förekommande fall – information från företagens egna hemsidor använts.

Det har funnits ett stort intresse för studien från olika myndigheter i Sverige och ett flertal av dessa har hört av sig med erbjudande om hjälp och stöd när det gäller datainsamling. FOI har samverkat med andra myndigheter och aktörer med relevant kunskap för att få så bred och djup tillgång till information om ryska investeringar och ekonomiska intressen som möjligt. Dessa myndigheter inkluderar Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Lantmäteriet, Finansinspektionen, Finanspolisen, Säkerhetspolisen, Nationella operativa avdelningen på polisen (Noa), Militära underrättelsetjänsten, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

1.4 Begreppsdefinitioner

Investerings: Flertalet av de investeringar som undersökts i denna studie utgörs av utländska direktinvesteringar. En utländsk direktinvestering (FDI, *Foreign Direct Investment*) är en investering i en verksamhet i ett annat land. Detta sker genom förvärv av företag eller genom att starta en helt ny verksamhet (*greenfield investment*) i ett annat land.¹⁰ Men kartläggningen inkluderar även investeringar som genomförts i Sverige av ryska medborgare utan att det nödvändigtvis har förts över kapital från utlandet. I studien inkluderar begreppet investering både utländska investeringar och inhemska investeringar så länge som investeraren har ryskt medborgarskap.

Ryskt ägande definieras här som att ägaren har ryskt medborgarskap. I de fall det inte gått att belägga att individen har ryskt medborgarskap har vi gjort enskilda bedömningar. Exempelvis bedöms boende i Ryssland som saknar svenskt personnummer men äger fastigheter i Sverige i denna studie som ryska medborgare. Det förekommer även fall där individen bevisligen har starka band till ryska staten och regimen men medborgarskap i annat land än Ryssland, exempelvis Viktor Vekselberg som står på EU:s sanktionslista men har ukrainskt medborgarskap. Även i dessa fall har individuella bedömningar gjorts.

Det finns nackdelar med att begränsa ryskt ägande till ryska medborgare. I många fall kan personer med nära koppling till den ryska regimen ha annat medborgarskap än ryskt. Det riskerar att exkludera många personer och företag från kartläggningen. Att kategorisera människor utifrån deras etnicitet är samtidigt problematiskt ur flera synvinklar. Dels blir det ett etiskt problem. Dels är etnicitet ett svårgripbart begrepp som inte enkelt kan definieras. Ett sätt att hantera detta skulle kunna vara att inkludera dem som bytt från ryskt till ett

8 SCB:s definition av utländska direktinvesteringstillgångar är: totalt eget kapital, finansiella fordringar och skulder samt direktägda kommersiella fastigheter.

9 Tillväxtanalys, ”Utländska företag 2020”, Dnr: 2022/95, sid. 16. (https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.1d3e3a8d180d6be6b074f8a91655275727367/Statistik_2022_03%20Utl%C3%A4ndska_f%C3%B6retag_2020.pdf).

10 Det finns även hybridformer som kallas *brownfield*, I denna studie använder vi oss emellertid bara av två kategorier. För diskussion om kategorierna se exempelvis Yung-Ming Cheng, ”Determinants of FDI Mode Choice: Acquisition, Brownfield, and Greenfield Entry in Foreign Markets”, *Canadian Journal of Administrative Science*, (Vol. 23, Issue 3: September 2006.)

annat medborgarskap exempelvis under de senaste fem åren. Det hade emellertid varit ett tidskrävande arbete som inte var möjligt inom tidsramen för denna studie.

Kartläggningen syftar till att, utifrån tillgänglig data, ge en så omfattande bild av ryskt ägande och ekonomiska intressen som möjligt. Studien handlar alltså inte bara om att kartlägga tillgångar kopplade till de individer och företag som finns med på EU:s sanktionslista, eftersom dessa bara utgör en del av ryska investeringar och ekonomiska intressen, utan syftar till att ge en helhetsbild av ryskt ägande. Det är därför viktigt att påpeka att de företag och ryska medborgare som nämns i studien i de flesta fall inte finns med på sanktionslistan utan enbart inkluderas såsom ryska medborgare.

Begreppet *omfattning* innefattar både antal och storlek. Studien undersöker alltså både antalet investeringar och värdet på dessa investeringar. Värdet på investeringen utgår vanligtvis från vad investeraren betalade vid investeringstillfället. Då denna summa ofta inte är offentlig har vi istället valt att utgå från företagets redovisade tillgångar och omsättning.

Nivå av investering. En vanlig gräns för att anses ha en viss kontroll över en verksamhet är 10 procent ägande av rösterna. Det är vid denna investeringsnivå som inrapportering generellt ska ske. I denna studie är vi emellertid intresserade av finansiella tillgångar och inte enbart graden av kontroll över företaget. Vi har därför valt att sätta gränsen för ägande på 1 procent i det fall ägandet övergår två miljoner kr.

Oligark. Den definition på en oligark som används här syftar på en industrimagnat som i första hand snabbt skapade sig en förmögenhet i samband med den ryska privatiseringsvågen under 1990-talet, och som i dag äger sådan ekonomisk tyngd att de har potential att påverka rysk politik.

1.5 Ramverk för säkerhetsanalys

Ett delsyfte med studien är att analysera säkerhetskONSEKVENSerna för Sverige av ryskt ägande och ekonomiska intressen. I en studie av Theodore Moran och Lindsay Oldenski om riskerna med utländska investeringar i USA delar författarna in hoten i tre olika kategorier. Det första hotet (1) är att en utländsk aktör kan förneka tillgång till en viss vara eller tjänst som är avgörande vikt för landets ekonomi. Det andra hotet (2) utgörs av överföring av känslig teknologi som kan användas för att skada landets intressen. Det tredje hotet (3) är den mer direkta skadan för landet som kan uppkomma genom infiltration, spionage och störning.¹¹

Denna kategorisering i tre olika typer av hot är användbar även för att analysera andra ekonomiska aktiviteter förutom investeringar såsom fastighetsägande, offentlig upphandling och handel. Den första kategorin av hot rör således i vilken mån ryska investerare eller Ryssland som exportör kan förneka Sverige tillgång till kritiska varor och tjänster. Denna fråga undersöks i studien dels genom en analys av ryska investeringar och de sektorer som de domineras av. Dels sker det genom en analys av svensk-rysk handel.

Den andra kategorin hot gäller överföring av känslig teknologi. Det finns ett betydande teknologiskt gap mellan Ryssland och ledande västerländska kunskapsnationer. Ryska investeringar i svensk ekonomi skulle kunna användas för att komma över eftertraktade teknologier – från Sverige, men även sådan teknologi som är licensierad för den svenska marknaden – som ett led i en rysk tillväxtstrategi.¹² Rysslands storskaliga invasion av Ukraina har visat på Rysslands stora beroende av västerländsk teknologi, inte minst i form av halvledare som i stor utsträckning används inom Rysslands försvarsindustri.¹³ Trots de importsubstitutions- och -diversifieringsprogram som Ryssland har infört för att bryta beroendet av västerländsk teknologi, så kommer Ryssland mest troligtvis inte kunna komma ikapp den teknologiska eftersläpning som den ryska elektronik- och halvledarindustrin lider av. Orsaken till detta är att den globala halvledarindustrin har undergått en utveckling mot specialisering, som innebär att inget enskilt land längre behärskar hela förädlingskedjan, utan är tvunget att förlita sig på internationellt samarbete.¹⁴ I ljuset av detta reella problem, torde Rysslands incitament för tekniksmuggling och grå import vara fortsatt höga och förmodligen tilltagande, åtminstone så länge som nuvarande sanktioner ligger fast.

11 Theodore Moran och Lindsay Oldenski, *Foreign Direct Investment in the United States: Benefits, Suspicions, and Risks with Special Attention to FDI from China*, (Peterson Institute for International Economics: Washington D.C., 2013).

12 Petersson, Magnus (red.), 2020, *Utländska direktinvesteringar i Sverige*, (FOI: Stockholm, 2019), s. 59.

13 Byrne, James, Somerville, Gary, Byrne, Joe et al., 2022, *Silicon Lifeline – Western Electronics at the Heart of Russia's War Machine* (RUSI, augusti 2022), <https://rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/silicon-lifeline-western-electronics-heart-russia-war-machine>, (hämtad 10 oktober, 2022).

14 Dobrynin, Sergej 2022, "Otkatimsia v 2000 god'. Obnulenije rossijskogo chaj-teka", *Radio Svoboda*, 1 mars 2022, www.svoboda.org/a/otkatimsia-v-2000-god-obnulenije-rossijskogo-hay-teka/31729840.html, (hämtad 10 oktober, 2022).

För att undersöka i vilken mån det finns risker med oönskad tekniköverföring analyserar vi i vilken mån ryska investeringar sker inom högteknologiska områden som skulle kunna förstärka den ryska militära förmågan. Ett annat område där tekniköverföring kan ske är genom export.

Ryska investeringar såväl som ryskt ägande av fastigheter kan utgöra basen för rysk statlig fientlig verksamhet i Sverige. Det sammanfaller med den tredje kategorin hot ovan. Det kan röra sig om spionage, sabotage och förberedelse för fientliga krigshandlingar. Utredningen 'Förbättrat skydd för totalförsvaret' lyfter fram att utländskt ägande av känslig infrastruktur som hamnar och flygplatser skulle kunna ge en fientlig stat kontroll över geografin. En antagonist skulle därmed kunna "försvara för myndigheter som exempelvis Försvarsmakten att bedriva sin verksamhet eller på annat sätt stödja en främmande stats syften. Sådana förvärv eller nyttjanden kan också underlätta för olovlig underrättelseverksamhet."¹⁵ Även områden som omfattar tillgång till, eller möjlighet att kontrollera eller påverka, kritisk eller känslig information är av betydelse för säkerhetsanalysen.

Denna del av analysen fokuserar på i vilken mån det skett investeringar eller upphandlingar inom säkerhets känsliga sektorer och om det finns ryskägda fastigheter i närheten av skyddsvärda områden.

Det ska slutligen konstateras att säkerhetsanalysen enbart kommer att kunna ge en begränsad bild av säkerhetsproblematiken relaterad till ryska investeringar och ekonomiska intressen eftersom vi inte har använt oss av säkerhetsklassad information. Vidare kan det givetvis ske tekniköverföring genom smuggling och annan olaglig verksamhet som vi inte känner till.

1.6 Disposition

Studien är uppdelad i nio kapitel. Kapitel två redovisar kartläggningen av ryska investeringar vilket presenteras i form av en lista på företag med ryskt ägande. Vidare analyseras omfattningen av investeringar i termer av antal företag, samt företagets omsättning och tillgångar. Slutligen redovisas företagets fördelning på olika branscher, ägarnas boplatser, liksom var företagen är geografiskt placerade.

Kapitel tre innehåller fallstudier av ryska investeringar inom tre olika sektorer. Fallstudierna syftar till en fördjupad förståelse av de ofta komplexa ägarförhållanden som finns när det gäller ryskt ägande liksom de olika slag av risk som kan förekomma kring ryska ekonomiska aktörer. Detta gäller speciellt för individer som finns uppsatta på sanktionslistorna.

Kapitel fyra går igenom ryskt ägande av fastigheter och andra tillgångar samt diskuterar ett antal uppmärksammade fall. I detta kapitel diskuteras också svårigheterna med att kartlägga utländskt ägande av fastigheter i Sverige då det saknas uppgifter om medborgarskap kopplat till fastighetsägande.

Kapitel fem fokuserar på offentlig upphandling. Där redovisas en genomgång av de företag med ryskt ägande som medverkat i upphandlingar i Sverige sedan 2018.

Kapitel sex innehåller en genomgång av svensk-rysk handel. Fokus ligger här på i vilken grad Sverige är beroende av ryska produkter liksom risker för oönskad teknologiöverföring.

Kapitel sju utgörs av en säkerhetsanalys av konsekvenserna av de ryska investeringar och ekonomiska intressen som redovisats i kapitel två till sex.

Kapitel åtta är slutsatskapitlet. Där besvaras de två forskningsfrågorna gällande (1) omfattningen av ryska investeringar och ekonomiska intressen, samt (2) säkerhetskonsekvenserna för Sverige.

Avslutningsvis diskuteras i kapitel nio vidare forskning och policyimplikationer av studiens resultat. ■

15 Slutbetänkandet av Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet, *Förbättrat skydd för totalförsvaret*, SOU 2019:34 (Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet: Stockholm, 2019). s. 123.

2. Ryska investeringar

I DETTA KAPITEL KARTLÄGGS ryska investeringar i Sverige. Såväl förvärv av svenska företag som nyetableringar inkluderas i kartläggningen. Huvudresultatet består av en lista på 128 svenska företag med ryskt ägande som redovisas i tabell 2.1. Det ska påpekas att förekomsten av ett företag och namn på listan inte betyder att det finns någon koppling till EU:s sanktionslista. Det förekommer ett antal företag på listan vars ägare finns med på sanktionslistan. De flesta av företagen är dock med på listan enbart på grund av att den verkliga huvudmannen är rysk medborgare.

2.1 Bakgrund och lagstiftning

1992 avskaffades det system för granskning av utländska investeringar som tidigare fanns i Sverige. Motivet till avskaffandet var dels en anpassning till Europeiska gemenskapernas (EG) lagstiftning och dels som ett sätt att stimulera intresset för utländska investeringar i Sverige.¹⁶ Under mitten av 2010-talet genomfördes ett antal utländska investeringar i Europa som skapade debatt om säkerhetspolitiska risker. Detta gällde främst ett antal kinesiska företagsförvärv av högteknologiska företag och investeringar i kritisk infrastruktur. 2019 beslutade EU om en förordning gällande ett ramverk för granskning av utländska investeringar. Även om ramverket inte innebär att medlemsstaterna var skyldiga att införa nationella granskningssystem var det en tydlig signal om att EU tog riskerna med utländska investeringar på allvar.¹⁷

Flera länder inledde processer för att skapa investeringsgranskningsmekanismer. I Danmark antog folketinget i juli 2021 en lag om granskning av utländska investeringar.¹⁸ I Sveriges tillsatte regeringen en utredning i augusti 2019 vilken presenterade sitt slutbetänkande i november 2021. Utredningen föreslår att en lag om granskning av utländska investeringar ska vara på plats 1 januari 2023. Lagstiftningsarbetet kommer dock att ta längre tid än så.

Parallellt med arbetet med en lag om investeringsgranskning i Sverige genomfördes en revidering av den Nationella Säkerhetsskyddslagen (2018). I december 2021 började den reviderade lagen att gälla. Lagen stipulerar att företag vars verksamhet kan klassas som säkerhetskänslig måste söka tillstånd från myndigheterna innan en utländsk investering kan genomföras.¹⁹

Det finns alltså idag viss lagstiftning på plats som kan säkerställa att utländska investeringar i skyddsvärda verksamheter säkerhetsgranskas. Om lagen om granskning av utländska investeringar följer utredningens förslag kommer det att vara en av de mest långtgående investeringsgranskningsmekanismerna i EU. Dock täcker lagstiftningen enbart investeringar och inte ägande av fast egendom eller offentlig upphandling av utländska företag.

2.2 Tidigare studier av ryska investeringar

Vi känner inte till någon motsvarande kartläggning av ryska investeringar som genomförts i andra europeiska länder. Däremot finns det sedan 2021 ett forskningsnav om företagsägande kallat *The Ownership Monitor* (TOM) vid forskningscentret *Transcrime, Università Cattolica* i Milano. Baserat på den forskning och data som finns samlad i TOM genomför forskarna en löpande kartläggning av ägande i europeiska företag. I samband med Rysslands utökade invasion av Ukraina i februari genomförde Transcrime en kartläggning av vilka europeiska företag som hade kopplingar till någon av de 33 oligarker som fanns med på EU:s första sanktionslista. I mars 2022 publicerades rapporten *Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors*. Enligt studien finns det över 31 000 företag med rysk verklig huvudman i EU, Storbritannien och Schweiz.

16 Magnus Peterson (red), *Utländska direktinvesteringar i skyddsvärda verksamheter*, (FOI, Stockholm:2020), s. 13.

17 Magnus Peterson (red), *Utländska direktinvesteringar i skyddsvärda verksamheter*, (FOI, Stockholm:2020), s. 6.

18 Bech Bruun Law firm, ”Investeringsscreeningslov om udenlandske direkte investeringer vedtaget af Folketinget”, May 21, 2021. <https://www.bechbruun.com/da/nyheder/2021/investeringsscreeningslov-om-udenlandske-direkte-investeringer-vedtaget-af-folketinget>.

19 Regeringen, *Granskning av utländska direktinvesteringar*, SOU 2021:87 (Stockholm: 2021), s. 24.

Tabell 2.1 Ryskt ägande i svenska företag med registrerade huvudmän enligt Bolagsverket.

Nr	Företagsnamn - huvudman ej bosatt i Sverige	Säte	SNI	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)	Ägarbolag	Huvudman/ägare	Bosatt i	Ägarandel (%)	Kommentar
1.	4finance AB	Stockholm	K	76 552	99 330	Tirona Ltd	Vera Boiko	RU	25-50	Upphört huvudmannaskap 20220608
2.	4spar Aktiebolag	Stockholm	K	0	129 046	Tirona Ltd	Vera Boiko	RU	25-50	Likvidation beslutad 20220323
3.	Alersberg Development AB	Stockholm	M	0	58 222		Mikhail Mantrov	RU	50-75	
4.	Tomten 2:179 AB	Stockholm	L	0	11 041	Akersberg Development AB	Mikhail Mantrov	RU	50-75	
5.	AmiJugofem AB	Stockholm	K	0	487 325	Hydrys Investments S.a.r.l.	Mikhail Prokhorov	CH	100	
6.	AmpTrack Technologies AB	Örebro	J	186	25 764		Vladimir Kalinin/Elena Martynova	CH/ES	50-75/25-50	
7.	ATI Europe AB	Stockholm	G	0	12 668	Alengdar Ltd	Grigory Shiyani	RU	100	
8.	ATI Nordic AB	Stockholm	G	4 876	58 954	Alengdar Ltd	Grigory Shiyani	RU	100	
9.	CMA Small Systems Aktiebolag	Stockholm	J	229 891	184 642	Alengdar Ltd	Grigory Shiyani	RU	49	
10.	Highex AB	Stockholm	J	39 985	14 705	Alengdar Ltd	Grigory Shiyani	RU	49	
11.	Avionero AB	Malmö	J	63	5 124		Anton Tyulenev	RU	25-50	Upphört huvudmannaskap 20220401
12.	Baltresto AB	Kungälv	G	2 919	504		Roman Lushnikov	EE	25-50	
13.	Civil Construction Services AB	Solna	M	2 399	1 281		Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
14.	Coffee Please Home AB	Norsborg	G	11 770	3 423	Coffee Please Holding AB	Aleksey Kartev	ES	50-75	
15.	Cool Carriers AB	Stockholm	H	1 307 369	304 548	Fritra AG	Mikhail Ganyushin/Elena Borisenko	CY/RU	25-50/25-50	Från mars 2022 ändrat till Ganyushin 100 %
16.	deriStrat AB	Stockholm	J	1 919	4 426		Alexey Zhigarev	AT	0-25	
17.	Eskaro Group AB	Göteborg	M	518 934	377 982	Lassier Engineering Ltd	Igor Chumakov	EE	100	
18.	Eskaro Ukraine AB	Göteborg	C	0	62 648	Lassier Engineering Ltd	Igor Chumakov	EE	50-75	
19.	EVOPIPES RG AB	Ljungsby	M	3 253	1 294	Evopipes SIA	Miron Gorlovsky	RU	25-50	
20.	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Kristinehamn	L	581	30 487		Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
21.	Solanz Skandinavien AB	Kristinehamn	L	212	4 879	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
22.	Kurlanda Gärd Aktiebolag	Kristinehamn	L	1 097	7 704	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
23.	GF Service och Installation AB	Kristinehamn	N	0	22 382	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
24.	Ellapac 11 AB	Kristinehamn	L	4 455	22 041	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
25.	Gayfullin Fastigheter AB	Kristinehamn	L	1 832	13 633	Fastighets- och kapitalförvaltning i Värmland AB	Rais Gayfullin/Robert Gayfullin	RU/SE	50-75 / 0-25	
26.	Gamergate AB	Stockholm	J	247 919	26 255		Nikolay Trusov	RU	100	
27.	Global Triangle AB	Bandhagen	G	17 410	837		Nikolay Belov	RU	100	
28.	Hotell Rodlagen Nya AB	Norrälje	I	7 932	4 970		Yury Vasin	RU	100	Ändrat medborgarskap och bosättning till TR 20220308
29.	Evion Hotell & Restaurang AB	Göteborg	I	8 247	4 403	Hotell Rodlagen Nya AB	Yury Vasin	RU	100	Ändrat medborgarskap och bosättning till TR 20220308
30.	InstrumentElectronics i Stockholm AB	Nacka	G	2 003	434	Yasco Investments Ltd	Vladimir Kulemekov	RU	100	Likvidation beslutad 20200729
31.	IST Group AB	Växjö	J	167 517	217 672	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	75-100	Upphört huvudmannaskap 20220615
32.	IST Sverige AB	Växjö	J	175 779	45 803	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	75-100	Upphört huvudmannaskap 20220615
33.	Ja Rocka Roll Studios AB	Linköping	J	4 242	1 211	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	0-25	Upphört huvudmannaskap 20220516
34.	Schoolido AB	Nacka	P	13 476	12 864	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	75-100	Upphört huvudmannaskap 20220615
35.	Sigfridshäll i Växjö AB	Växjö	L	6 277	53 320	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	75-100	Upphört huvudmannaskap 20220615
36.	Lärarets Hus AB	Växjö	L	0	10 131	IST International Holding S.A.	Tatiana Sundeby	CH	75-100	Upphört huvudmannaskap 20220615

Tabell 2.1 Fortsättning från föregående sida.

Nr	Företagsnamn - huvudman ej bosatt i Sverige	Säte	SNI	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)	Ägarbolag	Huvudman/ägare	Bosatt i	Ägarandel (%)	Kommentar
37.	Kopy Goldfields AB (publ)	Stockholm	B	1 150	1 974 987	Hc Alliance Ltd	Arzen Idrisov	RU	25-50	
38.	AB Krasny Gold Fields	Stockholm	B	0	108 674	Hc Alliance Ltd	Arzen Idrisov	RU	49	
39.	KRAG Solutions AB	Stockholm	N	1 625	2 104		Mikhail Pereyato	LV	25-50	Konkurs inledd 20220428
40.	Kubiknorg Aluminium i Sundsvall AB	Sundsvall	K	0	204 264	Eny/Sual Partners Ltd	Oleg Deripaska/Viktor Vekselberg	RU/RU	>50	
41.	Kubiknorg Aluminium AB	Sundsvall	C	1 845 634	2 258 416	Eny/Sual Partners Ltd	Oleg Deripaska/Viktor Vekselberg	RU/RU	>50	
42.	GANSCA Deponi Aktiebolag	Sundsvall	E	11 156	20 196	Eny/Sual Partners Ltd	Oleg Deripaska/Viktor Vekselberg	RU/RU	>50	
43.	KV GROUP AB	Långshyttan	F	0	3 890		Georgij Kascejev	LV	100	
44.	Malmö Lumber Technology Wood Products AB	Malmö	G	5 621	3 385		Evgeny Superfin	DE	25-50	
45.	Meerwind AB	Helsingborg	M	30 900	38 300	Frefika Invest Ltd Corp	Natalia Törnqvist	CH	100	
46.	Rörvik Industri och Handel AB	Jönköping	M	0	32 523	Frefika Invest Ltd Corp	Natalia Törnqvist	CH	100	
47.	Rörvik Swedfore AB	Stockaryd	M	29 377	20 105	Frefika Invest Ltd Corp	Natalia Törnqvist	CH	100	
48.	Rörvik Timber Höglandet AB	Jönköping	L	2 774	24 147	Frefika Invest Ltd Corp	Natalia Törnqvist	CH	100	
49.	NC Nordic Control AB	Lidingö	G	7 083	7 794		Pavel Gerasimov	RU	100	
50.	Nimab Anläggning AB	Sjöbo	F	0	7 145		Oleg Deripaska	RU	25-50	Sålt, namnbytt och likviderat 20220111
51.	NIMAB Entreprenad AB	Sjöbo	F	549 117	244 107	STRABAG Holding GmbH/STRABAG SE	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
52.	Nimab Support AB	Sjöbo	F	52 250	15 386	STRABAG Holding GmbH/STRABAG SE	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
53.	Nordic Water Holding AB	Mölnådal	G	208	101 513	Twitel Holding AG	Viktor Vekselberg	CH	25-50	
54.	Nordic Water Products AB	Mölnådal	G	480 010	285 269		Viktor Vekselberg	CH	25-50	
55.	PetroGrand AB	Stockholm	M	0	28 391	Natlata Partners Ltd	Maxim Korobov	ES	55,5	
56.	Petrosibir AB	Stockholm	M	0	217 464	Natlata Partners Ltd	Maxim Korobov	ES	39,2	
57.	Recore Industries AB	Timrå	C	329	4 709		Dimitry Zaytsev	RU	100	
58.	ARTBOARD Aktiebolag	Timrå	C	27 033	25 851	Recore Industries AB	Dimitry Zaytsev	RU	91	
59.	Rekssoft AB	Upplands-Väsby	J	29 868	3 701	QUADRA++ LLC/NextStep LLC	Alexander Egorov	RU	100	
60.	RETN Nordic AB	Solna	J	9 757	16 374	RETN Capital Ltd	Polina Maltseva	AT	25-50	Uppköpt huvudmannaskap 20220524
61.	RISE Capital AB	Stockholm	K	13	176 221		Igor Snegurov	RU	75-100	
62.	RISE Estate AB	Stockholm	L	0	102 279	RISE Capital AB	Igor Snegurov	RU	75-100	
63.	Safetech International Holding AB	Stockholm	K	0	87 017	Indigo Capital	Petr Zhukov	RU	25-50	
64.	Slami AB	Mariefred	I	739	39 140		Viacheslav Mikhaylov	RU	100	Uppköpt huvudmannaskap 20211210, kvar i styrelsen
65.	Stadsis AB	Malmö	K	0	2 111 396	Cladel Ltd	Vagif Alev	UA	100	
66.	Steelmar Scandinavia AB	Lidingö	G	742	154 312	Gielmo Enterprises Ltd	Alexandr Gazlov	RU	100	
67.	STRABAG AB	Örebro	F	0	16 049	STRABAG Holding GmbH/STRABAG SE	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
68.	STRABAG Projektutveckling AB	Solna	F	30	70 907	STRABAG AB	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
69.	Vasagatan Op6 Holding AB	Örebro	F	0	45 306		Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
70.	STRABAG BRVZ AB	Örebro	M	23 774	348 383	SBS Strabag Bau Holding Service GmbH	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
71.	STRABAG Rail AB	Örebro	F	0	36 952	STRABAG Holding GmbH/STRABAG SE	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
72.	STRABAG Sverige AB	Solna	F	41 3513	275 007	STRABAG Holding GmbH/STRABAG SE	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel

Tabell 2.1 Fortsättning från föregående sida.

Nr	Företagsnamn - huvudman ej bosatt i Sverige	Säte	SNI	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)	Ägarbolag	Huvudman/ägare	Bosatt i	Ägarandel (%)	Kommentar
73.	Sulzer Pumps Sweden AB	Vadstena	C	609 181	338 152	Sulzer AG/Renova	Viktor Vekselberg	CH	48	
74.	Sweden Bygg Kraft AB	Hägersten	F	29 153	9 448		Iman Sebieva	RU	100	
75.	Teknicast Investment Group AB	Malmö	K	0	5 667	Nalendi Investments Limited	Leonid Kinyakov	RU	50-75	Upphört huvudmannskap 2020-2023. Likvidation avslutad 2020-20803
76.	Tele2 Russia Holding AB	Kista	K	0	16 954 591	VTB Bank	Andrey Kostin	RU	100	Likvidation beslutad 2020-2023
77.	Tele2 Russian Investments AB	Stockholm	K	0	893 209	VTB Bank	Andrey Kostin	RU	100	Konkurs inledd 2020-20520
78.	The Books Sweden AB	Enskede	N	2 791	776		Ekaterina Malushenkova	RU	100	
79.	Thermo Industri i Stockholm Aktiebolag	Stockholm	G	13 523	2 695		Vladimir Kilin/Vladimir Bobrov	RU/FI	25-50/25-50	
80.	UMWELTGREEN AB	Stockholm	K	921	85 147	Medinilla Holding	Sergey Sokolov	RU	100	
81.	Videre Rebus Coatings Aktiebolag	Stockholm	C	431	2 549		Nina Rodionova	RU	100	Likvidation beslutad 2020-20517
82.	WIRUD AB	Tranås	G	2 821	5 018		Elena Sotnikova	RU	25-50	
83.	Woodrow Management AB	Enskede gård	G	38 440	1 761		Sergey Tataurov	RU	25-50	
84.	Zublin Scandinavia AB	Solna	F	1 024 909	569 783	Zublin Spez GmbH	Oleg Deripaska	RU	25-50	Avregistrerad som huvudman 2021, men har kvar ägarandel
	Summa			8 103 968	30 302 413					
Övrigt identifierat ryskt ägande i svenska företag										
85.	NCAB Group	Sundbyberg	M	170 830	88 568		Vladimir Makarov	RU	1,5	
86.	Sendify AB	Göteborg	H	58 524	28 939	Litten Investments	Alexander Eliseev	RU	14,2	
87.	Tui Sverige AB	Stockholm	N	5 870 956	2 526 066	Severgroup/Ondero	Alexei Mordashov/ Marina Mordashova	RU	4,1/29,9	(Engagemangsförändring 2020-2028)
88.	Voi Technologies	Stockholm	N	386 866	1 289 147	PTC/	Alexander Eliseev/Ilya Yushvaev	RU	1,2/2,9	
	Totalt ovan			14 591 144	34 235 133					
Nr	Företagsnamn - huvudman bosatt i Sverige	Säte	SNI	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)	Ägarbolag	Huvudman/ägare	Bosatt i	Ägarandel (%)	Kommentar
89.	Alexey Kuznetsov AB	Stockholm	J	0	341		Alexey Kuznetsov	SE	100	
90.	ALLSERVICE AM AB	Upplands Väsby	N	3 214	1 450		Alan Mamiev	SE	75-100	
91.	ATYX AB	Stöde	F	0	0		Alexey Molokov	SE	25-50	
92.	Aveda flytt AB	Handen	H	2 411	233		Zukhna Dzhalilova	SE	100	
93.	Beltrusbygg AB	Ultran	F	1 673	509		Nikolay Korzh	SE	100	
94.	BMD GROUP AB	Tyresö	F	2 291	399		Elena Kopteva	SE	100	
95.	Bärbalken 356 AB	Järfälla	F	3 895	986		Bashir Motaliev	SE	25-50	
96.	CLEAN CAR PLUS AB	Älvsjö	G	2 173	529		Svetlana Mechouki	SE	100	
97.	Elvins Bilexpert AB	Skogås	F	2 403	1 411		Elvin Nagizade	SE	50-75	
98.	Fundamental Fastighetsservice Aktiebolag	Enskede	F	4 178	471		Elena Podolnaia	SE	100	
99.	Galaj Bygg AB	Södertälje	F	6 500	1 110		Lidia Galaeva	SE	50-75	
100.	Grand Arctic Sweden AB	Älvsjö	L	270	7 883		Iurii Kuzhelko	SE	100	
101.	GreenBjork AB	Beddingestränd	G	3 416	2 989		Sergei Dymov	SE	100	
102.	Hellgrens Ventilation & Bygg AB	Skarpnäck	F	6 685	2 038		Sergey Matveev	SE	25-50	
103.	Hjälper SWE AB	Farsta	N	10 103	6 531		Konstantin Kantor	SE	100	
104.	Jasmine AB	Gävle	P	3 634	1 508		Dzhennet Abasova	SE	100	

Tabell 2.1 Fortsättning från föregående sida.

Nr	Företagsnamn - huvudman bosatt i Sverige	Säte	SNI	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)	Ägarbolag	Huvudman/ägare	Bosatt i	Ägarandel (%)	Kommentar
105.	Kabardin Media AB	Stockholm	J	0	0		Tatiana Nikolaevna Lytasova/ Nikita Sergeevich Kabardin	SE/SE	25-50/25-50	Uppköpt huvudmannaskap 220603, nya RU huvudmän boende i SE: M Ivanov & A Kuznetsov. Nytt namn: Nauchu AB
106.	KHJ Innovations AB	Stockholm	G	1 438	966		Kristina Jakobsson	SE	25-50	
107.	Klinkeresson&Karlsson AB	Nykvarn	F	2 303	1 053		Bogdan Chuvachalov	SE	100	
108.	Kristan Bygg AB	Hjärtum	C	12 905	3 522		Kristina Solestrand	SE	100	
109.	Kvist Skandinavien AB	Värby	F	2 217	642		Veronika Kvist	SE	100	
110.	Limavi AB	Skogås	J	2 367	539		Andrey Kolpakov	SE	100	
111.	Max Logunov AB	Kungsängen	J	1 280	367		Maksim Logunov	SE	100	
112.	NextCode AB	Stockholm	J	17 588	13 222	Northbound Holding AB	Dmitry Vyalskin	SE	25-50	
113.	NPN Bygg Sthlm AB	Bagarmossen	F	9 180	4 593		Elena Kopteva	SE	100	
114.	NPP BYGG AB	Partille	F	5 201	2 591		Aslan Gogitidze	SE	100	
115.	PSP Ventilation AB	Tyresö	F	3 711	2 245		Andrei Kudrinskii	SE	100	
116.	Questroom AB	Åkersberga	R	2 410	710		Grigory Andreevich Koshmak	SE	25-50	
117.	Resursbostäder i Spånga AB	Spånga	L	632	5 237		Dmitrii Simis	SE	100	
118.	R-G TRANSPORT AB	Järfälla	G	8 704	1 586		Artush Oganesyan	SE	100	
119.	SAA BYGG AB	Gunnäse	F	2 232	1 191		Alexey Sokolov	SE	100	
120.	Scandinavien M&T AB	Uppsala	M	3 802	1 534		Konstantin Bryunin	SE	50-75	
121.	SEUP AB	Uppsala	L	0	2 997	Scandinavien M&T AB	Konstantin Bryunin	SE	100	
122.	SHS Gruppen AB	Bromma	F	4 241	885		Igor Boyko	SE	25-50	
123.	Shtark Interiör AB	Ärlandstad	F	4 782	1 134		Svetlana Shtark	SE	100	
124.	Tasty America AB	Johanneshov	G	12 132	3 180		Irena Elanskaya	SE	25-50	
125.	Team77 Sweden AB	Segeltorp	N	1 943	1 536		Nikolay Korzh	SE	100	
126.	The Barkas Collective AB	Stockholm	M	5 382	3 058		Vitaly Poluzhnikov	SE	25-50	
127.	Toseto Sweden AB	Bromma	F	12 275	874		Kirill Kuzhelko	SE	25-50	
128.	VR ENTREPRENAD AB	Bålsta	F	4 699	932		Victor Kersikov	SE	50-75	
		Summa		174 270	82 982					
		Totalt samtliga ryska huvudmän		14 765 414	34 318 115					
	STATISTIK	Antal	%	Oms 2020 (tkr)	Tot tillg 2020 (tkr)					
	RU huvudman boende i RU	62	48%	13 127 853	30 047 199					
	RU huvudman ej bosatt i SE	88	69%	14 591 144	34 235 133					
	RU huvudman bosatt i SE	40	31%	174 270	82 982					
	TOTALT ANTAL FÖRETAG RU HUVUDMAN	128		14 765 414	34 318 115					

SNI-kodernas betydelse: B – Utvinning av mineral; C – Tillverkning; E – Vattenförsörjning; avlopprensning, avfallshantering och sanering; F – Byggsamhet; G – Handel; H – Transport och magasinering; I – Hotell- och restaurangverksamhet; J – Informations- och kommunikationsverksamhet; K – Finans- och försäkringsverksamhet; L – Fastighetsverksamhet; M – Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik; N – Uthyrning, fastighetsservice, resejänster och andra stödtjänster; P – Utbildning.

Ägarbolag: Avser det ultimata ägarbolaget.

Landskoder: RU – Ryssland; CH – Schweiz; ES – Spanien; HU – Ungern; FI – Finland; DE – Tyskland; UA – Ukraina; PL – Polen; LV – Lettland; AT – Österrike; CY – Cypern; BY – Belarus; EE – Estland.

Kubikensborg-företagen (Kuba): Ryskt majoritetsägande men oklar fördelning mellan huvudmän.

I denna grupp är det 1400 av dessa företag, med totala tillgångar på över 440 md us dollar, som kontrolleras av 33 personer vilka finns med på EU:s sanktionslista.²⁰

Tjeckien är det land i Europa som har flest ryska verkliga huvudmän, 14 682, vilket utgör nästan en tredjedel av företagen. Därefter kommer Storbritannien, Lettland, Tyskland, Bulgarien och Cypern. Finland återfinns på nionde plats med 1 092 företag. Sverige nämns inte i listan men enligt de data vår studie baseras på är det totala antalet företag i Sverige med rysk verklig huvudman 379 företag.²¹

När det gäller företag med koppling till någon av de sanktionerade 33 oligarkerna dyker dock Sverige upp på tionde plats på listan över länder mätt i företagens totala tillgångar. Enligt studien kontrollerar sanktionerade oligarker företag i Sverige med totala tillgångar på 3 065 mn USD, motsvarande 28 mdkr.²² Samma lista toppades av Cypern med 106 571 mn USD, Luxemburg med 95 489 mn USD och Storbritannien, 65 124 mn USD.²³

Vi har fått tillgång till en lista från Transcrime med totalt 30 svenska företag med koppling till sanktionerade individer eller entiteter. Det framgår i informationen att när det gäller antalet företag snarare än företagens sammanlagda tillgångar hamnar Sverige först på 25:e plats i Europa. Det framgår också av listan att anledningen till att Sverige hamnar så högt när det gäller totala tillgångar i dessa 30 företag framförallt kan förklaras med företaget Tele2 Russia Holding AB, som 2020 hade totala tillgångar på 16,9 mdkr.

Tele2 Russia bildades ursprungligen 2003 av svenska Tele2 och såldes 2013 till ryska VTB Group för 15,6 mdkr.²⁴ Rysslandskännaren och före detta rådgivare åt den ryska regeringen, Anders Åslund, ansåg vid tidpunkten att Tele2 tvingades till försäljningen då de inte fick några ryska 4G-licenser.²⁵

Tele2 Russia Holding är registrerat i Sverige, men de tillgångar på 16 mdkr som står bokförda på företaget motsvarar inga anläggningstillgångar, utan är fordringar på moderbolaget i Nederländerna, T2 Netherlands B.V. Under 2021 var företaget vilande. Den 23:e februari 2022 beslutades om likvidation av Tele2 Russia Holding AB.²⁶ Eftersom kartläggningen utgår från de företag som var verksamma 1 januari 2022 inkluderas Tele2 Russia Holding AB ändå i vårt urval.

2.3 Resultat av kartläggningen

I tabell 2.1 redovisas samtliga företag med ryskt ägande. Det inkluderar företag som var aktiva 1 januari 2022 och hade omsättning eller tillgångar som översteg 2 mnkr 2020 eller 2021. Förutom företag med ryska huvudmän, inkluderas även ryska medborgares minoritetsposter ner till 1 procents ägande, förutsatt att investeringen är högre än 2 mnkr.²⁷ Vårt slutliga urval består av 128 svenska företag (inklusive dotterbolag) med en huvudman eller ägare som har ryskt medborgarskap²⁸. Av dessa huvudmän och ägare var 88 bosatta utanför Sverige, och 40 i Sverige.

De totala tillgångarna (bokfört värde 2020) för de 128 företagen uppgick till 34,3 mdkr. Företagens totala omsättning 2020 var nästan 14,8 mdkr. Ryska huvudmän var majoritetsägare i knappt två tredjedelar av företagen, 82 stycken. De majoritetsägda företagens totala tillgångar uppgick 2020 till drygt 25 mdkr, vilket motsvarar 73 procent av samtliga tillgångar detta år. Samtidigt var den totala omsättningen 4,6 mdkr för dessa företag, motsvarande 31 procent av total omsättning. De minoritetsägda företagens tillgångar utgjorde 27 procent av samtliga företags tillgångar²⁹ (8,8 mdkr). Dock var den totala omsättningen för minoritetsägda företag relativt hög,

20 Transcrime, *Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors*, March 2022, s 2. (https://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2022/03/Inside_the_matrioska.pdf).

21 Transcrime, *Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors*, March 2022, s 2. (https://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2022/03/Inside_the_matrioska.pdf). Eftersom vi har exkluderat företag som är inaktiva och har en omsättning och tillgångar under 2 mnkr är totala antalet som vi redovisar 128 företag.

22 Genomsnittlig växelkurs 2020: 1 USD = 9.2 SEK. Exchange Rates UK, åtkomst 2022-10-07, (<https://www.exchangerates.org.uk/USD-SEK-spot-exchange-rates-history-2020.html>).

23 Transcrime, *Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors*, March 2022, s 6. (https://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2022/03/Inside_the_matrioska.pdf).

24 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/tele2-saljer-sin-ryska-gren>.

25 Joel Dahlberg, 'Bolaget är inte längre till salu', *Svenska Dagbladet*, 2013-04-03. <https://www.svd.se/a/17c1e591-434a-3ca5-beec-24214dc6f765/bolaget-ar-inte-langre-till-salu>.

26 <https://www.allabolag.se/5564697836/tele2-russia-holding-ab>.

27 Gränsen 2 mnkr motiveras av att vi ville rensa bort de flesta enmansföretag då de inte är i fokus för kartläggningen.

28 Observera skillnaden mellan huvudmannaskap och företag. En person kan vara huvudman för flera företag, varför antalet företag är fler än det unika antalet huvudmän i vår studie.

29 Hela företags omsättning och tillgångar har räknats med även vid mindre ägandeposter, vilket gör att denna siffra i realiteten är mindre.

drygt 10,1 mdkr (eller 69 % av urvalets totala omsättning), till stor del beroende på att Tui Sveriges omsättning räknats med i sin helhet.

Utanför denna studies avgränsningar kan nämnas att under 2022 har hittills 6 företag bytt huvudman till en icke-rysk medborgare och 10 företag har likviderats eller befinner sig under likvidation, gått i konkurs eller på annat sätt upphört med sin verksamhet. I två fall verkar huvudmannen under året bytt medborgarskapsland i registren. Sanktionerna mot Ryssland eller uppmärksamheten kring ryskt ägande kan vara en bidragande faktor till förändringarna. Det bör noteras att Bolagsverkets register över verkliga huvudmän endast registrerar ett medborgarskap, där personer med dubbla medborgarskap kan välja vilket de vill ange eller ändra det registrerade utan att fara med osanning.

De 10 företagen med största totala tillgångar 2020 återfinns i tabell 2.2.

Tele2 Russia Holding dominerar tillgångslistan, men likvidation av företaget påbörjades i februari 2022. Stadsis AB, Kopy Goldfield och Amitjugofems tillgångar återfinns främst utomlands. Tui Sverige samt Voi Technologies är företag med höga tillgångsvärden, vari ryska investerare införskaffat aktieposter.

De 10 företagen med högst nettoomsättning under 2020 återfinns i tabell 2.3.

I diskussioner rörande sanktioner och intresset för utländsk kontroll över företag i Sverige står ofta företagens tillgångar i centrum. Rangordning av företagen via omsättning visar en annan skärning av verksamheterna. Detta återspeglar inte direkt tillgångar, men väl hur företagen genererar intäkter. Detta är ett mått på den ekonomiska aktiviteten och kan samtidigt vara en signal om framtida tillväxtpotential.

Huvudmännens bosättningsland

För de flesta företagen (62 st eller 48 %) har huvudmännen angett Ryssland som bosättningsland. Bland övriga bosättningsländer dominerar Sverige med 40 (31 %), varefter Schweiz (14 st/11 %) följer. Övriga länder har ett fåtal eller enstaka huvudmän angett som bosättningsland. En stor majoritet, nästan 80 procent, är således bosatta i antingen Ryssland eller Sverige.

Samtliga registrerade bosättningsländer för ryska huvudmän återfinns i tabell 2.4.

De 40 företagen med ryska huvudmän bosatta i Sverige är generellt av mindre storlek vad gäller både tillgångar och omsättning. De totala tillgångarna uppgick 2020 till 83 mnkr, och den totala omsättningen var drygt 174 mnkr. Dessa i sammanhanget mindre belopp kan vara en naturlig följd av att utvandrade,

Tabell 2.2 Största tillgångar 2020; företag med ryskt ägande.

Företag	Totala tillgångar (tkr)
Tele2 Russia Holding AB	16 954 591
Tui Sverige AB	2 526 066
Kubikborg Aluminium AB	2 258 416
Stadsis AB	2 111 396
Kopy Goldfields AB (publ.)	1 974 987
Voi Technologies	1 289 147
Tele 2 Russian Investments AB	893 209
Zublin Scandinavia AB	569 783
Amitjugofem AB	487 325
STRABAG BRVZ AB	348 383
Summa	29 413 303

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning.

Tabell 2.3 Störst omsättning 2020; företag med ryskt ägande.

Företag	Total omsättning (tkr)
Tui Sverige AB	5 870 956
Kubikborg Aluminium AB	1 845 634
Cool Carriers AB	1 307 369
Zublin Scandinavia AB	1 024 909
Sulzer Pumps Sweden AB	609 181
NIMAB Entreprenad AB	549 117
Nordic Water Products AB	480 010
STRABAG Sverige AB	413 513
Voi Technologies	386 866
Gamersgate AB	247 919
Summa	12 735 474

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning.

Tabell 2.4 Verkliga huvudmän sorterat på bosättningsland

Huvudman/ägare bosatt i:	Antal	Andel
Ryssland	62	48%
Sverige	40	31%
Schweiz	14	11%
Spanien	3	2%
Estland	2	2%
Lettland	2	2%
Österrike	2	2%
Cypern	1	1%
Tyskland	1	1%
Ukraina	1	1%
Totalt	128	

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning.

men fortfarande ryska, entreprenörer startar företag i ett nytt land. Nästan hälften (18 st.) av dessa 40 företag verkar inom byggbranschen.

Återstående 88 företag med huvudmannen bosatt i annat land än Sverige redovisade totala tillgångar och total omsättning på 34,2 mdkr respektive knappt 14,6 mdkr.

Svenska företag med rysk huvudman bosatt i Ryssland hade under 2020 totala tillgångar på drygt 29,7 mdkr (varav nästan 17 mdkr för Tele2 Russia Holding AB), och total omsättning på drygt 12,5 mdkr.

Branschtillhörighet

Indelning av företagen i verksamheter har skett på avdelningsnivå enligt standard för svensk näringsgrensindelning (SNI 2007). Resultatet redovisas i tabell 2.5. Den vanligaste verksamheten är byggverksamhet (29 företag), följt av handel (19), information och kommunikation (16), verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (14) samt fastighetsverksamhet (13).

Inom en bransch som kan omfatta kritiska teknologiområden, branschavdelningen för informations- och kommunikationsverksamhet, identifierades 16 företag med rysk huvudman. Här återfinns programmeringsföretag, men även företag som tillhandahåller telekomtjänster och företag som tillhandahåller programvaror och betalningslösningar för det finansiella systemet.

Totala tillgångar per branschavdelning

Finans- och försäkringsverksamhet är den avdelning som har överlägset störst tillgångar. Ett enda företag, Tele2 Russia Holding AB, står för nästan 17 mdkr av dessa tillgångar. Detta företag har, som tidigare nämnts, genom likvidation påbörjat avveckling av företaget under 2022. Reseföretaget Tui Sverige är också en betydande del (två tredjedelar av branschavdelningens totala tillgångar) av avdelningen Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster. Noterbart är att det ryska ägandet i Tui Sverige är en minoritetspost på 34 procent. Fördelningen av tillgångar per branschavdelning redovisas i tabell 2.6.

Total omsättning per branschavdelning

För att visa storleken på branschavdelningarnas prestationer och utveckling har vi även inkluderat deras totala omsättning, här i tabell 2.7 på avdelningsnivå enligt SNI 2007.

Omsättningen för den största kategorin, uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster, utgörs till allra största delen av TUI Sverige AB.

Var finns de ryska tillgångarna?

Uppgifter om tillgångar innebär inte alltid att dessa tillgångar finns i Sverige. Ett exempel är Kopy Goldfield som äger stora guld tillgångar i Ryssland (Krasny Goldfields). Ägandet är i form av en joint venture formad 2014 med det ryska företaget gv Gold.³⁰ Det finns flera svenska företag som verkar ha förvärvat eller startats enbart för att äga tillgångar utomlands. Stadsis AB är ett litet svenskt företag som står som moderbolag för en koncern som äger stora köpcenter i Ukraina. Som redan nämnts är Tele2 Russia Holding AB det bolag som har störst redovisade

Tabell 2.5 Antal företag fördelad på branschtillhörighet.

Branschavdelning	Antal	Andel (%)
Byggverksamhet	29	23
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	19	15
Informations- och kommunikationsverksamhet	16	13
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	14	11
Fastighetsverksamhet	13	10
Finans- och försäkringsverksamhet	11	9
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	8	6
Tillverkning	7	5
Transport och magasinering	3	2
Hotell- och restaurangverksamhet	3	2
Utbildning	2	2
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	1	1
Utvinning av mineral	1	1
Kultur, nöje och fritid	1	1
Totalt	128	

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning.

³⁰ Analysguiden. "Kopy Goldfields", 11 april 2017. (http://media.kopygoldfields.com/2018/10/kopy_goldfields_analys_2017-04-11.pdf)

Tabell 2.6 Tillgångar fördelat på branschtillhörighet

Branschavdelning	Totala tillgångar
Finans- och försäkringsverksamhet	21 233 213
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster	3 849 992
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	3 192 092
Tillverkning	2 695 847
Byggverksamhet	1 317 044
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	647 817
Informations- och kommunikationsverksamhet	560 146
Transport och magasinering	333 720
Fastighetsverksamhet	295 779
Utvinning av mineral	108 674
Hotell- och restaurangverksamhet	48 513
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	20 196
Utbildning	14 372
Kultur, nöje och fritid	710
Totalt	34 318 115

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning..

Tabell 2.7 Total omsättning fördelat på branschtillhörighet

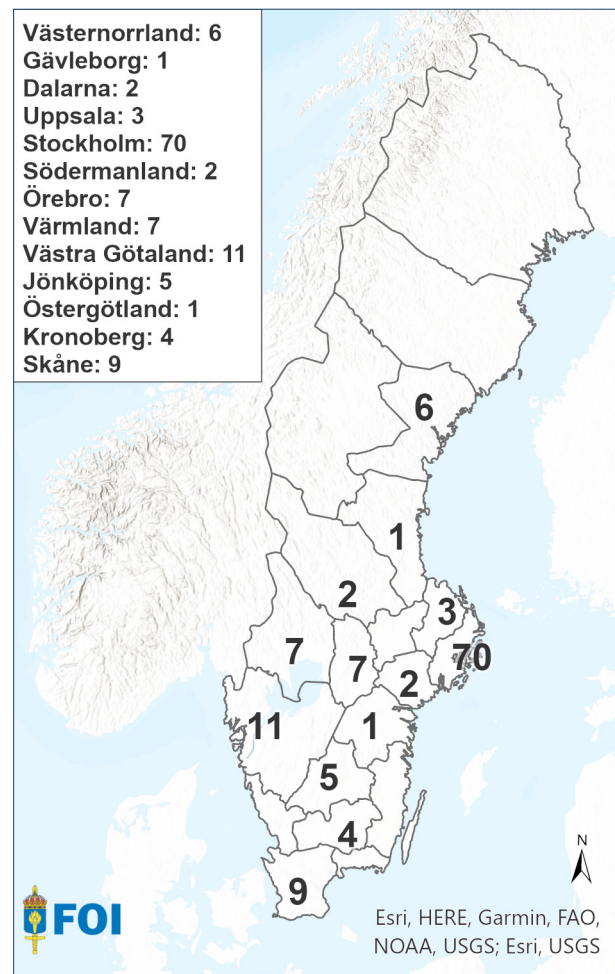
Branschavdelning	Omsättning (tkr)
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster	6 277 498
Tillverkning	2 495 513
Byggverksamhet	2 147 438
Transport och magasinering	1 368 304
Informations- och kommunikationsverksamhet	928 361
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	789 801
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	615 289
Finans- och försäkringsverksamhet	77 486
Fastighetsverksamhet	18 130
Utbildning	17 110
Hotell- och restaurangverksamhet	16 918
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	11 156
Kultur, nöje och fritid	2 410
Utvinning av mineral	0
Totalt	14 765 414

Källa: Bolagsverkets register för verklig huvudman; företagens årsredovisningar; förfs. egen bearbetning..

tillgångar. Men även här handlar det om tillgångar och verksamheter som ligger utanför Sverige. Ytterligare exempel är Amitjugofem som beskrivs nedan (3.1) vars fastighetstillgångar finns i Spanien.

Företagens geografiska spridning i Sverige

Karta 2.1 visar den geografiska fördelningen av företagens registrerade adresser. Det är en stor koncentration till Stockholmsregionen där 70 företag (55 %) är baserade. Därefter följer Västra Götalandsregionen med 11 företag (9 %) och Skåne med 9 företag (7 %). I övrigt är företagen relativt jämnt fördelade över landet. Noterbart är att inga av företagen har registrerade adresser i norra Norrland.

Karta 2.1 Geografisk fördelning av företags postadresser.

Källa: Företagens årsredovisning, förfs egen bearbetning..

Avslutande kommentar om ryska investeringar

Vid första anblick kan 128 företag med tillgångar på över 34 mdkr framstå som mycket. Det är dock viktigt att understryka att i dessa siffror finns stora poster som Tele2 Russia Holding vars tillgångar består av en fordran på det nederländsk-registrerade moderbolaget. Tele2 Russia Holding har dessutom avvecklat sin verksamhet under 2022. Ytterligare ett antal företag har under 2022 upphört, påbörjar likvidation eller bytt huvudmannaskap. De sammanlagda tillgångarna för de företag som under 2022 upphört, påbörjat likvidation eller ändrat huvudmannaskap till icke-ryskt är 18,5 mdkr, och deras totala omsättning var knappt 474 mnkr. Av tillgångarna står Tele2-företagen för den absolut största delen, nästan 18 mdkr. Det innebär att de återstående tillgångarna respektive omsättningen för svenska företag med ryskt ägande uppgår till 15,8 mdkr respektive 14,3 mdkr i skrivande stund.

En annan större post när det gäller både omsättning och tillgångar är reseföretaget Tui där Alexei Mordashov innehar en minoritetspost på 34 procent. Även i andra större företag såsom Züblin, Strabag och Voi utgörs det ryska ägandet av minoritetsposter. Det ryska ägandet av tillgångar i svenska företag är alltså i realiteten betydligt mindre än 34 mdkr.

I jämförelse med andra länder är Rysslands direktinvesteringstillgångar i Sverige små. I SCB:s officiella direktinvesteringssstatistik är Rysslands tillgångar i Sverige 1 mdkr, i kontrast till de över 34 mdkr vår kartläggning av tillgångar tillhörande företag med ryska huvudmän visar.

Kartläggningen gör ingen åtskillnad mellan ryska förvärv av svenska företag och nystartade företag inklusive utländska företags etablering av dotterbolag i Sverige. Det är dock uppenbart att den stora majoriteten av företag som kartlagts utgörs av nyetablerade företag. Endast en mindre del utgörs av ryska företags förvärv av svenska företag vilket kan vara en förklaring till att antalet företag med rysk koncernmoder i statistiken från SCB och Tillväxtanalys är så få. ■

3. Fallstudier av ryska investeringar

DETTA KAPITEL UTGÖRS AV exempel på företag som står eller tidigare har stått under inflytande eller ägande i Sverige av ryska fysiska medborgare. Urvalet bygger på djupare studier av en mindre delmängd av de företag och företagsgrupperingar som har identifierats i arbetet med föreliggande studie. Vissa av dessa företag eller företagsgrupper har även förekommit i media.

Syftet med denna fördjupade granskning är att tematiskt visa på såväl förekommande mönster och likheter mellan olika affärsupplägg som bredden på företagande i Sverige med ryska ägarkopplingar. Granskningen är i sig inte kopplad till nuvarande sanktioner mot Ryssland, ryska företag eller individer. Urvalet baseras inte heller på att det skulle föreligga någon form av brottsmisstankar mot nämnda personer eller företag.

Under senare tid har de faktiska omständigheterna kring ägande och kontroll i flera fall ändrats på grund av företagsnedläggningar, vidareförsäljningar eller genom förändrade ägarförhållanden på annat sätt. Dessa företagsövergångar märktes särskilt av med början under våren 2022, då många företag i Bolagsverkets register bytte huvudmannskap från en rysk huvudman till en icke-rysk person i takt med att omvärldens sanktioner mot Ryssland gradvis utökades. Då dessa företag eller företagskonstellationer kan ses som viktiga exempel på tidigare mönster och förhållanden för ryskt företagande i Sverige, har de tagits med i denna fördjupade granskning.

Fyra individer som finns med på EU:s sanktionslista förekommer som ägare i svenska företag. Dessa är Andrej Kostin, Alexej Mordashov och Marina Mordashova, Oleg Deripaska. Dessutom är Viktor Vekselberg uppsatt på USA:s, Storbritanniens och Australiens sanktionslista.

Andrej Kostin är ordförande för den statliga ryska banken Vneshtorgbank (VTB).³¹ VTB Bank är huvudägare i Tele2 Russia Holding.

Alexej Mordashov som utsågs till Rysslands rikaste man 2021 av Forbes, har ett stort ägarintresse i det tyska reseföretaget Tui AG. Tui har sedan tidigare köpt upp Fritidsresor som nu ingår i det svenska bolaget Tui AB. Med anledning av Rysslands utökade invasion av Ukraina förde EU upp Mordashov på sanktionslistan 28 mars. Samma dag sålde Mordashov sina aktier i Tui AG varav 4,13 procent av sina andelar i Tui AG till det ryska företaget Severgroup där Mordashov är ordförande, och de återstående 29,87 procent såldes till företaget Ondero Ltd., registrerat på Brittiska Jungfruöarna. Den 2 mars avgick Mordashov även från styrelsen i Tui AG. Det har senare framkommit att Ondero Ltd kontrolleras av Mordashovs maka Marina Mordashova. Även hon är uppsatt på EU:s sanktionslista. Tyska myndigheter har inlett en granskning av Mordashovs försäljning av aktierna i Tui.³²

Viktor Vekselberg är en ukrainskfödd oligark med nära band till Kreml. Han står dock registrerad som ukrainsk medborgare i Bolagsverket och hans bosättningsland är Schweiz. Vekselberg fördes upp på USA:s sanktionslista 2018 och står även med på Storbritanniens och Australiens sanktionslistor sedan den utökade invasionen av Ukraina 2022. Han står i skrivande stund (november 2022) ännu inte på EU:s sanktionslista. Vekselberg har ägarintressen i Kubikenborg Aluminium, Nordic Water och Sulzer Pumps. Sulzer Pumps är ett av de företag som anlitats av svenska myndigheter i offentlig upphandling.³³ Deripaskas ägande diskuteras ingående nedan.

31 Official Journal of the European Union, "Council Decision (CFSP) 2022/265 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine", 23 februari 2022. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D0265>).

32 Sveriges Television, "Dokument avslöjar: Så försöker oligarken bakom Tui runda EU-sanktionerna", 11 april 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dokumenten-avslor-sa-forsoker-oligarken-bakom-tui-runda-eu-sanktionerna>); Julia Kollowe, "Russia's richest man may have avoided freeze on £1 bn Tui shares", *The Guardian*, 16 mars 2022. (<https://www.theguardian.com/business/2022/mar/16/alexei-mordashov-russia-richest-man-may-have-avoided-freeze-on-1bn-tui-shares>); Kate Connolly, "Germany Investigates £1 bn Tui share transfer by sanctioned Russian oligarch", *The Guardian*, 18 mars 2022. (<https://www.theguardian.com/business/2022/mar/18/germany-share-tui-russia-alexei-mordashov>).

33 David Clark, "The West needs a more united approach to sanctioning Putin's elite", *Atlantic Council*, 26 oktober 2022. (<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-west-needs-a-more-united-approach-to-sanctioning-putins-elite/>); Sveriges Television, "Ryska oligarker bakom bolag som anlitats av Svenska myndigheter", 9 mars 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svenska-myndigheter-har-gjort-affarer-med-bolag-som-ags-av-oligarker>); Sveriges Television, "Vem är ryska oligarken Viktor Vekselberg?", 20 april 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/vem-ar-ryska-oligarken-viktor-vekselberg>).

3.1 Individer från den ryska eliten

Gemensam nämnare för de tre exempel på företag och företagsgrupperingar som tas upp i detta avsnitt är att de enligt Bolagsverkets register alla har en huvudman med hemvist i den ryska politiska eller ekonomiska eliten.

Två av dessa huvudmän, Oleg Deripaska och Michail Prochorov är allmänt sedda som ryska oligarker, och tillhör därmed det absoluta ekonomiska toppskiktet. Som nämnts ovan, är Oleg Deripaska uppsatt på EU:s sanktionslista.

Oleg Deripaska: Aluminiumtillverkning och entreprenad i österrikiskt syndikat

Oleg Deripaska fördes upp på USA:s sanktionslista redan i april 2018, medan EU, Storbritannien, Kanada, Schweiz, Australien, Ukraina och Nya Zeeland förde upp honom på sina listor under perioden mars–juni 2022.³⁴ Som inte minst redan redovisats av massmedia, är Deripaskas ekonomiska intressen i Sverige knutna till aluminiumföretaget Kubal i Sundsvall och till den österrikiska byggkoncernen Strabag svenska verksamhet.

Kubal, eller mer formellt Kubikenborg Aluminium i Sundsvall liksom dotterbolaget Kubikenborg Aluminium, ägs av det cypriotiska bolaget Libertatem Materials, som i sin tur ägs av det ryska aluminiumföretaget Rusal. I sin tur kontrolleras Rusal av två bolag, En+ Group med en ägarandel på 56,88 procent, och Sual Partners med andelen 21,56 procent.

En+ Group är hemmahörande i Ryssland och innehar rollen som Deripaskas maktbolag. Officiellt äger Deripaska enbart 35 procent av En+. Emellertid är den fortsatt komplicerade bolagsstrukturen bakom En+ med såväl noterade aktiebolag som privata bolag med begränsat ägaransvar³⁵ i korsvist och reciprokt ägande en stark indikation för att Deripaska kontrollerar bolagsstrukturen i sin helhet via olika former av bulvanupplägg.³⁶

Sual Partners är registrerat på Bahamas, och ägs av två andra oligarker, Viktor Vekselberg samt Leonid Blavatnik.

Österrikiska Strabag SE är en av de ledande byggkoncernerna i Europa med representation i hela världen. I Sverige bedriver företaget sin verksamhet genom Strabag Sverige, Züblin Scandinavia och Nimab. Alla tre bolag har eller har haft ett eller flera dotterbolag under olika tidpunkter. Flera av dessa dotterbolag förefaller i sin tur i första hand vara knutna till specifika entreprenadprojekt, och vissa av dem ser ut att ha avvecklats i samband med att det aktuella projektet har avslutats.

I Bolagsverkets register över verklig huvudman, har Oleg Deripaska listats som verklig huvudman under majoriteten av de Strabag-företag som är eller har varit verksamma i Sverige. De österrikiska huvudägarna, Haselsteiner-familjen och Uniqa/Raiffeisen, har emellertid hävdats att Oleg Deripaska inte har haft något operativt inflytande över Strabag. Haselsteiner och Uniqa/Raiffeisen har ett delat ägarskap genom en syndikatsöverenskommelse med det ryska företaget Rasperia Trading Limited, som under våren 2022 ägde 27,8 procent av Strabag SE.³⁷ Enligt de österrikiska uppgifterna understeg Deripaskas andel i Rasperia 50 procent. De österrikiska ägarna menade också att bolagsledningen i enlighet med österrikisk lag har att leda företaget oberoende av instruktioner från styrelsen eller enskilda aktieägare.³⁸

I samband med Kanadas, Storbritanniens och EU:s sanktioner mot Oleg Deripaska 8 april 2022 frystes Deripaskas tillgångar i Strabag SE. Därmed kunde Deripaska inte längre utöva något ägarinflytande över Strabag eller erhålla utdelningar. I maj förlorade Rasperia de två poster det haft i Strabags styrelse.³⁹ Dessförinnan hade

34 U.S. Department of the Treasury, 2018, "Treasury Designates Russian Oligarchs, Officials, and Entities in Response to Worldwide Malign Activity", *Press release*, 6 April, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm0338>, (hämtad 13 oktober, 2022); War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/559/>, (hämtad 13 oktober, 2022).

35 Syftar på den i Ryssland mycket populära företagsformen *obsjtjestvo s ograničennoj otvetstvennostiu*, OOO, vilken saknar direkt svensk motsvarighet. Bolagsformen brukar jämföras med det amerikanska begreppet *Limited Liability Company*, LLC, eller brittiska *Private company limited by shares*, Ltd.

36 MKPAO EN+ GRUP, 2022, *Spisok affilirovannyh lits*, 30 juni, www.e-disclosure.ru/portal/files.aspx?id=37955&type=6, (hämtad 13 oktober, 2022).

37 Strabag SE, *Prospectus*, 5 oktober 2007, [https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/DAD2E2AC685D1544C125797C0064B22D/\\$File/STRABAG-KMG-Prospekt.pdf](https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/DAD2E2AC685D1544C125797C0064B22D/$File/STRABAG-KMG-Prospekt.pdf), (hämtad 14 oktober, 2022).

38 Strabag SE, "Statement from the STRABAG SE board about the current situation in Ukraine", *Pressmeddelande*, 1 mars 2022, www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-press_2022_en, (hämtad 14 oktober, 2022).

39 Strabag SE, "Result of the Extraordinary General Meeting", *Pressmeddelande*, 5 maj 2022, https://www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-PRESSEMITTEILUNGEN-2022-STRABAG%20SE:%20Ergebnis%20der%20au%C3%99Fierordentlichen%20Hauptversammlung#?men1=undefined&men2=undefined&sid=undefined&h=undefined&l=EN (hämtad 14 oktober, 2022).

Haselsteiner-familjen sagt upp syndikatsavtalet med Rasperia och UNIQA/Raiffeisen 15 mars.⁴⁰ Syndikatet skulle därmed upphöra från och med årsskiftet 2022–23.

Petr Zjukov: riskkapital på ryska

Safetech International Holding AB registrerades i juli 2018 med säte i Stockholm. Som verksamhetsföremål uppgavs att bolaget skulle ”äga och förvalta fast och lös egendom såsom aktier i bolag huvudsakligen verksamma inom air-baglösningar samt därmed förenlig verksamhet”.⁴¹ I klartext innebar detta delägarskap i Hövding AB, tillverkare av krockkuddebaserade lösningar för cyklister som alternativ till traditionella cykelhjälm. Bolagets andel i Hövding under perioden juli 2018 fram till våren 2022 pendlade runt en femtedel av aktiestocken. Den 8 april 2022 sålde Safetech alla sina aktier i Hövding till Fosiellund Holding, Hövdings störste delägare sedan hösten 2021. Efter ytterligare aktieköp som innebar att Fosiellunds innehav ökade till 90 procent i början av maj, ansökte Fosiellund om avnotering av Hövding. Nasdaq godkände ansökan och fastlade sista dag för handel i Hövdings aktie till 3 juni 2022.⁴²

Ägarstrukturen bakom Hövdings tidigare delägare Safetech International Holding är relativt komplicerad och har genomgått flera förändringar sedan det registrerades. I huvuddrag har det formella ägandet av Safetech utövats av ett eller flera utländska bolag, vilka företrädesvis har varit registrerade i olika skatteparadis. Oavsett hur denna del av ägarstrukturen har sett ut, så är Moskva-registrerade Indigo Capital Partners det bolag som ytterst har kontrollerat Safetech.

Indigo Capital Partners förvaltar enligt bolagets hemsida ägarens Petr Zjukovs privata investeringar och tillhandahåller konsulttjänster inom områdena *private equity* och riskkapitalinvesteringar fokuserade på tillverkning av konsumentvaror, privat hälsovård, IT liksom utveckling av innovativa produkter, material och teknik inom idrott.⁴³ Utifrån den informationen skulle Indigo även med internationella mått mätt således vara ett modernt och innovativt riskkapitalbolag med framåtblickande investeringar såväl i Ryssland som i utlandet.

Vad Indigos hemsida däremot inte nämner, är att ägaren Petr Zjukov är son till Aleksandr Zjukov, som dels är en framträdande person inom Vladimir Putins maktparti, Förenade Ryssland, dels dumaledamot och andre vice talman i duman. Den äldre Zjukov har under 2022 förts upp på de flesta sanktionslistorna då han som medlem i Rysslands lagstiftande församling gett politiskt och ekonomiskt stöd till Rysslands illegala försök att annektera ukrainskt territorium.⁴⁴ Petr Zjukov är däremot inte upptagen på några sanktionslistor, men i egenskap av närstående finns han med på en slags väntelista över eventuella framtida utvidgade sanktioner.⁴⁵ Det är mot den här bakgrunden som Safetechs försäljning av aktierna i Hövding till Fosiellund skall ses.

Michail Prochorov: spanska tillgångar under svensk jurisdiktion

Amitjugofem är registrerat som ett svenskt holdingbolag. Enligt bolagets kortfattade förvaltningsberättelse över räkenskapsåret 2016, syftar verksamheten till förvaltning av fast och lös egendom. Företaget är ett dotterbolag till Hydrus Investments S.A.R.L, Luxemburg, vilket har pekats ut som tillhörande den ryske oligarken Michail Prochorov.

Amitjugofem har i sin tur varit moderbolag till ett tidigare spanskt bolag, Azuling SL, och är fortsatt moderbolag till ett annat spanskt bolag, Sunshine Feradura. Azuling SL var en del av ett upplägg för att undvika att betala moms för två båtplatser i hamnen i Vilanova som företaget kom över 2010. Upplägget underkändes sedermera av den spanska skattemyndigheten, som menade att båtplatserna var avsedda för Prochorovs privata bruk – i synnerhet för förtöjning av Prochorovs megajakt Palladium – och att de därmed var föremål för momsbeskattning, medan företaget menade att det ägnade sig åt kommersiell uthyrning av förtöjningsplatser och därmed inte var

40 Strabag SE, ”Core shareholder Haselsteiner family foundation terminates syndicate agreement / no dividend for Russian company Rasperia”, *Pressmeddelande*, 15 mars 2022, https://www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-PRESSEMITTEILUNGEN-2022-STRABAG%20SE:%20Kernaktion%C3%A4rin%20Haselsteiner%20Familien-Privatstiftung%20k%C3%BCndigt%20Syndikatsvertrag%20-%20keine%20Dividende%20f%C3%BCr%20russische%20Rasperia#?men1=undefined&men2=undefined&sid=undefined&h=undefined&l=EN (hämtad 14 oktober, 2022).

41 Safetech International Holding AB, Årsredovisning räkenskapsåret 2020, www.merinfo.se/arsredovisning/ca26d231-eff7-4732-ac27-194c337de2fa, (hämtad 13 oktober, 2022).

42 Viktor Hultgren, 2022, ”Hövdings storägare säljer alla aktier – och ryss lämnar styrelsen”, *Dagens Industri*, 8 april, www.di.se/livel/hovdings-storagare-saljer-alla-aktier-och-ryss-lamnar-styrelsen/, (hämtad 13 oktober, 2022).

43 Indigo Capital Partners, *Indigo* [online], tillgänglig via <http://indigocapital.ru/en/>, (hämtad 13 oktober, 2022).

44 War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/457/>, (hämtad 13 oktober, 2022).

45 War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/4901/>, (hämtad 13 oktober, 2022).

skyldigt att betala moms.⁴⁶ Sunshine Feraduras verksamhet syftar i sin tur till att förvalta Prochorovs lyxfastighet på Ibiza, halvön Sa Ferradura som upptar 3,5 hektar. Fastigheten kan hyras, under högsäsong är priset runt tre mnkr per vecka.

3.2 Fastigheter och hotellverksamhet

Bolagsverkets register över verklig huvudman visar att det inom fastigheter och byggverksamhet finns ett förhållandevis stort antal mindre företag, vanligtvis enmansföretag, med rysk huvudman. Ett fåtal större företag uppvisar en mer komplex struktur och verksamhet med ett eller flera dotterbolag under en gemensam koncernmoder. Detta avsnitt tar upp två exempel på mer komplexa och större verksamheter inom fastigheter och bygg. Det första fallet avser den hotellverksamhet som bedrivs i Sverige inom ramen för en ukrainsk hotellkedja med ryska intressen inblandade. Det andra fallet är ett exempel på vad som närmast kan ses som ett ryskt familjeföretag som bedriver köp, försäljning och förvaltning av fastigheter.

Jurij Vasins hotellimperium

Jurij Vasin är eller har varit listad som verklig huvudman för flera hotell i Sverige. I Norrtälje finns Hotell Roslagen, som sedan 2020 är medlem i den ukrainska hotell-kedjan Reikartz Hotel Group med säte i Lvov. Hotellgruppen är den största i Ukraina med ett fyrtiotal hotell i Ukraina och i utlandet. Ägarna bakom hotellgruppen förefaller vara Jurij Vasin, Leonid Lavrentjev, Timur Rodionov – alla ryska medborgare – samt Vladimir Kasjytin från Lvov.⁴⁷ Ytterst förefaller hotellgruppen styras av Reikartz Hotels and Resorts Ltd med säte Cypern. Ägaren till Reikartz Hotels and Resorts förefaller återigen vara Vasin. Vasin har ytterligare ekonomiska intressen i Ukraina utöver Reikartz, samt i Ryssland, i Moskva och Tjeljabinsk.⁴⁸

Reikartz-gruppen har tonat ner Vasins ägarinblandning och menar att den försvann redan 2020.⁴⁹ Vasin har själv gått ut med att han numera sedan våren 2022 är turkisk medborgare.⁵⁰ Hotellgruppen har för övrigt uttalat sig mot Rysslands invasion av Ukraina och understött de ukrainska krigsansträngningarna.⁵¹ Trots detta föreföll hotellgruppen ha fått problem med ukrainska myndigheter i september 2022 på grund av fortsatt påstådda ryska kopplingar.⁵²

I Sverige är Hotell Roslagen i sig ett helägt dotterbolag till Starhotel Group International OU, Estland. Starhotel är listat som ett holdingbolag och företräds var för sig av Leonid Lavrentjev, som enligt ovan ingår i Reikartz-gruppen, samt en Taimar Kepp. Från och med årsredovisningen 2020, står emellertid Jurij Vasin särskilt omnämnd som enda ägare till Hotell Roslagen.

Under varumärket Tidbloms, är Evion hotell och restaurang i Göteborg i sin tur ett helägt dotterbolag till Hotell Roslagen. Därmed är Vasin även huvudman för Evion. Hotellet är anslutet till hotellkedjan Best Western.

Vasin har vidare listats som huvudman för Rei Hotels, som har samma adress som Hotell Roslagen och delvis samma befattningshavare. Enligt verksamhetsbeskrivningen är föremålet för bolagets verksamhet att driva och utveckla hotell- och restaurangverksamhet i Sverige genom management, uppköp, leasing, övertagande, drift eller

46 Rafael Méndez, 2017, "Hacienda caza al oligarca ruso dueño de los Nets por el IVA del amarre de su megayate", *El Confidencial*, 3 september, 2017, https://www.elconfidencial.com/espana/2017-09-03/prokhorov-nets-hacienda-yate-palladium_1436255/, (hämtad 17 oktober, 2022).

47 Natalja Romanenko, 2018, "Komu prinadlezjat samyje dorogije gostinitsy Ukrainy, *Biznes Tsenzor*, 29 mars, <https://biz.censor.net/r3058069>, (hämtad 1 november, 2022).

48 *Opendatabot*, "Spilne ukrainsko-belgijske pidpriemstvo v formi tovaristva z obmezjenoju vidpovidainistiu 'Rejkarts i partneri Ukraina'" [online], tillgänglig via <https://opendatabot.ua/c/30478157>; *Za tjestnyj biznes*, "Vasin Jurij Valerevitj", [online], tillgänglig via <https://zachestnybiznes.ru/fl/773400441792>, (hämtad 1 november, 2022).

49 *Obozrevatel*, 2022, "#StopMedvedtjuk: oteli, turizm, logistika i drugije biznesy Kotjetkova, Vasina i protjich agentov Kremlja v Ukraine", 25 mars, <https://news.obozrevatel.com/economics/stopmedvedchuk-oteli-turizm-logistika-i-drugie-biznesyi-agentov-kremlya-v-ukraine.htm>, (hämtad 1 november, 2022).

50 Katerina Gontjarova, 2022, "Rossijskij biznes v Ukraine. Oteli, svjazannyje so stranoj-okkupantom: spisok", *RBK-Ukraina*, 16 mars, <https://travel.rbc.ua/rus/show-1647427800.html>, (hämtad 1 november, 2022); *Opendatabot*, "Spilne ukrainsko-belgijske pidpriemstvo v formi tovaristva z obmezjenoju vidpovidainistiu 'Rejkarts i partneri Ukraina'" [online], tillgänglig via <https://opendatabot.ua/c/30478157>.

51 Reikartz Hotel Group, 2022, "Ukraine will win", 2 mars, *Pressmeddelande*, <https://reikartz.com/ru/news/glory-to-ukraine/>, (hämtad 1 november, 2022).

52 Reikartz Hotel Group, 2022, "Reikartz Company will appeal against the decision of the Lviv City Prosecutor's Office", 20 september, <https://reikartz.com/en/news/reikartz-will-appeal-against-the-decision-of-LcPO/>, (hämtad 1 november, 2022).

partnerskap med andra hotell eller restaurangoperatör. Fram till och med årsredovisningen för 2019, var företaget hälftenägare i SHA Hotel Group Holding, med den svenska ägarkonstellationen War Dogs Investment Group som ägare till den andra hälften. I februari 2020 köpte War Dogs ut Rei Hotels. Eftersom årsredovisningen från Rei Hotels för 2020 inte har lämnats in i tid, fanns det vid författandet av denna rapport inte någon tillgänglig information kring hur Rei Hotels har utvecklats under 2020 och 2021.

Rais Gajfullin: fastighetsförvaltning på värmäländska

Med Kristinehamn och Värmland som bas, har Rais Gajfullin med familj bildat en mindre företagsgrupp inom fastigheter och kapitalförvaltning. Gruppens totala tillgångar 2021 uppgick till runt 100 mnkr. Rais Gajfullin är en före detta professionell ishockey- och bandyspelare. Det är denna bakgrund som eventuellt kan ha varit ingången för hans företagarkerksamhet i Sverige, då han deltog i bandy-VM i Sverige 1997 för Kazakstan.⁵³ Slagningar i ryska register visar på att Gajfullin även har bedrivit och fortsatt bedriver affärsverksamhet i Ryssland med Dimitrovgrad, Uljanovsk oblast som bas. Verksamheten i Ryssland är förvisso mer diversifierad och seriell i det att företagen följer på varandra istället för att drivas parallellt, men tyngdpunkten föreligger även här ligga på fastighetsförvaltning.

3.3 Elektronikhandel

Detta avsnitt behandlar två företag vars verksamhet varit inriktad mot handel med elektroniska komponenter. Det är en sektor där det föreligger risk för överföring av säkerhetskänslig teknik från Sverige till Ryssland. Båda företagen försattes i konkurs eller likvidation under 2020–21 och står under avveckling.

Instrumentelectronics

Instrumentelectronics registrerades under 2005 och började avvecklas 2020 då en likvidationsprocess påbörjades. Enligt verksamhetsbeskrivningen bedrev företaget export, import, försäljning och tillverkning av elektronik och elektronikerreservdelar, främst avseende mättnings- och provningsinstrument samt datorer, konsultverksamhet, forskning och utveckling inom samma område ävensom idkade därmed förenlig verksamhet. Så sent som för verksamhetsåret 2017 uppgav företaget att dess omsättningsstillgångar uppgick till drygt 150 mnkr. Två år senare var dessa tillgångar i princip borta.

Under större delen av sin existens ägdes Instrumentelectronics av Yassco Investments Ltd, registrerat på Cypern.⁵⁴ Yassco grundades i april 2012. Verklig huvudman bakom Instrumentelectronics uppges vara Vladimir Kulemekov, med en ägarandel om 100 procent. Kulemekov har inga andra företagsengagemang i Sverige. Kulemekov är intressant av den anledningen att en Vladimir Januvitj Kulemekov med samma födelsedatum examinerades vid den Nordkaukasiska Suvorov-skolan 1964.⁵⁵ De ryska Suvorov-skolorna är militära internatskolor på gymnasial nivå som lyder under det ryska försvarsministeriet och som förbereder studenterna för högre studier vid Rysslands militärhögskolor. Skolorna är enbart öppna för söner till vissa kategorier av militära personer och föräldralösa och övergivna pojkar. I en artikel i *Rzjevskaja Pravda* 2021, tituleras en av de intervjuade personerna Vladimir Kulemekov, som överste i reserven för den ryska militära underrättelsetjänsten GRU.⁵⁶ Vidare förekommer uppgifter om en Vladimir Yanovich Kulemekov i ett protokoll från USA:s senat som utvisad diplomat från Frankrike 1981 som spion för GRU.⁵⁷ Misstanken om att det i de ovannämnda fallen skulle röra sig om en och samma person stärks av det faktum att den tidigare vd:n för Instrumentelectronics greps av svensk polis 22 november 2022

53 SKA Neftianik, 2018, "Posluznyje spiski VSECh igrokov, vystupavsjich za komandu (DOSA, ODO, OSK, SKVO, SKA, «SKA-Neftianik») v ofitsialnyh mattjach s 1954 po 2017gg: 'Gajfullin Rais Junusovitj'", <http://old.skabandy.ru/allplayers.html?player=542>, (hämtad 1 november, 2022); Tisjakov, Oleg, 2012, "Rais Gajfullin: V sporte moja metjta ispolnilas", 31 januari, <https://ulpressa.ru/2012/01/31/rais-gayfullin-v-sporte-moya-mechta-ispolnilas/>, (hämtad 1 november, 2022).

54 Org.nr. HE 305374.

55 Severo-Kavkazkoe CVU, *Vypusk 1964 goda*, <http://www.svu.ru/index.sema?a=articles&pid=8&id=1118>, (hämtad 24 november, 2022).

56 Valerij Stojanov, 2021, "Simpaticnyj zjurnalist iz TASS", *Rzjevskaja Pravda*, Nr. 50 (19096), https://pressa.ru/wp-content/uploads/2022/01/50_23_12_2021.pdf, s.8, (hämtad 24 november, 2022).

57 Congressional Record—Senate, 1983, 22 september, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-CRECB-1983-pt18/pdf/GPO-CRECB-1983-pt18-5-1.pdf>, s. 25312, (hämtad 24 november, 2022).

som misstänkt för grov olovlig underrättelseverksamhet såväl mot Sverige som mot främmande makt.⁵⁸ Enligt åklagaren handlar brottet om teknikhämtning för den ryska militärindustrin.⁵⁹

Trilight Microwave

Då Trilight Microwaves gick i konkurs 2021 och inte lämnat årsredovisning för 2020 finns företaget inte med på listan över ryskägda företag. Enligt förvaltningsberättelsen för Trilight Microwave så bedrev företaget handel med elektroniska radiofrekvenskomponenter. Kunderna uppgavs vara elektronikindustriföretag och -distributörer i hela Europa. Advokatfirman Carler, som hanterade konkursboet efter Trilight, preciserade i ett anbudsuppdrag att företaget hade "bedrivit försäljning av högfrekvens-elektronikkomponenter inom området försvars-, telekommunikations- medicinteknisk industri, samt därmed förenlig verksamhet".⁶⁰ Samma information framgår av bolagets hemsida, som förefaller ha övertagits av ett nytt företag under namnet Trilight Microwave Europe AB.⁶¹

Enligt Bolagsverkets register över verklig huvudman var störste ägare till det första bolaget en Dmitrij Burmistrov, rysk medborgare bosatt på Cypern, som kontrollerade mellan 50–75 procent av företaget. Burmistrov finns inte längre angiven som ägare i det andra bolaget, men enligt hemsidan är han vice VD med ansvar för försäljning och marknadsföring.⁶²

Enligt Burmistrov's sida på LinkedIn framgår att han specialiserat sig på att bygga distributionsnätverk i Ryssland, Östeuropa och Nordeuropa för högfrekvens-elektronikkomponenter, bland annat AESA- och ATC-radarsystem, sändningsutrustning för TV-system samt högeffekts- och bredbandssystem för speciella användningsområden. Enligt LinkedIn kvarstår kopplingen till Trilight Microwave, samtidigt som Burmistrov angett att han är VD för Microwave Components Solutions Ltd sedan 2009.⁶³ Enligt det ukrainska analysystemet YouControl är Microwave Components registrerat i London. Utöver att Burmistrov är rysk medborgare, har YouControl inte listat några andra problem med MicroWave Components.⁶⁴ Inte heller har Burmistrov satt några spår i det ryskspråkiga internet. Kopplingarna till Ryssland framstår utifrån denna information som relativt svaga.

3.4 Avslutande kommentar fallstudier

Exemplen i detta kapitel har i bred bemärkelse berört tre olika teman, vilka i tur och ordning handlade om investeringar från den ryska eliten, fastighets- och hotellbranschen samt handel med avancerade elektronikkomponenter.

I termer av finansiella, eller operationella risker samt risker med skadat anseende eller rykte, förefaller dessa vara som störst just för olika samarbeten med individer från den ryska eliten eller individer associerade med dessa. Det som tidigare har kunnat betraktas som en fördel i kommersiella kontakter med Ryssland, har gradvis vänts till sin motsats, i synnerhet relaterat till de sanktioner som införts mot den ryska eliten efter februari 2022.

Ur ett nationellt perspektiv är det Deripaskas engagemang i aluminiumtillverkningen i Sundsvall som har vållat störst problem. Kubikenborg Aluminium är Sveriges enda industriella tillverkare av aluminium, som är en viktig insatsvara inte minst för Sveriges metallbearbetande och mekaniska industri. En nedläggning av Kubikenborg, eller riktade sanktioner mot företaget på grund av det ryska engagemanget, skulle förmodligen på kortare till medellång sikt kunna få stora återverkningar i svensk industriproduktion innan situationen stabiliserades kring en ny okontroversiell huvudman eller import av aluminium. Exemplet med riskkapitalinvesteringen från Safetech International Holding i Hövding visar på den potentiella negativa sprängkraften i att acceptera ryskt riskkapital även för förhållandevis mindre, nystartade företag. I detta fall torde riskerna i första hand röra de involverade företagen själva, utan större kringeffekter. Inom fastighets- och hotellsektorn har de valda exemplen inte visat på några större affärsrisker, möjligen med undantag för de inblandade företagen själva.

58 Åklagarmyndigheten, Riksenheten för säkerhetsmål, häkttningsframställning 2022-11-25, diariennr. SäkDÅ 6-4-21.

59 SvT Nyheter, "Här är ryska nätverket bakom misstänkta spionparets bolag", 29 november 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ryska-natverket-bakom-misstankta-spionparets-bolag>).

60 Advokatfirman Carler, 2021, "Anbudsuppdrag Trilight Microwave AB i konkurs", juni, <https://carler.se/en/anbudsuppdrag-trilight-microwave-ab-i-konkurs/>, (hämtad 11 november, 2022).

61 Trilight Microwave, "Home", <https://www.trilightmu.com/>, (hämtad 11 november, 2022).

62 Trilight Microwave, "Contact", <https://www.trilightmu.com/contact-us/>, hämtad 11 november, 2022).

63 Dmitry Burmistrov, *LinkedIn*, www.linkedin.com/in/dmitry-burmistrov-5473385/, (hämtad 11 november, 2022).

64 YouControl, 2022, *Microwave Components Solutions Limited*, (internetsida), <https://youcontrol.io/card/06781149>, (hämtad 11 november, 2022).

Exemplen inom handeln med elektronikkomponenter visar att det har funnits ryska intressen inblandade även i handeln med mycket avancerad elektronik med potentiell militär tillämpning. Det har därmed förelagat en risk för oönskad tekniköverföring till Ryssland, utöver det faktum att import- och exportföretag ofta har utnyttjats av olika säkerhetstjänster runt om i världen som täckmantel för olovlig underrättelseverksamhet. Viss skärpning av elektronikexporten till Ryssland skedde redan 2014 genom de sanktioner som infördes då, och de nya sanktionerna efter februari 2022 har lett vidare i denna riktning. Därmed har utbudet av den elektronik som lagligen kan säljas till Ryssland från EU, USA och övriga västländer ytterligare begränsats. ■

4. Fastigheter

DENNA DEL AV STUDIEN redovisar ryskt ägande av fastigheter och övriga tillgångar i Sverige. I begreppet investeringar inkluderas bara etablering och förvärv av företag och inte av annan egendom. Ägande av fastighetsbolag inkluderas alltså i investeringar, däremot inte ägande av icke-kommersiella fastigheter.

4.1 Erfarenheter från Finland

I samband med sanktionerna mot Ryssland har de sanktionerade länderna lagt arbete på att identifiera ryskt ägande av fastigheter och även annat ägande i form av lyxyachter och andra tillgångar, främst i Europa och Nordamerika. När det gäller Sveriges närområde har ryskt fastighetsägande uppmärksamats mycket i Finland, framförallt efter att det framkommit att ryska intressen köpt fastigheter i närheten av säkerhetskänsliga platser. Finland är intressant för att förstå Sveriges situation då de ryska ekonomiska aktiviteterna är mer omfattande i Finland än i Sverige och Finland har kommit längre i fråga om lagstiftning för att hantera riskerna med ryskt fastighetsägande. År 2018 genomförde den finska polisen ett tillslag mot företaget Airiston Helmi, ägt av den ryske affärsmannen Pavel Melnikov, som hade köpt fastigheter och byggt ett stort antal installationer i Åbolands skärgård.⁶⁵ På två av platserna hade Melnikov låtit bygga helikopterplattor.⁶⁶ Personerna bakom bolaget misstänktes bland annat för grov penningtvätt och skattebrott. I räden beslagtogs myndigheterna 3,5 mn Euro och 210 TB data. Företaget hade byggt stora hus, utgrävda hamnar och pirar. Även om åtalet gällde penningtvätt fanns det säkerhetspolitiska aspekter av ärendet då fastigheterna var strategiskt placerade i skärgården.⁶⁷ Företaget Airiston Helmi försattes sedermera i likvidation och flera av fastigheterna har sålts till finländare.⁶⁸

Från och med 2020 har Finland en lag som innebär att alla fastighetsköp av icke-EU medborgare granskas av försvarsministeriet. Sedan lagen stiftades har inga förvärv fått avslag, däremot har ministeriet vid fem tillfällen övervägt att stoppa köpen, men då har det istället lösts genom frivilliga transaktioner.⁶⁹ Finska Yle genomförde i mars 2022 en granskning av ryskt fastighetsägande i Finland vilket möjliggjordes av att lantmäteriet i Finland registrerar medborgarskap. I granskningen framgick att ryska medborgare äger ett stort antal fastigheter i Finland, varav flera ligger nära militära skyddsområden. Under 2022 har ett rekordstort antal fastigheter i Finland köpts av ryssar trots sanktionerna.⁷⁰

4.2 Lagstiftning

Det finns avgörande skillnader i lagstiftning och regler gällande fastighetsägande mellan Sverige och Finland. I Sverige finns i nuläget ingen lag som reglerar utländska köp av fastigheter. En annan skillnad är att lantmäteriet i Sverige, till skillnad från Finland, inte registrerar medborgarskap på fastighetsägare. Det innebär att det inte är möjligt att kartlägga ryskt ägande av fastigheter i Sverige på det systematiska sätt som gjorts i Finland.

Svenska regeringen tillsatte 2017 en utredning för att undersöka behovet av en lag som reglerar utländskt ägande av fastigheter. 2019 lämnades ett slutbetänkande, "Förbättrat skydd för totalförsvaret", i vilket det föreslogs en lag "om överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret". Lagen gäller

⁶⁵ Pavel Melnikov är inte uppsatt på någon sanktionslista i nuläget.

⁶⁶ Axel Rappe, "Ryska markköp i Finland har ökat kraftigt – vi listar elva intressanta tomter", *Svenska Yle*, 2 mars 2022. (<https://svenska.yle.fi/a/7-10013643>).

⁶⁷ Patrik Oksanen, 'Follow the money and end up in real estate in strategic areas', *Fri värld*, briefing nr 1, 2020. (<https://frivarld.se/rapporter/follow-the-money-and-end-up-in-real-estate-in-strategic-areas/>).

⁶⁸ Axel Rappe, "Ryska markköp i Finland har ökat kraftigt – vi listar elva intressanta tomter", *Svenska Yle*, 2 mars 2022. (<https://svenska.yle.fi/a/7-10013643>).

⁶⁹ Axel Rappe, "Ryska markköp i Finland har ökat kraftigt – vi listar elva intressanta tomter", *Svenska Yle*, 2 mars 2022. (<https://svenska.yle.fi/a/7-10013643>).

⁷⁰ Markuu Björkman, "Ryssar köper fastigheter i "accelererande takt", *Dagens fastigheter.se*, 25 augusti 2022. (<https://www.dagensfastigheter.se/20220825/9711/ryssar-koper-fastigheter-i-finland-i-accelerande-takt/>).

”hamnar, flygplatser och fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret”. Länsstyrelserna föreslogs fungera som granskningsmyndighet.⁷¹

I ljuset av remissutfallet och den utveckling i övrig lagstiftning som skett beslutade regeringen i juli 2022 att tillsätta en ny utredning med uppdrag att ”analysera om och i så fall hur Totalförsvarskommitténs förslag till kontrollsystem bör genomföras”. Den nya utredningen ska redovisas 1 februari 2024.⁷²

4.3 Ryskt ägande av fastigheter i Sverige

Det är Lantmäteriet som ansvarar för fastighetsindelningen i Sverige. Lantmäteriets register inkluderar som nämnts inte medborgarskap vilket försvårar sökandet efter ryska ägare av fastigheter i Sverige avsevärt. Studien har inte haft tillgång till vilka ryska medborgare som äger fastigheter i Sverige utan har istället använt indirekta metoder. Listor på fastighetsägare som var bosatta utanför Sverige begärdes ut. Lantmäteriet skiljer på lagfartsägare, tomträttsinnehavare och taxerade ägare. I denna studie redovisas dessa kategorier tillsammans. Eftersom det i vissa fall är en individ som äger flera fastigheter och i andra fall två individer som delar ägandet av en fastighet skiljer sig antalet fastigheter från antalet ägare.

Enligt Lantmäteriets register finns det 98 fysiska eller juridiska personer bosatta i Ryssland som äger 119 fastigheter i Sverige. Efter att ha rensat bort personer med svenskt personnummer återstod 80 personer som är lagfartsägare eller taxerad ägare till 90 fastigheter.

Eftersom databasen baserat på bolagsverkets register innehöll information om vilka ryska medborgare som står som verklig huvudman för företag i Sverige gick det att undersöka om dessa individer äger fastigheter i Sverige. Av dessa är det 49 ryska medborgare som äger 54 fastigheter i Sverige.

Det finns även fastigheter där den registrerade ägaren är ett företag vilket innebär att samma person kan äga fastigheter direkt och även indirekt genom företag. Totalt är det 103 fastigheter i Sverige som ägs av 28 företag med rysk verklig huvudman. Ett exempel utgörs av familjen Gajfullin vars företagsverksamhet i Sverige diskuterats tidigare i kapitel 3. Robert Gajfullin är lagfartsägare direkt till fyra fastigheter och indirekt genom företaget Kurlanda gård där han är verklig huvudman. Han är även lagfartsägare till ytterligare 11 fastigheter. Rais Gajfullin som är verklig huvudman för tre företag är indirekt genom sitt huvudmannaskap i företaget lagfartsägare till nio fastigheter. Totalt äger alltså familjen Gajfullin 24 fastigheter i Kristinehamn.

Sammantaget innebär detta att studien har uppgifter om 157 ryska medborgare som äger 247 fastigheter i Sverige. Fastigheterna är i allmänhet ganska spridda över Sverige men med stark koncentration i norra Norrland och i Stockholmsområdet. Ingen av dessa fastigheter ligger i Stockholms och Göteborgs yttre skärgård eller på Gotland. Enstaka fastigheter ligger dock nära civila flygplatser. Det förekommer fall där en individ äger ett stort antal fastigheter inom ett begränsat område. I andra fall är det flera individer som äger fastigheter i ett område. I Kalix ägs exempelvis 12 fastigheter av 18 olika personer där majoriteten är bosatta i Murmansk.

Listor begärdes även in från övriga länder för att om möjligt identifiera fler ryska individer samt undersöka förekomsten av namn från sanktionslistorna. Sökningen exkluderade Norge, Tyskland, Danmark och Nederländerna då det skulle inkludera ett stort antal sommarstugor. Enligt SCB finns det 38 000 fritidshus som ägs av utländska medborgare. 87 procent av dessa är norska, danska eller tyska medborgare.⁷³ När ovannämnda fyra länder och Ryssland exkluderas återstår 13 255 fastigheter i Sverige vars ägare är bosatta utomlands.

Därefter jämfördes namnen på listorna med sanktionslistorna från EU, Ukraina och Storbritannien för att se om någon av individerna på sanktionslistan äger fastigheter i Sverige. Inget fall där det med säkerhet kunde konstateras att listorna matchade hittades. Det kan alltså konstateras att bland de boende utomlands som står som ägare till fastigheter i Sverige finns ingen i nuläget med på EU:s, Storbritanniens och Ukrainas sanktionslistor.

71 Slutbetänkandet av Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvärsverksamhet, *Förbättrat skydd för totalförsväret*, SOU 2019:34 (Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvärsverksamhet: Stockholm, 2019).

72 Regeringen, ”Kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsväret”, Kommittédirektiv 2022:121 (Försvarsdepartementet: Stockholm, 2022).

73 SCB, ”Stora skillnader i utländskt ägande av svenska fritidshus”, 18 juli 2022. (<https://www.scb.se/hitta-statistik/redaktionellt/stora-skillnader-i-utlandskt-agande-av-svenska-fritidshus/>)

4.4 Uppmärksammade fall av fastighetsägande i Sverige

Förutom de individer och företag som står registrerade som verklig huvudman för företag i Bolagsverkets register saknas det uppgifter om vilka ryska medborgare boende i Sverige som äger fastigheter i landet. Det finns dock fall av ryskt fastighetsägande som av olika anledningar uppmärksammats i media.

Rysk-ortodoxa kyrkan i Västerås

Ett fall av ryska fastighetsaffärer som innehåller både brottslig verksamhet och närhet till skyddsområde rör den rysk-ortodoxa kyrkan i Västerås. I maj 2017 beviljades rysk-ortodoxa kyrkan i Västerås byggnadstillstånd av ordföranden för byggnadsnämnden i Västerås kommun för byggandet av en kyrkobyggnad. Kyrkan köpte 2016 en fastighet av kommunen som ligger bara några hundra meter från Västerås flygplats, klassat som skyddsobjekt. Senare visade det sig att företaget NC Nordic Control som finansierade fastighetsköpet, där prästen för rysk-ortodoxa kyrkan Pavel Makarenko varit VD, hade ägnat sig åt ekonomisk brottslighet. Kyrkobygget finansierades bland annat med fuskfakturer. I april 2021 dömdes Makarenko för grovt bokföringsbrott till villkorlig dom och 160 timmars samhällstjänst.⁷⁴

Rysk-ortodoxa församlingen i Västerås tillhör Moskvapatriarkatet. Rysk-ortodoxa kyrkans Moskvapatriarkat har nära band till den ryska regimen och är en viktig aktör i fråga om desinformations – och påverkansoperationer, vilket har framgått med stor tydlighet under det ryska anfallskriget mot Ukraina.⁷⁵ Kyrkobygget vars kostnad beräknas till 35 mnkr har delvis finansierats av donationer från Ryssland.⁷⁶

Slami

Viacheslav Mikhaylov, en rysk affärsman och ägare till det stora ryska musikföretaget Slami har även verksamhet i Sverige. Dels genom företaget Slami AB och dels genom gården Åsgård i Mariefred där han bitvis bor och bitvis hyr ut för konferenser och liknande. Mikhaylov har länge haft nära affärsrelationer med den ryska staten inklusive federala säkerhetstjänsten FSB och president Putins livvaktstyrka FSO. Mikhaylov förekommer också i Panamadokumentet som avslöjar dolda tillgångar i skatteparadis. I samband med att USA:s tidigare utrikesminister John Kerrys familj hyrde Åsgård för en bröllopsfest 2016 granskade tidningen Expressen Mikhaylovs verksamhet.⁷⁷ Slami AB redovisade tillgångar över 40 mnkr 2021. Enligt Lantmäteriet står Slami AB som lagfartsägare till 28 fastigheter i Mariefred. Samtliga dessa fastigheter ligger i anslutning till varandra.

4.5 Ryskt intresse för svenska hamnar

Ryska investerare har under senare år även visat intresse för ett antal svenska hamnar på Gotland, i Karlshamn och i Gävle. I samband med att affärsmannen Joakim Kuylenskierna 2017 la ut ubåtshamnen i Färösund på Gotland till försäljning framkom uppgifter om att den ryske affärsmannen Vladimir Antonov var en av spekulanterna, en uppgift som avfärdades av Kuylenskierna.⁷⁸ Antonov hade 2011 lagt bud på att köpa SAAB men stoppades av regeringen Reinholdt och av ägarna General Motors. Antonov flydde sedermera 2015 från London till Moskva efter att ha begärts utlämnad till Litauen för bankbedrägeri.⁷⁹

74 Mikaela Lundblad, Mats Laggar och Daniel Nordström, "Bygget betalades med fuskfaktura", *Vestmanlands Läns Tidning*, 23 mars 2019; Mikaela Lundblad, "Prästen i rysk-ortodoxa församlingen dömd för grovt brott", *Vestmanlands Läns Tidning*, 10 april 2021 (<https://www.vlt.se/2021-04-10/prasten-i-rysk-ortodoxa-forsamlingen-domd-for-grovt-brott>).

75 Mike Winnerstig (red), *Tools of Destabilization*, (Stockholm: FOI-R-3990, 2014).

76 Patrik Oksanen, "Follow the money and end up in real estate in strategic areas", *Fri värld*, 2020.

77 Claes Petersson, Michael Syrén, Ewa Tures, "Kerry festade i Sverige hos affärsman med Putin-koppling", *Expressen*, 7 november 2016. (<https://www.expressen.se/nyheter/kerry-festade-i-sverige-hos-affarsman-med-putin-koppling>).

78 Gustaf Tapper, "Ryss tar striden om ubåtshamn", *Dagens industri*, 24 februari 2017. (<https://www.di.se/nyheter/ryss-tar-striden-om-ubats-hamn/>); Jonas Neuman, "Avfärdar uppgift om att rysk oligark lagt bud på hamn i Färösund", *Sveriges Radio*, 25 februari 2017. (<https://sverigesradio.se/artikel/6639588>).

79 Karin Olander, "Skuggan gick fri i Saabaffären", *Dagens industri*, 23 januari 2017. (<https://www.di.se/bil/skuggan-gick-fri-i-saabaffaren/>).

Fortifikationsverket ville köpa hamnen i Fårösund för 20 mnkr men Kuylenstierna begärde 62 mnkr. Istället köptes hamnen av Ming Wai Lau, affärsman från Hongkong. Efter att ha erbjudit försvaret att hyra hamnen, vilket de avböjde, sålde Ming Wai Lau den slutligen till fortifikationsverket för 20 mnkr vilket enligt Kuylenstierna innebar en förlust för Ming Wai Lau på 42 mnkr.⁸⁰

Ryska staten har visat intresse för ytterligare en hamn på Gotland. I samband med byggandet av Nord Stream 2 som ägs av statliga Gazprom ville bolaget få tillgång till hamnar i Sverige för att bland annat lagra rör. Det rörde Slite hamn på Gotland och Karlshamns hamn. Region Gotland var inledningsvis positiva till affären, men regeringen påpekade säkerhetsriskerna med att upplåta hamnarna till ett företag med ryska staten som ägare. Bland annat påtalade öb Micael Bydén riskerna med att hyra ut hamnen till Gazprom.⁸¹

Efter överläggningar med försvarsministern och utrikesministern beslutade region Gotland att inte hyra ut hamnen till Nord Stream 2. Däremot valde Karlshamns kommun att tillåta Nord Stream 2 att använda hamnen för lagring av rör. Då avtalet med Karlshamn var mindre omfattande och Säpo och Försvarsmakten fick göra säkerhetskontroller i hamnen godkände regeringen affären.⁸² Lagringen blev en bra affär för hamnbolaget som femdubblade sin vinst 2017 till 28 mnkr. Lagringen avslutades 2019.⁸³

Regeringen var kritisk till hela Nord Stream 2 men ansåg sig inte kunna stoppa det på rättslig grund. 2018 godkände regeringen ansökan från Nord Stream 2 om att lägga gasledning i Östersjön och påtalade vid tillfället riskerna för att Ryssland skulle kunna använda energileveranserna som politisk påtryckning. Dessa farhågor som ju senare visat sig besannas.⁸⁴

Ryska intressen har även förekommit i samband med Gävle hamn. Efter Göteborgs och Helsingborgs hamnar är Gävle hamn den tredje största containerhamnen i Sverige. Efter många turer, där det förekom uppgifter om ryska intressen, såldes hamnen 2013 till det turkiska företaget Yilport utan att någon säkerhetskontroll genomfördes. Yilport ska enligt medieuppgifter ha nära kontakter med Ryssland.⁸⁵ I ett uppmärksammat uttalande i april 2017 pekade den ryske generalstabschefen Valerij Gerasimov ut hamnen som strategiskt viktig. Samma år i juni rapporterades om ett föremål i Gävle hamn som av vissa bedömare misstänktes vara en ubåt.⁸⁶ I juni 2022 klassades Gävle hamn som skyddsobjekt vilket syftar till att ”förstärka och ge ökad juridiskt skydd mot sabotage, terrorism och spioneri”.⁸⁷

4.6 Övriga tillgångar

Som en del i arbetet med att implementera sanktionerna mot Ryssland och Belarus har EU-kommissionen skapat en ”Freeze and Seize Task Force” vars uppgift är att samordna implementeringsarbetet inom EU och även med länder utanför EU som Storbritannien och USA.⁸⁸

För Sveriges del är det Finansinspektionen (FI) som ska ta emot information om frysta tillgångar. Företag är skyldiga att följa EU:s sanktioner vilket innebär att de ska informera FI om konton och belopp som frysts enligt sanktionerna. FI är ansvarig (1) för att ta emot information om frysta tillgångar från företagen. Vidare ska

80 Dagens industri, ”Försvaret nobbar miljardärens erbjudande”, 21 april 2017. (<https://www.di.se/nyheter/forsvaret-nobbar-miljardarens-erbjudande/>). SvT Nyheter, ”Försvaret har köpt ubåtshamnen i Fårösund”, 17 januari 2018. (<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/forsvaret-har-kopt-ubatshamnen-i-farosund>).

81 SvT Nyheter, ”ÖB mot att släppa svensk hamn till ryska intressen”, 17 oktober 2016. (<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/ob-mot-att-slap-pa-svensk-hamn-till-ryska-intressen>).

82 Lisa Röstlund och Josefin Sköld, ”Vi jobbade på väldigt hög nivå med ryska regeringen”, *Dagens Nyheter*, 17 Oktober 2017. (<https://www.dn.se/nyheter/sverige/vi-jobbade-pa-valdigt-hog-niva-med-ryska-regeringen/>).

83 TT, ”Gotland om beslutet: Synd att vi inte klarade hem det”, Svenska Dagbladet, 15 december 2016. (<https://www.svd.se/a/x2v4n/gotland-om-beslutet-synd-att-vi-inte-klarade-hem-det>); P4 Blekinge, ”Så lönsam var Nord Stream-affären”, 12 april 2018. (<https://sverigesradio.se/artikel/6929597>); TT, ”Omdiskuterade ryska rör lämnar svensk hamn”, *Aftonbladet*, 25 juli 2019. (<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/OpmlVV/omdiskuterade-ryska-ror-lamnar-svensk-hamn>).

84 TT, ”Svenskt ja till omdebatterade gasledningen Nord Stream, Ny Teknik, 7 juni 2018. (<https://www.nyteknik.se/energi/svenskt-ja-till-omdebatterade-gasledningen-nordstream-6918635>).

85 Lisa Röstlund och Josefin Sköld, ”Vi jobbade på väldigt hög nivå med ryska regeringen”, *Dagens Nyheter*, 17 oktober 2017, (<https://www.dn.se/nyheter/sverige/vi-jobbade-pa-valdigt-hog-niva-med-ryska-regeringen/>).

86 Joakim Magnå, ”Kommendören: Farkosten kan vara från Ryssland”, *Aftonbladet*, 26 september 2017. (<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/mAAGq/kommendoren-farkosten-kan-vara-fran-ryssland>).

87 Gävle hamn, ”Gävle hamn klassat som skyddsobjekt”, 20 juni 2022. (<https://gavlehamn.se/gavle-hamn-klassat-som-skyddsobjekt/>).

88 European Commission, ”Enforcing sanctions against listed Russian and Belarusian oligarchs: Commissions’ ”Freeze and Seize” Task Force steps up work with international partners”, 17 mars 2022. (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1828).

FI (2) ”ta emot uppgifter från kreditinstitut om insättningar som överstiger 100 000 euro, som innehas av ryska eller belarusiska medborgare, eller fysiska personer bosatta i Ryssland eller Belarus eller av juridiska personer som är etablerade i Ryssland eller Belarus.” Slutligen ska FI också (3) ta emot självrapporterade uppgifter från fysiska eller juridiska personer som står på sanktionslistan.⁸⁹

Studien har fått tillgång till inrapporterade uppgifter från FI gällande Ryssland och har tillåtelse att redovisa aggregerade data i denna rapport. Till och med 8 november 2022 hade följande rapporterats in till FI:

Företagen har rapporterat in 27 poster med frysta tillgångar kopplade till Rysslands invasion av Ukraina. 24 av dessa rapporterades in 2022. Det totala värdet av dessa 24 poster var 374 mnkr.

Finansiella institutioner hade vidare rapporterat in 26 poster med insättningar över 100 000 Euro. Det totala värdet för dessa poster uppgick till 68 mnkr.

Ett fall av självrapportering hade inkommit.

4.7 Avslutande kommentarer om fastigheter och övriga tillgångar

Det saknas sedan tidigare sammanställd information om ryskt ägande av fastigheter och övriga tillgångar i Sverige. En del av de data som redovisats i detta kapitel utgör därmed ny information. Brist på tillgång till information om ryska medborgares fastighetsägande i Sverige innebär dock att endast en partiell lägesbild kan ges. Studien kan inte avgöra i vilken mån och inom vilka områden ryska medborgare boende i Sverige äger fastigheter. Bristen på information innebär också att det inte går att dra slutsatser om huruvida det finns säkerhetsrisker kopplade till ryskt fastighetsägande i Sverige.

När det gäller övriga tillgångar ger uppgifterna en bild av hur arbetet med att inrapportera ryska finansiella tillgångar i Sverige går. Hur stor del av faktiska ryska tillgångar som inte inrapporterats till FI är dock okänt. ■

⁸⁹ Finansinspektionen, ”EU-sanktioner”, 2 mars 2022. (<https://www.fi.se/sv/bank/penningtvatt/eu-sanktioner/>); Finansinspektionen, ”Utökad ansvar för FI med anledning av EU-sanktioner mot Ryssland”, 21 april 2022. (<https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2022/utokat-uppdrag-for-fi-med-anledning-av-eu-sanktioner-mot-ryssland/>).

5. Upphandling

I DETTA KAPITEL REDOVISAS vilka företag med ryskt ägande som tilldelats eller haft gällande offentliga kontrakt under 2022. Enligt EU:s femte sanktionspaket som beslutades 8 april 2022 infördes förbud mot att tilldela eller fullfölja offentliga kontrakt med ryska företag inom EU.⁹⁰ Förbudet att tilldela gäller från och med 9 april och förbudet mot att fullgöra gäller från 11 oktober. Vidare gäller förbudet leverantörer som till mer än 50 procent ägs av juridiska personer etablerade i Ryssland.⁹¹

Det finns ingen öppen tillgänglig samlad statistik om vilka som tilldelats upphandlade kontrakt i Sverige. Upphandlingsmyndigheten har aggregerad statistik om upphandling sorterat på bland annat verksamhet. Där framkommer det att fastigheter och vård och omsorg är de två sektorer med flest annonserade upphandlingar. Däremot finns ingen statistik sorterat efter leverantörernas landstillhörighet så det går inte att via upphandlingsmyndigheten få reda på hur många kontrakt som tilldelats ryska företag. För att få tillgång till information om vilka leverantörer som tilldelats upphandlingskontrakt hänvisas man istället till de enskilda myndigheterna.⁹² Vissa myndigheter, som exempelvis Trafikverket, redovisar offentligt tilldelade kontrakt.⁹³ Men de flesta myndigheter redovisar inte denna information öppet.

Företaget Mercell Commerce erbjuder en marknadsplats för inköpare och leverantörer och har en databas för samtliga annonserade och tilldelade upphandlingar i Sverige. Mercell genomförde en sökning utefter land och företag i sin databas och kunde inte hitta något ryskt företag i sin statistik över leverantörer. Enligt dess bedömning är det osannolikt att det finns ryska leverantörer i databasen som tilldelats kontrakt på annonser gjorda av svenska myndigheter.

Det framgår dock inte i databasen om det förekommer ryskt ägande i företag som är baserade i andra länder än Ryssland. Eftersom studien via Bolagsverket hade en lista över svenska företag med ryska huvudmän beställdes en lista på de upphandlingar där dessa företag sedan 2018 förekommit som anbudsgivare och i vilken grad de tilldelats kontrakt. Motiveringen att ta med upphandlingar från 2018 är att kontrakten ibland kan vara fleråriga. Det saknas information om eventuella leverantörer med ryskt ägande, baserade i andra länder, men som saknar övrig koppling till Sverige.

5.1 Resultat

Sedan 2018 har 10 svenska företag med rysk verklig huvudman medverkat som anbudsgivare i 174 upphandlingar i Sverige. Av dessa har de vunnit budgivningen vid 45 tillfällen.

Två av de företag som idag har pågående kontrakt, IST AB och JaRocka Studio AB har båda enligt bolagsverkets register bytt verklig huvudman under maj och juni 2022 och är därför idag formellt inte ryskägda. IST bedriver verksamhet inom digital utbildning riktad mot skolor och har kontrakterats av ett stort antal kommuner

Tabell 5.1 Leverantörer med rysk verklig huvudman som medverkat i upphandling 2018–2022.

Leverantör	Antal anbud	Tilldelade kontrakt
Cross Laminated Timber (CLT) Prefab	1	0
Evion Hotell & Restaurang AB	1	1
Fortab AB	40	2
IST AB	45	21
JaRocka Roll studios AB	3	1
Kristan Bygg AB	8	0
NIMAB Entreprenad	24	8
NIMAB Support	7	1
SHS gruppen	2	0
Sulzer Pumps Solutions AB	24	9
Zublin Scandinavia AB	19	2
Totalt	174	45

Källa: Mercell Commerce AB.

90 Regeringskansliet, "Sanktioner mot Ryssland", nedladdad 24 november 2022. (<https://regeringen.se/regeringens-politik/rysslands-invasion-av-ukraina/sanktioner-mot-ryssland/>)

91 Upphandlingsmyndigheten, *Förbud att tilldela och fullgöra offentliga kontrakt med ryska leverantörer*. Nedladdad 22-10-13. (https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstifning/sanktioner-paverkan-upphandling/forbud-tilldela-och-fullgora-offentliga-kontrakt/#vilka_foretag_och_personer_omfattas_av_dessa_sanktioner_).

92 Telefonsamtal med upphandlingsmyndigheten, augusti 2022.

93 Trafikverket, *Här hittar du Trafikverkets senast tilldelade kontrakt*, nedladdad 22-10-13. (<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/upphandling/tilldelade-kontrakt/>).

i Sverige. I dessa fall tycks det handla om att ägandeskapet flyttats mellan makar. Ist har under dessa år vunnit 21 anbud och JaRocka har vunnit ett. Minst nio av dessa kontrakt var aktiva under 2022.

I nuläget är det endast tre företag med ryskt ägande som har gällande kontrakt i Sverige. Det gäller det österrikiska företaget Strabags två dotterbolag Züblin och NIMAB samt Sulzer Pump AB som ingår i en schweizisk koncern. Viktor Vekselberg är registrerad huvudman för Sulzer Pump. Enligt Sulzer har Vekselberg ”fråntagits sitt ekonomiska intresse i bolaget”.⁹⁴ Sveriges television har rapporterat att Sulzer Pumps AB har tilldelats kontrakt på över 100 mnkr av svenska myndigheter mellan 2014–2020. Oleg Deripaska har ett stort ägande i Strabag. Som förklarats i kapitlet om investeringar var Deripaskas inflytande i företaget Strabag begränsat och hans ägande skulle upphöra 31 december 2022. NIMAB och Sulzer Pumps har sedan 2018 tilldelats vardera nio kontrakt och Züblin två. Av dessa var minst nio kontrakt fortfarande gällande under 2022.

Under 2022 har förutom de ovan nämnda bolagen även Evion Hotell drivit patienthotell upphandlat av Göteborgs stad. Evion Hotell ingår i Jurij Vasins hotellimperium. Kontraktet gällde fram till augusti 2022.

Eftersom listan på upphandlade företag inkluderar upphandlingar från 2018 förekommer företag som inte finns i listan över företag med rysk ägare (tabell 2.1), vilken bara inkluderar företag som var aktiva 1 januari 2022.

5.2 Andra fall av upphandling av företag med ryska intressen

Enligt EU:s sanktionspaket är det företag med minst 50 procents ägande som europeiska myndigheter inte får tilldela kontrakt. Vad som gäller i praktiken för offentlig upphandling är inte helt glasklart. Ett företag som nämnts i relation till upphandling är elsparkcykelföretaget Voi. Från och med 1 januari är det tänkt att enbart de elsparkcykelföretag som vunnit upphandling ska ha rätt att bedriva verksamhet i Stockholm. Även om det ryska ägandet i Voi inte är mer än fyra procent kan det innebära ett hinder i en upphandling, menade trafikborgarrådet i Stockholm, Daniel Helldén (MP) i mars 2022.⁹⁵ Därefter sköts beslutet om upphandling upp till hösten 2022, vilket Voi protesterade mot i ett öppet brev.⁹⁶

Som nämnts saknas tillgång till statistik över utländsk registrerade företag med ryskt ägande. Ett sånt företag är det tyska företaget Nukem Technologies Engineering Services vars moderbolag är det ryska Atomstrojexport vilket i sin tur ägs av Rosatom, den ryska statens kärnkraftsbolag. Nukem Technologies ingår tillsammans med tyska Uniper i konsortiet UNNU, vilket 2019 tilldelades uppdraget att medverka i nedmonteringen av Barsebäcks reaktorer och två av Oskarshamns tre reaktorer.⁹⁷ Ett säkerhetsproblem är att för att kunna genomföra nedmontering och rivning av kärnkraftverket behöver företaget tillgång till känslig information såsom ritningar, strålningsnivåer och transportvägar.⁹⁸

Tidigare under 2022 rapporterades det att statliga Vattenfall och företaget Studsvik samarbetat med ryska Tvel för inköp av kärnbränsle. Tvel ägs av statliga Rosatom. Rosatom kontrollerar enligt egna uppgifter 17 procent av världsmarknaden för kärnbränsle och är också ansvarig för Rysslands kärnvapen. Europaparlamentet varnade i april 2021 för samarbete med Rosatom.⁹⁹ Vattenfalls leveranser från Ryssland motsvarar enligt företaget ungefär en femtedel av Vattenfalls totala behov av kärnbränsle.¹⁰⁰ För Tvel har det varit viktigt att kunna testa sitt nyutvecklade kärnbränsle i en reaktor i västvärlden vilket samarbetet med Ringhals gav möjlighet till.¹⁰¹

94 Svt Nyheter, ”Ryska oligarker bakom bolag som anlitats av svenska myndigheter”, 9 mars 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svenska-myndigheter-har-gjort-affarer-med-bolag-som-ags-av-oligarker>).

95 Johannes Karlsson, ”Helldén kan väga in Vois ryska delägare i upphandling – ”Problematiskt””, *Dagens industri*, 25 mars 2022. (<https://www.di.se/digital/hellden-kan-vaga-in-vois-ryska-delagare-i-upphandling-problematiskt/>).

96 Voi.se, Öppet brev till Stockholm stads trafikborgarråd Daniel Helldén, nedladdad 22-10-13. (<https://www.voiscooters.com/blog/oppet-brev-till-stockholm-stads-trafikborgarrad-daniel-hellden/>)

97 Jesper Monthander, ”Ryska statens bolag river svenska reaktorer”, *Dagens industri*, 16 mars 2022. (<https://www.di.se/nyheter/ryska-statens-bolag-river-svenska-reaktorer/>)

98 Markus Eriksson, ”Ryska intressen i svensk kärnkraft”, *Sveriges Radio*, 26 januari 2022. (<https://sverigesradio.se/artikel/ryska-intressen-i-svensk-karnkraft>).

99 Mikael Törnwall, ’Bannlyst företag ordnar kärnbränsle till Ringhals’, *Svenska Dagbladet*, 29 september 2021. (<https://www.svd.se/a/G3j3Aq/politiker-kritiserar-ryskt-karnbransle-till-ringhals>).

100 Vattenfall, *Kommentar om användning av ryskt kärnbränsle*, 25 januari 2022. (<https://group.vattenfall.com/se/nyheter-och-press/nyheter/2022/kommentar-om-anvandning-av-ryskt-karnbransle>).

101 Markus Eriksson, ”Ryska intressen i svensk kärnkraft”, *Sveriges Radio*, 26 januari 2022. (<https://sverigesradio.se/artikel/ryska-intressen-i-svensk-karnkraft>).

I samband med Rysslands invasion av Ukraina stoppade Vattenfall leveranserna av ryskt kärnbränsle.¹⁰² Studsvik var länge avvaktande men pausade enligt sin kvartalsrapport så småningom samarbetet med Tvel under våren.¹⁰³

Säkerhetsmässigt är det nära samarbetet med ryska kärnkraftsföretag problematiskt ur flera synvinklar. Att öppet samarbeta med företagen ger dem legitimitet. Vidare kan samarbete där rysk personal är på plats med tillgång till känslig infrastruktur utgöra ett säkerhetsskyddsproblem. Ryssland använder energi som ett sätt att finansiera sin militära sektor och skaffa sig geopolitiskt inflytande. På så vis utgör energi och energiföretag en del i den ryska verktygslådan för att utöva politiska påtryckningar, inte minst emot Europa.¹⁰⁴ ■

102 Linda Nohrstedt, "Vattenfall stoppar leveranser av ryskt kärnbränsle", *Ny Teknik*, 24 februari 2022, (<https://www.nyteknik.se/energi/vattenfall-stoppar-leveranser-av-ryskt-karnbransle-7029282>)

103 Södermanlands Nyheter, "Studsviks affärer med Putins kärnteknikbolag fortsätter", 26 februari 2022. (<https://sn.se/nyheter/nykoping/artikel/studsviks-affarer-med-ryssland-fortsatter-bolaget-styrs-av-putin-vi-utvarderar-situationen/r5947mgl>); Studsvik AB, *Studsvik delårsrapport för första kvartalet 2022*, 24 april 2022. (<https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b6466d55761963cddfe36335e919873b&lang=sv>).

104 Niklas Rossbach, 'The Geopolitics of Russian Energy', FOI-R--4623-SE, November 2018.

6. Handel

DETTA KAPITEL GER EN ÖVERSIKT ÖVER SVERIGES HANDEL MED RYSSLAND UNDER PERIODEN JANUARI 2013 TILL DECEMBER 2021 OCH DISKUTERAR DE RISKER OCH BEROENDEN SOM KAN FÖRELIGGA UTFRÅN ETT SVENSKT PERSPEKTIV. SOM HUVUDSAGLIG KÄLLA HAR SCB:S STATISTIKDATABAS ÖVER SVERIGES HANDELSFÖRBINDelser ANVÄNTS.¹⁰⁵

Alla import- och exportvärden redovisade här i löpande priser, såtillvida texten inte indikerar annat. Perioden har valts så att den visar upp en normalbild för hur handelsmönstret såg ut från året innan den ryska invasionen och annekteringen av Krym-halvön och de fortsatta militära operationerna i Donbas, fram till slutet av 2021, det vill säga innan Ryssland i februari 2022 tog kriget mot Ukraina vidare till en fullskalig invasion.

Enligt de definitioner som används för handelsstatistiken utgör *bestämmelselandet* det vid exporttillfället senast kända land där varan är avsedd att förbrukas. Med *avsändarland* avses det vid importtillfället senast kända land som varan sändes ifrån, vilket inte påverkas av eventuella omlastningar i mellanliggande länder. Därmed kvarstår viss osäkerhet kring i vad mån Sverige är den faktiska ursprungsnationen för en viss varuexport, då delar av den kan ha annat ursprung än Sverige. Motsvarande osäkerhet råder då också kring huruvida Ryssland är den verkliga ursprungsnationen för en viss varuimport från Ryssland.

6.1 Rysslands handel med omvärlden

I likhet med Sverige är Ryssland i rent statistiska termer en öppen ekonomi, väl integrerad i den globala ekonomin. Det föreligger dock en stor och väsentlig skillnad i det att den ryska statsmakten utövar ett betydligt starkare inflytande över hur Rysslands ekonomiska interaktion med omvärlden ser ut. Orsaken till detta står att finna i att det är de statligt kontrollerade bolagen – eller de bolag som står under stort statligt inflytande – som står för den större delen av Rysslands handels- och kapitalflöden.¹⁰⁶

Rysslands export domineras av råvaror, framför allt av energiråvaror i form av olja, kol och gas. Andra viktiga inkomstgenererande exportvaror är metaller och mineraler, liksom skogsråvara. Med vissa undantag – exempelvis vapenexport och export av kärnkraftsteknologisk utrustning – är Ryssland inte någon större producent av kapitalvaror i form av maskiner, verktyg och instrument eller konsumtionsvaror. Kapitalvaror utgör däremot en mycket stor andel av Rysslands import, följt av industriella insatsvaror och konsumtionsvaror.¹⁰⁷

6.2 Den svenska bytesbalansen med Ryssland

Sveriges offentliga statistik bekräftar bilden av Ryssland som i huvudsak exportör av råvaror och importör av kapitalvaror. Värdet av svensk export till Ryssland under perioden 2013–2021 motsvarade i genomsnitt 18,6 mdkr per år.

Baserat på varuimport och -export efter varugrupp enligt varunomenklaturen KN på 2-, 4- och 6-siffernivån, motsvarade värdet av svensk export till Ryssland i genomsnitt 18,6 mdkr per år under perioden 2013–2021.¹⁰⁸ Värdet av svensk import från Ryssland motsvarade i genomsnitt 36,2 mdkr per år. För hela perioden hade Sverige således ett handelsunderskott gentemot Ryssland som uppgick till 17,6 mdkr per år. Den svenska statistiken visar emellertid att handelsunderskottet mot Ryssland i första hand berodde på svensk import av mineralbränslen, främst råolja,¹⁰⁹ som återfinns under varugrupp 27 i KN-systemet. Mellan åren 2013–2018 motsvarade importen av mineraliska bränslen över 80 procent av det totala importvärdet av svensk import från Ryssland. Värdet av oljeimporten följer inte entydigt mängden importerad olja på grund av fluktuationer i världsmarknadspriset på

105 SCB, Statistikdatabasen, www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__HA__HA0201__HA0201B/ImpExpKNTotAr/.

106 Rickard Connolly, 2018, *Russia's Response to Sanctions – How Western Economic Statecraft is Reshaping Political Economy in Russia*, Cambridge University Press, Cambridge, U.K, sid. 30.

107 Rickard Connolly, 2018, *Russia's Response to Sanctions – How Western Economic Statecraft is Reshaping Political Economy in Russia*, Cambridge University Press, Cambridge, U.K, sid. 50–51.

108 KN-nomenklaturen (*Combined Nomenclature, CN*) används av samtliga EU-länder i deras utrikeshandelsstatistik över varor och även i EU:s gemensamma tulltaxa.

109 Varugrupp KN 270900, råolja erhållen ur petroleum eller ur bituminösa mineral.

olja liksom i växelkurserna. Ifall värdet av oljeimporten räknades bort ur statistiken, skulle Sverige i stället ha haft ett stabilt handelsöverskott över hela perioden 2013–2021, vilket i medeltal skulle ha uppgått till 11,1 mdkr per år.

6.3 Svensk export till Ryssland

På en övergripande nivå framstår den svenska exporten till Ryssland som mycket väldiversifierad. För hela den undersökta perioden 2013–2021 finns spår av svensk export till Ryssland representerad i 97 av de totalt 98 varugrupper som tvåsiffrignivån inom KN-systemet är uppbyggd av. Även på den mer detaljerade sexsiffrignivån är Sveriges export till Ryssland fördelad över närmare en femtedel av de sammanlagt 6 652 varugrupper som nivån består av.

Trots den stora spridningen är större delen av exporten koncentrerad till ett fåtal varugrupper. Andelen av de tio största varugrupperna på tvåsiffrignivån enligt exportvärde motsvarade mer än 84 procent av Sveriges totala export till Ryssland under perioden. Den inbördes fördelningen mellan dessa framgår av tabell 6.1 nedan. Värt att notera i tabellen är att närmare hälften av exporten till Ryssland kan härledas till varugrupperna 84 och 85, det vill säga mekaniska liksom elektriska maskiner och apparater samt delar till dessa.

De underliggande varugrupperna på fyrsiffrignivå visar på att den svenska exporten till Ryssland i första hand handlar om avancerade maskiner och apparaturer. Inom maskinsegmentet har Ryssland enligt statistiken i första hand importerat entreprenadmaskiner, gruvutrustning, förbränningsmotorer och pumpar, gasturbinmotorer, centrifuger, liksom verktygsmaskiner. Inte minst importen av utländska verktygsmaskiner är strategiskt viktig för Ryssland, emedan den egna inhemska verktygsmaskinindustrin har halkat efter i utvecklingen.¹¹⁰

Tabell 6.1 Svensk export till Ryssland på varugrupsnivå

Varugrupp (KN2)	Varugrupsbeskrivning	Exportvärde 2013–2021 (tkr)	Ack. procent
84	Kärnreaktorer, ångpannor, maskiner, apparater och mekaniska redskap; delar till sådana varor	43 138 298	25,76
85	Elektriska maskiner och apparater, elektrisk materiel samt delar till sådana varor; apparater för inspelning eller återgivning av ljud, apparater för inspelning eller återgivning av bilder och ljud för television samt delar och tillbehör till sådana appar	31 830 648	44,77
87	Fordon, andra än rullande järnvägs- eller spårvägsmateriel, samt delar och tillbehör till fordon	28 961 275	62,07
30	Farmaceutiska produkter	10 941 638	68,60
39	Plaster och plastvaror	8 086 274	73,43
48	Papper och papp; varor av pappersmassa, papper eller papp	5 018 152	76,43
32	Garvämnes- och färgämnesextrakter; garvsyror och garvsyraderivat; pigment och andra färgämnen; lacker och andra målningsfärger; kitt och andra tätnings- och utfyllningsmedel; tryckfärger, bläck och tusch	4 209 917	78,94
90	Optiska instrument och apparater, foto- och kinoapparater, instrument och apparater för mätning eller kontroll, medicinska och kirurgiska instrument och apparater; delar och tillbehör till sådana artiklar	3 628 544	81,11
72	Järn och stål	3 105 232	82,97
73	Varor av järn eller stål	2 499 911	84,46

Källa: SCB, Statistikdatabasen; bearbetade data.

Kommentar: Den sista kolumnen baseras på varugruppens procentandel av Sveriges totala export till Ryssland summerat med motsvarande värde för alla föregående varugrupper.

Inom varugrupp 85 utgjorde basstationer för telekom och tillhörande nätverksutrustning 68 procent av gruppens totala exportvärde. Övriga intressanta undergrupper att lyfta fram är generatoraggregat, liksom export av halvledarkomponenter med ett motsvarande varuvärde på 193,3 mnkr, samt radarapparater och övrig utrustning för radionavigering, -manövrering och -styrning med ett exportvärde för perioden på 78,4 mnkr.

Svensk media har rapporterat om att svenska företag genom åren fungerat som underleverantörer till rysk försvarsindustri, inklusive det ryska kärnvapenprogrammet. I en granskning som är baserad på ryska avtal och dokument om upphandling skriver Expressen att det dels har handlat om att företagets ryska dotterbolag sålt

¹¹⁰ För en mer utförligare redovisning av Rysslands importbehov av avancerade verktygsmaskiner, se vidare Tomas Malmlof, 2019, *The Russian machine tool industry – Prospects for a turnaround*, FOI-R--4635--SE.

tekniken direkt och dels om att ryska distributörer levererat svenska produkter till kärnvapentillverkarna. De svenska företagen som listas är Atlas Copco, Seco, SKF, Sandvik och Waterjet Sweden.¹¹¹ Sandvik och dess dotterbolag Seco Tools har tidigare pekats ut som underleverantör till den ryska försvarsindustrin.¹¹² Den 28 mars pausade Sandvik all verksamhet i Ryssland och i juni meddelade företaget att de lägger ned all verksamhet i landet.¹¹³

Finansiella risker med svensk export till Ryssland

Relaterat till Sveriges export till övriga länder, är exporten till Ryssland liten. För perioden 2013–2021 motsvarade exporten till Ryssland runt 1,5 procent av värdet av Sveriges totala export på 11 748 mdkr. Därmed föreligger knappast någon statsfinansiell risk ifall exporten till Ryssland till stora delar skulle upphöra. Sverige torde därmed inte heller vara särskilt exponerat för politiska påtryckningar från Ryssland, exempelvis i form av ryska importförbud eller höjda importskatter eller accisavgifter som skulle drabba svensk export till Ryssland.

Emellertid utesluter en låg statsfinansiell risk inte att enskilda branscher eller företag med hög exponering mot den ryska marknaden skulle kunna förlora stora värden ifall deras export till Ryssland omöjliggjordes av sanktioner eller någon annan form av politiska ingripanden. Det har dock legat utanför ramen för denna rapport att utreda huruvida det finns branscher eller företag som är exponerade för detta slag av risk.

Risker för oönskad kunskaps- eller tekniköverföring till Ryssland genom svensk export

Ett helt annat slag av risk föreligger då viss export till ett specifikt land kan komma att användas på ett sätt som inte ligger i linje med Sveriges intressen. Det kan exempelvis handla om teknik- och kunskapsöverföring som stärker den industriella basen och konkurrenskraften hos ett till Sverige ovänligt sinnat land, baklängeskonstruktion – *reverse engineering* – som underminerar svenska företags konkurrensfördelar då skyddad teknologi sprids vidare, eller vidareexport av utländsk högteknologi som innebär att Sverige i ett senare skede självt skulle kunna få problem med att fortsätta få ta del av denna teknologi.

Nationell lagstiftning och internationella samarbeten hanterar i första hand strategisk exportkontroll av krigsmateriel samt produkter med dubbla användningsområden. Sanktionerna mot Ryssland, försakade av annekteringen av Krym och kriget i Donbas från 2014 och framåt samt invasionen i februari 2022, tillför ytterligare dimensioner i hanteringen av handeln med Ryssland. De aktuella instrumenten för EU-medlemmar utgörs av Rådets förordningar 692/2014¹¹⁴ samt 2022/263¹¹⁵ med avseende på Krym och Sevastopol och de delar av länen Donetsk och Luhansk som inte kontrolleras av den ukrainska regeringen.¹¹⁶ Förordning 833/2014 är specifikt riktad mot Ryssland. Sedan den trädde i kraft, har förordningen 833/2014 ändrats och uppdaterats i efterhand. Vid författandet av denna rapport, hade förordningen senast ändrats genom Rådets förordning 2022/1269 från 21 juli 2022¹¹⁷.

EU:s exportregler till Ryssland medför skärpt och utökad exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (PDA) och är inriktade mot känsliga sektorer i Rysslands militärindustriella komplex i syfte att begränsa Rysslands tillgång till viktig avancerad teknik. Utöver detta omfattar förordning 833/2014 även exportförbud mot lyxvaror, liksom fler riktade exportförbud där Ryssland bedöms vara sårbart på grund av sitt beroende av leveranser från EU – de senare till ett exportvärde av 10 md euro. Syftet är i detta fall att bidra till att försämra

111 Mattias Carlsson, "1000 affärer – med ryska försvarsindustrin", *Expressen*, 30 mars 2022. <https://www.expressen.se/nyheter/1-000-affarer-med-ryska-krigsindustrin/>

112 Martin Lindgren, "Sandvik pekas ut som leverantör till rysk vapenfabrik", *Dagens Industri*, 29 mars 2022. (<https://www.di.se/nyheter/sandvik-pekas-ut-som-leverantor-till-rysk-vapenfabrik/>).

113 SVT Nyheter, "Stor företaget Sandvik lägger ner all verksamhet i Ryssland", 29 juni 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/storforetaget-sandvik-lagger-ner-all-verksamhet-i-ryssland>).

114 Council Regulation (EU) 692/2014 of 23 June 2014 concerning restrictions on the import into the Union of goods originating in Crimea or Sevastopol, in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0692>

115 Council Regulation (EU) 2022/263 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0263>

116 Se även European Commission, *Taric Consultation* [online], tillgänglig via https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en&SimDate=20221031.

117 Council Regulation (EU) No 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0833>.

Rysslands tekniska bas och industriella kapacitet. Sammantaget motsvarar det totala värdet av alla sanktioner på exportsidan 29,9 md euro.¹¹⁸

Det kan här konstateras att inom merparten av de övergripande varugrupper som finns redovisade i tabell 6.1 ovan så finns det en eller flera undergrupper, vilka omfattas av EU:s sanktioner mot Ryssland enligt förordning 833/2014. Liksom övriga medlemsländer har Sverige en skyldighet att tillse att sanktionerna efterlevs. Sverige borde även ha ett intresse av att föreslå ytterligare, närliggande varugrupper till de som borde inkluderas i sanktionsförordningen. Ytterligare en utgångspunkt i arbetet med att identifiera nya varugrupper som Ryssland är beroende av att importera, kan vara de listor på varugrupper inom ramen för branschvisa importsubstitutionsplaner som det ryska industri- och handelsministeriet antog 31 mars 2015.¹¹⁹

Ytterligare en aspekt att beakta är att Ryssland för att kompensera för bortfallet av vissa varugrupper i sin importportfölj har ändrat sin lagstiftning angående parallellimport. Förändringen innebär att Ryssland delvis har hävt det tidigare förbudet mot parallell import från tredjepartsländer av varor som lagligen importerats till dessa länder, men som inte tillåts av tillverkaren att importeras till ryskt territorium. Närmare hundra varugrupper berörs av detta.¹²⁰ Enligt en intervju med Rysslands vice premiärminister Denis Manturov, uppskattas värdet av parallellimporten fram till årsskiftet att komma uppgå till 20 md us dollar. Eventuellt kommer undantagen mot parallellimport att förlängas för att gälla även under 2023.¹²¹

6.4 Svensk import från Ryssland

Med hänsyn till importvärdet, är Sveriges import från Ryssland ännu mer koncentrerad till ett fåtal varugrupper än dess export till Ryssland. Importvärdet för de tio största varugrupperna uppgick till närmare 97,8 procent av det totala importvärdet för importen från Ryssland till Sverige för perioden 2013–2021. Som framgår av tabell 6.2, är den största varugruppen, grupp 27, mineraliska bränslen, nära nog tio gånger så stor som den näst största varugruppen, grupp 28, oorganiska kemikalier, oorganiska och organiska föreningar av ädla metaller och sällsynta jordartsmetaller, radioaktiva grundämnen och av isotoper. Grupp 28 är i sin tur nästintill fyra gånger så stor som den tredje största varugruppen, grupp 29, organiska kemikalier. Tillsammans står dessa tre varugrupper för närmare 90 procent av det totala importvärdet.

Den mer detaljerade fyrsiffernivån visar dessutom på att importen inom de tre varugrupperna 27–29 i vardera fallet domineras av en enda undergrupp: råolja (77 %), anrikat uran (87 %) respektive acykliska kolväten eller alkaner (81 %).

Kritiska importhandelsberoenden

På motsvarande sätt som Sveriges export till Ryssland, utgör även importen därifrån en mycket liten del av den totala importvolymen. Under perioden 2013–2021 uppgick värdet av svensk import från omvärlden till 11 300 mdkr, varav importen från Ryssland motsvarade 2,9 procent av värdet. Med den ryska oljeimporten borträknad, skulle den ryska andelen minska till 0,6 procent.

Rysslands ringa betydelse för Sveriges import på en övergripande nivå, kompliceras emellertid av att det inom vissa varugrupper föreligger viss risk för kritiska importberoenden. I det generella fallet finns det flera faktorer som antingen var för sig eller flera tillsammans kan bidra till att sådana beroenden uppstår. En specifik vara eller varugrupp skulle exempelvis kunna vara kritisk för upprätthållandet av svensk energiförsörjning eller utgöra en väsentlig insatsvara för svenskt jordbruk eller skogsbruk, eller någon viktigare industriell process. Graden av importberoende är relaterat till huruvida ett eventuellt importbortfall kan diversifieras eller substitueras inom rimlig tidsrymd och till en rimlig kostnad eller inte hjälp av med import från andra länder eller med egen inhemsk produktion.

118 European Commission, *Trade restrictive measures: export and import bans*, [online], tillgänglig via https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_en#trade-restrictive-measures-export-and-import-bans

119 Ministerstvo energetiki, promysjlennosti i svjazi Stavropolskogo kraja, Otrazlevyje Plany Po Importozamesjtjeniju, Razrabotannye Ministerstvom Promysjlennosti i Torgovli Rossijskoj Federatsii (Prikazy Ministerstva Promysjlennosti i Torgovli Rossijskoj Federatsii), [online], tillgänglig via <https://www.stavminprom.ru/docs/otrazlevyje-plany-po-importozameshcheniyu-razrabotannye-ministerstvom-promysjlennosti-i-torgovli-ross/>, (hämtad 31 oktober, 2022).

120 Ministerstvo Promysjlennosti i Torgovli RF, Prikaz 1532, 2022-04-19, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202205060001>, (hämtad 19 september, 2022).

121 Leonid Uvartjev, 2022-09-19, "Minpromtorg povysil prognoz obema parallelnogo importa do \$20 mlrd po itogam goda", *Kommersant*, www.kommersant.ru/doc/5570123, (hämtad 19 september, 2022).

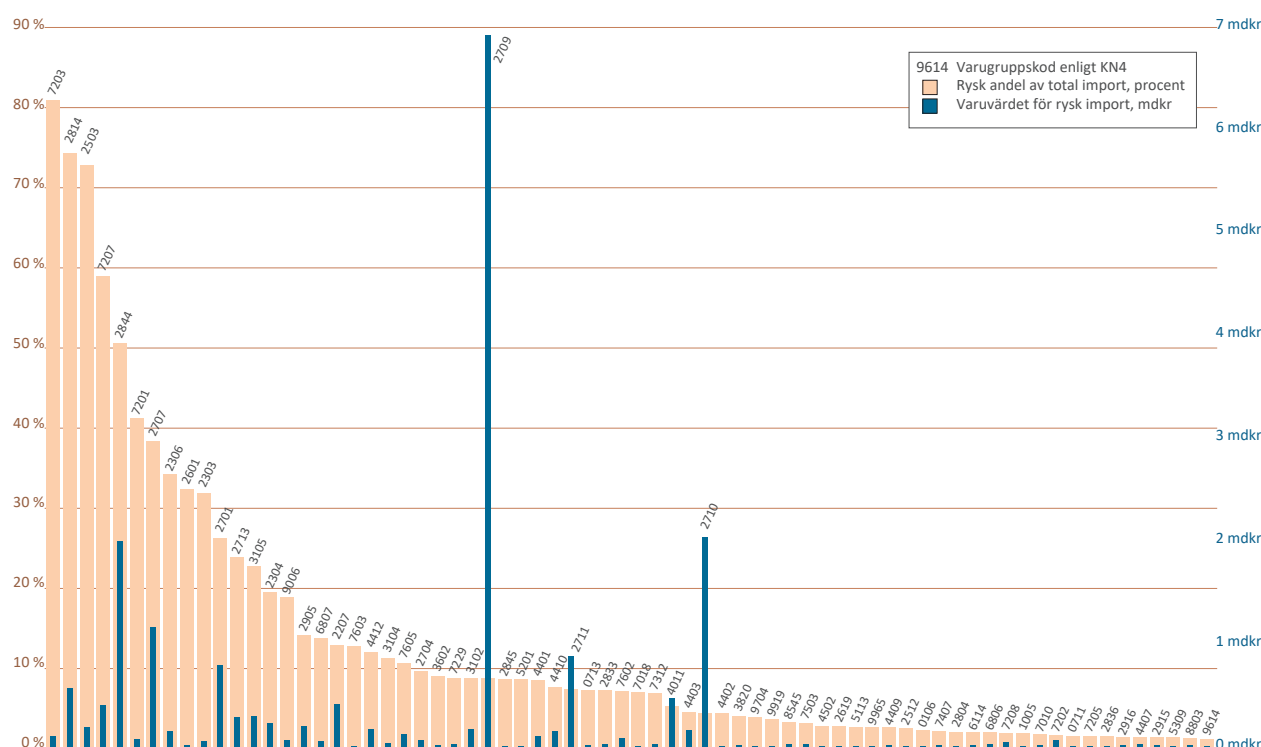
Tabell 6.2 Svensk import från Ryssland på varugrupsnivå.

Varugrupp (KN2)	Varugrupsbeskrivning	Importvärde 2013–2021 (tkr)	Ack. procent
27	Mineraliska bränslen, mineraloljor och destillationsprodukter av dessa; bituminösa ämnen; mineralvaxer	258 687 078	79,40
28	Oorganiska kemikalier; organiska och oorganiska föreningar av ädla metaller, av sällsynta jordartsmetaller, av radioaktiva grundämnen och av isotoper	26 618 354	87,57
29	Organiska kemikalier	7 069 916	89,74
44	Trä och varor av trä; träkol	6 577 840	91,76
72	Järn och stål	4 154 825	93,03
76	Aluminium och varor av aluminium	3 975 962	94,25
31	Gödselmedel	3 558 429	95,35
40	Gummi och gummivaror	2 787 266	96,20
22	Drycker, sprit och ättika	2 701 192	97,03
23	Återstoder och avfall från livsmedelsindustrin; beredda fodermedel	2 445 420	97,78

Källa: Statistikdatabasen; bearbetade data.

Kommentar: Den sista kolumnen baseras på varugruppens procentandel av Sveriges totala import från Ryssland summerat med motsvarande värde för alla föregående varugrupper.

Som en första indikation på att ett kritiskt importberoende skulle kunna föreligga, har kombinationen av en relativt stor importvolym för en enskild vara och en hög rysk andel i Sveriges import av varan använts i denna rapport. Figur 6.1 visar värdet av Sveriges import från Ryssland 2021 på fyrsiffrnivå (blå staplar), där importandelen från Ryssland (orange staplar) motsvarar minst en procent av Sveriges totala import av den aktuella varan. Diagrammet visar de 70 varugrupper på fyrsiffrnivå för vilka den ryska andelen av den totala exporten uppgick till minst 1 procent. Av dessa hamnar 48 varugrupper i intervallet 1–10 procent, 11 varugrupper i intervallet 10–25 procent, 6 varugrupper i intervallet 25–50 procent och 5 varugrupper över 50 procent rysk importandel. Därmed är det generellt sett förhållandevis få varugrupper där risk för kritiska handelsberoenden föreligger.

Figur 6.1 Varuvärde och andel av total svensk import från Ryssland.

Kommentar: Diagrammet visar import enligt KN4 där den ryska andelen är högre än en procent av Sveriges totala import av varugruppen.

Källa: SCB, Statistikdatabasen; bearbetade data.

Fyra av de fem varugrupperna med en rysk importandel överstigande 50 procent utgörs av produkter med lågt kunskapsinnehåll och ett lågt importvärde. Det handlar här om produkter från reducerad järnmalm, liksom ammoniak, svavel samt halvfärdiga produkter från järn eller olegerat stål. Det låga kunskapsinnehållet tyder på att bortfallet av rysk import i dessa fall inte är alltför kritiskt, utan torde vara möjligt att ersätta inom rimlig tid.

Beträffande Sveriges import av ryskt uran så koordineras detta av *Euratom Supply Agency* (ESA) inom ramen för Euratom-samarbetet. Syftet är att förhindra att ett eller flera länder blir beroende av en enskild leverantör. Sveriges import av rysktillverkade kärnbränsleelement (KN 840130; SITC-kod 71877) upphörde runt 2015, medan importen av anrikat uran-235 (KN 284420; SITC-kod 52513) fortsatte även under 2021, enligt SCB:s statistik. Denna import av ryskt uran levererades dock inte till de svenska kärnkraftverken utan användes för tillverkning av kärnbränsleelement vid Westinghouse kärnbränslefabrik i Västerås för en internationell marknad. Detta uran har aldrig ägts av Westinghouse utan av den aktör som beställt tjänsten av Westinghouse. Likväl uppträder detta uran i den svenska handelsstatistiken i form av importerat uran och exporterade kärnbränsleelement. Inom ramen för ESA har en femtedel av allt anrikat uran levererats från Ryssland, och en femtedel vardera från Kanada, Namibia, Kazakstan och gruppen övriga länder, i vilken främst Australien ingår.¹²² Något kritiskt beroende av ryskt uran föreligger därmed inte för Sveriges del.

Figur 6.1 visar vidare att inom varugrupp 27, mineraliska bränslen, så utgör den ryska andelen av Sveriges import av destillerade oljor från stenkol närmare fyrtio procent, medan stenkol och petroleumkoks utgör runt en fjärdedel av den totala importen av dessa varugrupper. I och med att varugrupperna utgörs av råvaror med lågt vidareförädlingsvärde och att importvärdena i sig är förhållandevis låga – 1 164 mnkr, 796 mnkr respektive 286 mnkr – torde det dock inte föreligga några större problem att ersätta importen från Ryssland med import från något annat land i detta fall. Importen från Ryssland av råolja, petroleumgaser liksom oljor erhållna ur petroleum eller ur bituminösa material stod sammantaget för relativt stora värden, 9 858 mnkr, men som andel av den totala importen inom respektive varugrupp understeg importen 10 procent.

De varugrupper för vilka importhandelsberoendet förefaller vara som mest kritiskt berör Sveriges import av konstgödsel, även kallad mineralgödsel. Värdet av den globala marknaden uppgår till 200 md us dollar och domineras av Ryssland, Belarus, Kina och Marocko, där de två förstnämnda länderna står för ungefär hälften av produktionen.¹²³ Ur ett globalt perspektiv finns det en oro för att ett bortfall av rysk mineralgödsel från marknaden kan komma att påverka livsmedelsproduktionen negativt. Det kan vara en av orsakerna till att EU så sent som i november 2022 ännu inte hade utfärdat något importförbud för konstgödsel från Rysslands internationellt erkända territorium. Att Sverige är särskilt utsatt beror på att det är ett av få europeiska länder som helt saknar egen produktion, varigenom svenska lantbrukare är helt beroende av import. Årligen används runt 850 000 ton mineralgödsel på svenska åkrar per år.¹²⁴ Enligt SCB:s handelsstatistik som ligger till grund för figur 6.1, uppgick värdet av Sveriges import av konstgödsel från Ryssland till 496 mnkr 2021, motsvarade 14 procent av det totala importvärdet för dessa tre varugrupper. På sikt kan detta komma att driva fram en egen inhemsk produktion av mineralgödsel i Sverige. Tre företag som oberoende av varandra arbetar med detta är gruvbolaget LKAB, återvinningsbolaget Ragnsells och startup-bolaget Cinis Fertilizer. Affärsidén för alla tre företag bygger på återvinning av någon form av restavfall, som annars inte skulle komma till användning. Ragnsells har tidigare sagt att det ska ha en första anläggning klar hösten 2022, medan Cinis Fertilizers och LKAB:s anläggningar beräknas stå klara 2023 respektive 2027.¹²⁵ ■

122 Lindholm, Kalle, 2022: "Om försörjningen av uran och kärnbränsle på världsmarknaden", *Energiföretagen* (webb), www.energiforetagen.se/energifakta/elsystemet/produktion/karnkraft/om-forsorjningen-av-uran-och-karnbransle-pa-varldsmarknaden/, (hämtad 6 oktober, 2022).

123 Ivan Garcia Bogotá, 2022: "Krav på att undanta rysk gödsel från sanktionerna", *Sveriges Radio*, 11 april, <https://sverigesradio.se/artikel/krav-pa-att-undanta-rysk-godsel-fran-sanktionerna>, (hämtad 7 oktober, 2022).

124 Pontus Herin, 2022: "Sverige på väg ut ur ryskt grepp – företagen storsatsar", *Dagens Industri*, www.di.se/nyheter/sverige-pa-vag-ut-ur-ryskt-grepp-foretagen-storsatsar/, 4 juni, (hämtad 7 oktober, 2022).

125 Pontus Herin, 2022: "Sverige på väg ut ur ryskt grepp – företagen storsatsar", *Dagens Industri*, www.di.se/nyheter/sverige-pa-vag-ut-ur-ryskt-grepp-foretagen-storsatsar/, 4 juni, (hämtad 7 oktober, 2022).

7. Säkerhetsanalys

I KAPITEL ETT PRESENTERADES tre olika kategorier av hot kopplade till ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. Det första gällde i vilken mån ryska investerare eller ryska staten kan förneka tillgång till en viss vara eller tjänst som är avgörande vikt för Sveriges ekonomi.

Kubikenborg Aluminium är Sveriges enda industriella tillverkare av aluminium, som är en viktig insatsvara inte minst för Sveriges metallbearbetande och mekaniska industri. En nedläggning av Kubikenborg, eller riktade sanktioner mot företaget på grund av det ryska engagemanget, skulle förmodligen på kortare till medellång sikt kunna få stora återverkningar i svensk industriproduktion innan situationen stabiliserades kring en ny okontroversiell huvudman eller import av aluminium.

Rysk export till Sverige utgör en mycket liten del av Sveriges totala import, 2,9 procent. På en övergripande nivå finns det därmed inget större beroende av Ryssland. Det utesluter inte att ett kritiskt importberoende för en enskild vara eller varugrupp kan föreligga.

Utifrån kriterierna att varan eller varugruppen utgör en kritisk insatsvara, liksom att det föreligger svårigheter att byta leverantör eller påbörja eller utöka egen, inhemsk produktion, har studien endast identifierat rysk konstgödsel som en kritisk insatsvara för svenskt vidkommande. Ur ett globalt perspektiv finns det en oro för att ett bortfall av rysk mineralgödsel från marknaden kan komma att påverka livsmedelsproduktionen negativt. Sverige är särskilt utsatt, då det är ett av få europeiska länder som helt saknar egen produktion, varigenom svenska lantbrukare är helt beroende av import.

Den andra hotkategorin handlar om teknologiöverföring som kan komma att stärka rysk militär förmåga. Det kan konstateras att endast en liten del av svenska företag med ryska ägarintressen är resultat av förvärv. De flesta tenderar att vara företag som etablerats i Sverige, antingen som nystartade företag, eller som dotterbolag till ett utländskt moderföretag. Ryskt ägande i svenska företag domineras av branscher som byggverksamhet, fastigheter och handel där det inte uppenbart finns någon risk för tekniköverföring. Den sektor som kan vara av intresse för teknologiöverföring är främst informations och kommunikationsverksamhet inom vilket 16 företag är verksamma. I genomgången av företagen i denna kategori hittades inga exempel på nu aktiva företag där känslig teknologi som skulle kunna användas för att stärka rysk militär förmåga. Det betyder dock inte att detta inte kan förekomma.

Exemplen inom handeln med elektronikkomponenter visar att det har funnits ryska intressen inblandade även i handeln med mycket avancerad elektronik med potentiell militär tillämpning. Den tidigare vd:n för företaget InstrumentElectronics häktades i november misstänkt för brott som rör teknikinhämtning för den ryska militärindustrin. Det har därmed förelegat en risk för oönskad tekniköverföring till Ryssland, utöver det faktum att import- och exportföretag ofta har utnyttjats av olika säkerhetstjänster runt om i världen som täckmantel olovlig underrättelseverksamhet.

Tekniköverföring kan även ske genom direkt eller indirekt export av svenska produkter. Dels kan produkten i sig användas, dels kan reverse engineering förekomma. Som nämns i kapitel 6 har det rapporterats i svensk media om att produkter från svenska företag som Atlas Copco, Sandvik och SKF tidigare använts i den ryska militärsektorn, inklusive kärnvapenprogrammet.

Den tredje kategorin av säkerhetshotet rör frågan om ryska investeringar såväl som ryskt ägande av fastigheter kan utgöra basen för rysk statlig fientlig verksamhet i Sverige såsom spionage, sabotage och förberedelse för fientliga krigshandlingar. Fallet med företaget InstrumentElectronics och kopplingarna till ryska säkerhetstjänsten GRU pekar på att företag kan fungera som bas för olovlig underrättelseverksamhet.

Det finns inga uppgifter om att Ryssland i nuläget har direkta ägarintressen i svensk infrastruktur. Ryska företag har tidigare haft viss verksamhet i Karlshamn genom Gazpromägda Nord Stream 2 men det avslutades 2019. När det gäller hamnen i Gävle ägs den av det Turkiska företaget Yilport. Även om uppgifter gör gällande att Yilport har nära kontakter med Ryssland är det oklart om detta innebär att det finns något ryskt inflytande i Yilport. I juni 2022 klassades Gävle hamn som skyddsobjekt.

När det gäller ryskt ägande av fastigheter saknas tillräcklig information för att kunna bedöma om det föreligger ett hot mot Sverige. Det förekommer fall av ryskt ägande i närheten av skyddsobjekt såsom civila flygplatser. I en DN debattartikel 2018 varnar Jan Leijonhjelms, för riskerna vad gäller rysk aktivitet i den svenska skärgården.

Med hänvisning till de finska myndigheters tillslag mot rysk verksamhet i finska skärgården pekar han på att liknande risker finns gällande ryskt ägande av fastigheter och tomter i Stockholms och Göteborgs skärgårdar.¹²⁶

Risker förekommer också i de fall ryska aktörer får tillgång till känslig svensk infrastruktur genom offentlig upphandling. Ur ett hotperspektiv är byggbranschen intressant, speciellt om större infrastrukturprojekt, kunskap och information om kritisk infrastruktur som energi, vatten samt hälso- och sjukvård berörs av företagens verksamhet. Det förekommer företag med ryskt ägande som har haft och fortfarande har pågående kontrakt. Som diskuterats i kapitel 5 innebär det ryska medverkandet av nedmontering av svensk kärnkraft att de får tillgång till känslig information såsom ritningar, strålningsnivåer och transportvägar. Allt energisamarbete med Ryssland stärker den ryska förmågan att använda energi som ett vapen för att uppnå politiska strategiska mål. ■

¹²⁶ Jan Leijonhjelms, "DN Debatt. "Sverige behöver lagstiftning mot ryska köp av känsliga fastigheter" ", *Dagens Nyheter*, 17 oktober 2018. Leijonhjelms har tidigare varit verksam bland annat som projektledare för Rysslandsgruppen på FOI.

8. Slutsatser

STUDIEN SYFTADE TILL ATT besvara två forskningsfrågor: Vad är omfattningen och inriktningen av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige? Vilka säkerhetskonskvenser har ryska investeringar och ekonomiska intressen för Sverige? I denna avslutande del besvaras dessa frågor.

Det huvudsakliga bidraget med denna studie består i att ta fram och sammanställa ny information vad gäller ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. Studien visar att tillgänglig svensk statistik över ryska investeringar hittills varit begränsad. Data från SCB och Tillväxtanalys inkluderar färre än 10 svenska företag med rysk koncernmoder.

I rapporten identifieras 128 ryska investeringar i Sverige med företag som var aktiva 1 januari 2022 och hade tillgångar eller omsättning över 2 mnkr. De totala tillgångarna år 2020 för dessa företag var drygt 34 mdkr och den totala omsättningen 14,8 mdkr. Ryska huvudmän var majoritetsägare i 82 av företagen (64 %). De majoritetsägda företagens totala tillgångar uppgick 2020 till drygt 25 mdkr, vilket motsvarar 73 procent av samtliga tillgångar detta år. Vid en närmare granskning av dessa tillgångar framkommer det att endast en liten del utgjordes av tillgångar i Sverige. Den största posten var Tele2 Russia Holdings tillgångar på 17 miljarder kr som utgjordes av en fordran på det holländska moderföretaget. Tele2 Russia Holding är i skrivande stund under likvidation.

De sammanlagda tillgångarna för de företag som under 2022 upphört, påbörjat likvidation eller ändrat huvudmannaskap till icke-ryskt är 18,5 mdkr, och deras totala omsättning var knappt 474 mnkr. Av tillgångarna står Tele2-företagen för den absolut största delen, nästan 18 mdkr. Det innebär att de återstående tillgångarna respektive omsättningen för svenska företag med ryskt ägande uppgår till 15,8 mdkr respektive 14,3 mdkr i skrivande stund (november 2022).

I listan på kartlagda företag finns andra exempel på företag med stora tillgångar utanför Sverige. Flera av dessa ryska företag förefaller ha startat eller förvärvat mindre företag i Sverige som förvaltar stora tillgångar utomlands möjligtvis av juridiska skäl.

Under 2022 har hittills 8 företag bytt huvudman till en icke-rysk medborgare och 10 företag har likviderats, gått i konkurs eller på annat sätt upphört med sin verksamhet. Dessa 18 företag utgör 14 procent av företagen i studien. Det är uppenbart att en del av dessa förändringar har föranletts av sanktionerna mot ryska individer och företag.

Det största antalet ryskägda företag är verksamma inom byggverksamhet (29 företag), följt av handel (19), information och kommunikation (16) samt fastighetsverksamhet (13). Det stora antalet företag inom bygg- och entreprenadverksamhet kan i stor utsträckning förklaras av i Sverige verksamma, och i sammanhanget mindre, byggföretag med en huvudman med ryskt medborgarskap.

Fyra personer som förekommer på EU:s sanktionslista och en som finns på USA:s och Storbritanniens listor äger företag i Sverige.

Sammanfattningsvis kan sägas att ryska investeringar i Sverige är relativt få och med några få undantag småskaliga.

Sverige har i nuläget ingen lag som reglerar utländska köp av fastigheter. Den fullständiga omfattningen av ryskt fastighetsäggande i Sverige kan studien inte svara på då lantmäteriet inte registrerar fastighetsäggande baserat på medborgarskap. Studien har insamlat uppgifter om 157 ryska medborgare som äger 247 fastigheter i Sverige. Som framgår av medierapporter förekommer det utöver detta en del övrigt ryskt äggande av fastigheter, men där finns i nuläget bara anekdotiska uppgifter. Bland de fastighetsägare i Sverige som är bosatta utomlands återfinns ingen i nuläget på EU:s, Storbritanniens eller Ukrainas sanktionslistor.

Fram till november 2022 hade Finansinspektionen fått in uppgifter om frysta ryska tillgångar till ett värde av 374 mnkr. Vidare hade finansinstitut inrapporterat enskilda insättningar på över 100 000 euro från ryska medborgare till ett totalvärde av 68 mnkr.

Det saknas statistik om landstillhörighet för företag som medverkar i upphandling i Sverige. Utifrån den framtagna listan på företag med ryskt äggande, har studien undersökt vilka av dessa som har medverkat i offentlig upphandling i Sverige. Sedan 2018 har 10 svenska företag med rysk verklig huvudman medverkat som anbudsgivare i 174 upphandlingar i Sverige. Av dessa har de vunnit budgivningen vid 45 tillfällen. Några av dessa företag har pågående kontrakt under 2022.

Inga ryska företag har tilldelats offentliga upphandlingar i Sverige. Det kan dock förekomma att utländska företag med ryskt ägande har tilldelats offentliga kontrakt i Sverige. Ett sådant exempel är det tyska företaget Nukem Technologies Engineering Services vars moderbolag är det ryska Atomstroyexport. Då det saknas uppgifter om ryskt ägande i utländska företag som tilldelas kontrakt i Sverige kan studien inte svara på om det finns fler fall än Nukem.

Studien undersökte även svensk-rysk handel med fokus på kritiska insatsvaror. Rysk export till Sverige utgör en mycket liten del av Sveriges totala import, 2,9 procent. På en övergripande nivå finns det därmed inget större beroende av Ryssland. Utifrån kriterierna att varan eller varugruppen utgör en kritisk insatsvara för Sverige har studien endast identifierat rysk konstgödsel som en kritisk insatsvara för svenskt vidkommande.

Säkerhetsanalysen utgick från tre kategorier av säkerhetshot i relation till ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. Det första hotet (1) är att en rysk aktör kan förneka tillgång till en viss vara eller tjänst som är avgörande vikt för landets ekonomi. Det andra hotet (2) utgörs av överföring av känslig teknologi till Ryssland som kan användas för att skada Sveriges intressen. Det tredje hotet (3) är den mer direkta skadan för Sverige som kan uppkomma genom infiltration, spionage och störning.

De varor som ryska aktörer potentiellt skulle kunna förneka Sverige tillgång till är konstgödsel, där Sverige har visst importberoende av Ryssland, och aluminium där företaget Kubikenborg Aluminium är Sveriges enda industriella tillverkare.

När det gäller överföring av känslig teknologi visar exempel med handel med elektronikkomponenter att det har funnits ryska intressen inblandade även i handeln med mycket avancerad elektronik med potentiell militär tillämpning. Exemplet med företaget InstrumentElectronics visar att det har förelegat en risk för oönskad tekniköverföring till Ryssland, utöver det faktum att import- och exportföretag ofta har utnyttjats av olika säkerhetstjänster runt om i världen som täckmantel olovlig underrättelseverksamhet.

Tekniköverföring kan även ske genom direkt eller indirekt export av svenska produkter. Dels kan produkten i sig användas, dels kan *reverse engineering* förekomma. Det har rapporterats i svensk media om att produkter från svenska företag som Atlas Copco, Sandvik och SKF tidigare använts i den ryska militärsektorn, inklusive kärnvapenprogrammet.

Ett tredje hot rör risken för infiltration, spionage och störning. Fallet med företaget InstrumentElectronics och dess kopplingar ryska säkerhetstjänsten GRU pekar på att företag kan fungera som bas för olovlig underrättelseverksamhet. Av den begränsade information av ryskt fastighetsägande studien fått tillgång till går det inte att utläsa om det föreligger något säkerhetshot mot Sverige. Det finns i dagsläget inget register över utländska medborgares fastighetsägande i Sverige och heller ingen lag som gör det möjligt att granska utländska fastighetsköp. Det noteras att det förekommer fastigheter ägda av ryska medborgare som befinner sig nära civila flygplatser.

Att ett ryskt företag kontrakterats för att medverka nedmontering av svensk kärnkraft innebär att de får tillgång till känslig information såsom ritningar, strålningsnivåer och transportvägar.

Slutligen visar studien att det finns brist på information rörande utländska medborgares ekonomiska aktiviteter i Sverige vilket innebär att det troligtvis finns ett stort mörkertal rörande ryskt ägande och ekonomiska intressen. Bolagsverkets register för verklig huvudman registrerar endast ett medborgarskap vilket innebär att personer med dubbelt medborgarskap kan välja att registrera det medborgarskap som är mest fördelaktigt. Att uppgifter om medborgarskap saknas i Lantmäteriets register innebär att många ryskägda fastigheter förblir okända. ■

9. Vidare forskning och policyimplikationer

DENNA STUDIE HAR BESVARAT ett antal frågor men också givit upphov till nya frågor av relevans för fortsatt forskning. Hur ser situationen i Sverige ut i jämförelse med andra länder? För att få en uppfattning om omfattningen av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige skulle det behöva sättas i en internationell kontext. Detta för att undersöka vad som är ett generellt mönster och vad som är specifikt för Sverige. Förutom kartläggningen som Transcrime genomfört, vilken vi relaterar till i kapitel 2, saknar vi kännedom om andra motsvarande studier. En större jämförande studie av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Europa skulle ge en mer komplett bild av ryskt ekonomiskt agerande i Europa.

Ett annat sätt att sätta ryska investeringar och ekonomiska intressen i perspektiv är genom att undersöka andra länders investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. FOI har tidigare kartlagt kinesiska företagsförvärv och handel i Sverige. Däremot saknas det ännu överblick över Kinas och andra länders fastighetsäggande och medverkande i offentlig upphandling.¹²⁷

Med mer tid och resurser skulle möjligtvis en mer fullständig kartläggning av ryskt fastighetsäggande kunna genomföras, speciellt i relation till skyddsvärda områden. Även andra tillgångar som inte innefattas av fastigheter skulle kunna inkluderas i en framtida studie.

Genom att Lantmäteriets register över fastighetsägare i Sverige inte innehåller information om medborgarskap utan enbart boendeort är det inte möjligt att ta reda på vilka fastigheter i Sverige som ägs av utländska medborgare, vilket land de är medborgare i och var dessa fastigheter befinner sig. Det är således inte heller möjligt utifrån denna information att ta reda på om det finns utländskt ägda fastigheter i närheten av skyddsobjekt. I nuläget saknas lagstiftning för utländska fastighetsköp i Sverige. Som nämnts pågår en utredning som beräknas vara färdig 2024. En liknande problematik finns gällande personers med dubbla medborgarskaps registrering av medborgarskap hos Bolagsverket.

Denna studie har undersökt ekonomisk verksamhet kopplat till ryska medborgare. Många individer och företag kan ha anledning att dölja sin koppling till Ryssland vilket blivit än mer aktuellt i och med de omfattande sanktionspaketen riktade mot Ryssland. Sedan länge är det vanligt att ryska affärsmän skaffar fler medborgarskap, så kallade *golden passports*, i länder som Cypern och Malta. Det är också vanligt att företagen är registrerade i dessa länder då det ger tillgång till EU:s inre marknad. Genom att använda enbart medborgarskap som urvalskriterium finns det stor risk att missa individer utan ryskt medborgarskap som har en stark koppling till ryska staten. Fallet med den svenske medborgaren misstänkt för olovlig underrättelseverksamhet och hans koppling till företaget InstrumentElectronics (se 3.3) utgör ett sådant exempel. Vidare forskning skulle kunna använda andra definitioner av ryskt ägande än personens nuvarande medborgarskap och därmed fånga in ytterligare ryska kopplingar till företag och tillgångar.

När det gäller offentlig upphandling saknas det fortfarande kunskap om utländska företag med ryska ägarintressen som är verksamma som leverantörer i svenska upphandlingar. Sådan kunskap förutsätter tillgång till information om ryskt ägande i andra länder än Sverige. Det beror på att det saknas sammanställd offentlig statistik om upphandling. Det finns i nuläget ingen offentlig information som visar vilka utländska ägarintressen som finns i de företag som medverkar i offentlig upphandling i Sverige.

Studien visar på brister när det gäller tillgång till information och statistik rörande utländskt ägande av företag och fastigheter i Sverige. Avsaknad av sådan information kan i vissa fall innebära att säkerhetsrisker inte upptäcks. Det finns därför anledning att undersöka möjligheterna till att förbättra förutsättningarna för att inhämta information.

Avslutningsvis visar studien på ett möjligt behov av lagstiftning inom områden som täcker utländska ekonomiska intressen i Sverige. Främst gäller detta utländskt ägande av fastigheter och utländska företags medverkande som leverantörer i offentlig upphandling. ■

127 Jerker Hellström, Oscar Almén och Johan Englund, Kinesiska företagsförvärv i Sverige: En kartläggning, (FOI-Memo 6903: Stockholm, 2019); Oscar Almén och Christopher Weidacher Hsiung, *China's economic influence in the Arctic region: The Nordic and Russian cases*, (FOI-R--5326: Stockholm, 2022).

Referenslista

- Advokatfirman Carler, ”Anbudsunderlag Trilight Microwave AB i konkurs”, juni 2021. <https://carler.se/en/anbudsunderlag-trilight-microwave-ab-i-konkurs/>, (hämtad 11 november, 2022).
- Almén, Oscar och Weidacher Hsiung, Christopher, *China's economic influence in the Arctic region: The Nordic and Russian cases*, (FOI-R--5326: Stockholm, 2022).
- Analysguiden, ”Kopy Goldfields”, 11 april 2017. http://media.kopygoldfields.com/2018/10/kopy_goldfields_analys_2017-04-11.pdf
- Bech Bruun Law firm, ”Investeringsscreeningslov om udenlandske direkte investeringer vedtaget af Folketinget”, May 21, 2021. <https://www.bechbruun.com/da/nyheder/2021/investeringsscreeningslov-om-udenlandske-direkte-investeringer-vedtaget-af-folketinget>.
- Björkman, Markuu, ”Ryssar köper fastigheter i ’accelererande takt’”, *Dagens fastigheter.se*, 25 augusti 2022. <https://www.dagensfastigheter.se/20220825/9711/ryssar-koper-fastigheter-i-finland-i-accelerande-takt>.
- Bogotá, Ivan Garcia, ”Krav på att undanta rysk gödsel från sanktionerna”, *Sveriges Radio*, 11 april 2022. <https://sverigesradio.se/artikel/krav-pa-att-undanta-rysk-godsel-fran-sanktionerna>, (hämtad 7 oktober, 2022).
- Burmistrov, Dmitry, *Linked In*, www.linkedin.com/in/dmitry-burmistrov-5473385/, (hämtad 11 november, 2022).
- Byrne, James, Somerville, Gary, Byrne, Joe et al., *Silicon Lifeline – Western Electronics at the Heart of Russia's War Machine* (RUSI, augusti, 2022), <https://rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/silicon-lifeline-western-electronics-heart-russias-war-machine>, (hämtad 10 oktober, 2022).
- Carlsson, Mattias, ”1000 affärer – med ryska försvarsindustrin”, *Expressen*, 30 mars 2022. <https://www.expressen.se/nyheter/1-000-affarer-med-ryska-krigsindustrin/>.
- Cheng, Yung-Ming, ”Determinants of FDI Mode Choice: Acquisition, Brownfield, and Greenfield Entry in Foreign Markets”, *Canadian Journal of Administrative Science*, (Vol. 23, Issue 3: September 2006).
- Clark, David, ”The West needs a more united approach to sanctioning Putin's elite”, *Atlantic Council*, 26 oktober 2022. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-west-needs-a-more-united-approach-to-sanctioning-putins-elite/>
- Connolly, Kate, ”Germany Investigates £1 bn Tui share transfer by sanctioned Russian oligarch”, *The Guardian*, 18 mars 2022. <https://www.theguardian.com/business/2022/mar/18/germany-share-tui-russia-alexei-mordashov>.
- Connolly, Rickard, *Russia's Response to Sanctions – How Western Economic Statecraft is Reshaping Political Economy in Russia*, (Cambridge University Press: Cambridge, U.K, 2018).
- Council Regulation (EU) 2022/263 of 23 February 2022 concerning restrictive measures in response to the recognition of the non-government controlled areas of the Donetsk and Luhansk oblasts of Ukraine and the ordering of Russian armed forces into those areas, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0263>
- Council Regulation (EU) 692/2014 of 23 June 2014 concerning restrictions on the import into the Union of goods originating in Crimea or Sevastopol, in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0692>
- Council Regulation (EU) No 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0833>.
- Dagens Industri, ”Försvaret nobbar miljardärens erbjudande”, 21 april 2017. <https://www.di.se/nyheter/forsvaret-nobbar-miljardarens-erbjudande/>.
- Dahlberg, Joel, ”Bolaget är inte längre till salu”, *Svenska Dagbladet*, 3 april 2013. <https://www.svd.se/a/17c1e591-434a-3ca5-beec-24214dc6f765/bolaget-ar-inte-langre-till-salu>.
- Dobrynin, Sergej 2022, ”’Otkatimsia v 2000 god’. Obnulenije rossijskogo chaj-teka”, *Radio Svoboda*, 1 mars 2022. www.svoboda.org/a/otkatimsya-v-2000-god-obnulenije-rossijskogo-hay-teka/31729840.html, (hämtad 10 oktober, 2022).

- Eriksson, Markus, "Ryska intressen i svensk kärnkraft", *Sveriges Radio*, 26 januari 2022. <https://sverigesradio.se/artikel/ryska-intressen-i-svensk-karnkraft>.
- European Commission, "Taric Consultation" [online], tillgänglig via https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en&SimDate=20221031.
- European Commission, "Trade restrictive measures: export and import bans", [online], tillgänglig via https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_en#trade-restrictive-measures-export-and-import-bans.
- European Commission, "Enforcing sanctions against listed Russian and Belarusian oligarchs: Commissions' 'Freeze and Seize' Task Force steps up work with international partners", 17 mars 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1828.
- Finansinspektionen, "EU-sanktioner", 2 mars 2022. <https://www.fi.se/sv/bank/penningtvatt/eu-sanktioner/>.
- Finansinspektionen, "Utökat ansvar för FI med anledning av EU-sanktioner mot Ryssland", 21 april 2022. <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2022/utokat-uppdrag-for-fi-med-anledning-av-eu-sanktioner-mot-ryssland/>.
- Gontjarova, Katerina, "Rossijskij biznes v Ukraine. Otelj, svjazannyje so stranoj-okkupantom: spisok", RBK-Ukraina, 16 mars 2022. <https://travel.rbc.ua/rus/show/-1647427800.html>, (hämtad 1 november, 2022).
- Gävle hamn, "Gävle hamn klassat som skyddsobjekt", 20 juni 2022. <https://gavlehamn.se/gavle-hamn-klas-sat-som-skyddsobjekt/>.
- Hellström, Jerker, Almén, Oscar och Englund, Johan, *Kinesiska företagsförvärv i Sverige: en kartläggning*, (FOI-Memo 6903: Stockholm, 2019).
- Herin, Pontus, "Sverige på väg ut ur ryskt grepp – företagen storsatsar", *Dagens Industri*, 4 juni 2022. www.di.se/nyheter/sverige-pa-vag-ut-ur-ryskt-grepp-foretagen-storsatsar/, (hämtad 7 oktober, 2022).
- Hultgren, Viktor, "Hövdings storägare säljer alla aktier – och ryss lämnar styrelsen", *Dagens Industri*, 8 april 2022. www.di.se/live/hovdings-storagare-saljer-alla-aktier-och-ryss-lamnar-styrelsen/, (hämtad 13 oktober, 2022).
- Indigo Capital Partners, *Indigo* [online], <http://indigocapital.ru/en/>, (hämtad 13 oktober, 2022).
- Karlsson, Johannes, "Helldén kan väga in Vois ryska delägare i upphandling – 'Problematiskt'", *Dagens Industri*, 25 mars 2022. <https://www.di.se/digital/hellden-kan-vaga-in-vois-ryska-delagare-i-upphandling-problematiskt/>.
- Kollowe, Julia, "Russia's richest man may have avoided freeze on £1bn Tui shares", *The Guardian*, 16 mars 2022. <https://www.theguardian.com/business/2022/mar/16/alexei-mordashov-russia-richest-man-may-have-avoided-freeze-on-1bn-tui-shares>.
- Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet, *Förbättrat skydd för totalförsvaret* [slutbetänkande], (SOU 2019:34, Stockholm).
- Leijonhielm, Jan, "DN Debatt. "Sverige behöver lagstiftning mot ryska köp av känsliga fastigheter" ", *Dagens Nyheter*, 17 oktober 2018.
- Lindgren, Martin, "Sandvik pekats ut som leverantör till rysk vapenfabrik", *Dagens Industri*, 29 mars 2022. <https://www.di.se/nyheter/sandvik-pekats-ut-som-leverantor-till-rysk-vapenfabrik/>.
- Lindholm, Kalle, "Om försörjningen av uran och kärnbränsle på världsmarknaden", *Energiföretagen* (webb), 2022. www.energiforetagen.se/energifakta/elsystemet/produktion/karnkraft/om-forsorjningen-av-uran-och-karnbransle-pa-varldsmarknaden/, (hämtad 6 oktober, 2022).
- Lundblad, Mikaela, "Prästen i rysk-ortodoxa församlingen dömd för grovt brott", *Vestmanlands Läns Tidning*, 10 april 2021. <https://www.vlt.se/2021-04-10/prasten-i-rysk-ortodoxa-forsamlingen-domd-for-grovt-brott>.
- Lundblad, Mikaela, Laggar, Mats, och Nordström, Daniel, "Bygget betalades med fuskfaktura", *Vestmanlands Läns Tidning*, 23 mars 2019.
- Magnå, Joakim, "Kommendören: Farkosten kan vara från Ryssland", *Aftonbladet*, 26 september 2017. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/mAAGq/kommendoren-farkosten-kan-vara-fran-ryssland>.
- Malmblom, Tomas, *The Russian machine tool industry – Prospects for a turnaround*, (FOI-R--4635: Stockholm, 2019).
- Méndez, Rafael, "Hacienda caza al oligarca ruso dueño de los Nets por el IVA del amarre de su megayate", *El Confidencial*, 3 september 2017. https://www.elconfidencial.com/espana/2017-09-03/prokhorov-nets-hacienda-yate-palladium_1436255/, (hämtad 17 oktober, 2022).

- Ministerstvo energetiki, promysjlennosti i svjazi Stavropolskogo kraja, Otrasleyve Plany Po Importozameshtjeniju, Razrabotannye Ministerstvom Promysjlennosti i Torgovli Rossijskoj Federatsii (Prikazy Ministerstva Promysjlennosti i Torgovli Rossijskoj Federatsii), [online], tillgänglig via <https://www.stavminprom.ru/docs/otraslevye-plany-po-importozameshcheniyu-razrabotannye-ministerstvom-promyshlennosti-i-torgovli-ross/>, (hämtad 31 oktober 2022).
- Ministerstvo Promysjlennosti i Torgovli RF, Prikaz 1532, 2022-04-19, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202205060001>, (hämtad 19 september, 2022).
- MKPAO EN+ GRUP, *Spisok affilirovannykh lits*, 30 juni 2022. www.e-disclosure.ru/portal/files.aspx?id=37955&type=6, (hämtad 13 oktober 2022).
- Monthander, Jesper, "Ryska statens bolag river svenska reaktorer", *Dagens Industri*, 16 mars 2022. <https://www.di.se/nyheter/ryska-statens-bolag-river-svenska-reaktorer/>.
- Moran, Theodore, och Oldenski, Lindsay, *Foreign Direct Investment in the United States: Benefits, Suspensions, and Risks with Special Attention to FDI from China*, (Peterson Institute for International Economics: Washington D.C., 2013).
- Neuman, Jonas, "Avfärdar uppgift om att rysk oligark lagt bud på hamn i Fårösund", *Sveriges Radio*, 25 februari 2017. <https://sverigesradio.se/artikel/6639588>.
- Nohrstedt, Linda, "Vattenfall stoppar leveranser av ryskt kärnbränsle", *Ny Teknik*, 24 februari 2022. <https://www.nyteknik.se/energi/vattenfall-stoppar-leveranser-av-ryskt-karnbransle-7029282>.
- Obozrevatel, 2022, "#StopMedvedtjuk: oteli, turizm, logistika i drugije biznesy Kotjetkova, Vasina i protjich agentov Kremlja v Ukraine", 25 mars, <https://news.obozrevatel.com/economics/stopmedvedchuk-oteli-turizm-logistika-i-drugije-biznesyi-agentov-kremlya-v-ukraine.htm>, (hämtad 1 november, 2022).
- Official Journal of the European Union, "Council Decision (CFSP) 2022/265 amending Decision 2014/145/CFSP concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine", 23 februari 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D0265>.
- Oksanen, Patrik, "Follow the money and end up in real estate in strategic areas", *Fri värld*, briefing nr 1, 2020. <https://frivarld.se/rapporter/follow-the-money-and-end-up-in-real-estate-in-strategic-areas/>.
- Olander, Karin, "Skuggan gick fri i Saabaffären", *Dagens Industri*, 23 januari 2017. <https://www.di.se/bil/skuggan-gick-fri-i-saabaffaren/>.
- Opendatabot, "Spilne ukrainsko-belgijske pidpriemstvo v formi tovaristva z obmezjenoju vidpovidainistiu 'Rejkarts i partneri Ukraina'" [online], tillgänglig via <https://opendatabot.ua/c/30478157>
- P4 Blekinge, "Så lönsam var Nord Stream-affären", 12 april 2018. <https://sverigesradio.se/artikel/6929597>.
- Petersson, Claes, Syrén, Michael, Tures, Ewa, "Kerry festade i Sverige hos affärsman med Putin-koppling", *Expressen*, 7 november 2016. <https://www.expressen.se/nyheter/kerry-festade-i-sverige-hos-affarsman-med-putin-koppling/>.
- Petersson, Magnus (red.), 2020, *Utländska direktinvesteringar i skyddsvärda verksamheter: En studie av risker, branscher och investerare*, (FOI-R--5069: Stockholm, 2020).
- Rappe, Axel, "Ryska markköp i Finland har ökat kraftigt – vi listar elva intressanta tomter", *Svenska Yle*, 2 mars 2022. <https://svenska.yle.fi/a/7-10013643>.
- Regeringen, "Kontroll vid överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret", Kommittédirektiv 2022:121 (Försvarsdepartementet: Stockholm, 2022).
- Regeringen, *Granskning av utländska direktinvesteringar*, SOU 2021:87.(Stockholm: 2021).
- Regeringskansliet, Projektstöd till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) till en kartläggning av ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige, 2022-03-23 UD2022/04412.
- Regeringskansliet, *Sammanställning av sanktioner mot Ryssland* (hämtad 18 november, 2022), <https://regeringen.se/regeringens-politik/rysslands-invasion-av-ukraina/sanktioner-mot-ryssland/>.
- Reikartz Hotel Group, "Reikartz Company will appeal against the decision of the Lviv City Prosecutor's Office", 20 september 2022. <https://reikartz.com/en/news/reikartz-will-appeal-against-the-decision-of-LcPO/>, (hämtad 1 november, 2022).
- Reikartz Hotel Group, "Ukraine will win", *Pressmeddelande*, 2 mars 2022. <https://reikartz.com/ru/news/glory-to-ukraine/>, (hämtad 1 november, 2022).

- Romanenko, Natalja, "Komu prinadlezjat samyje dorožije gostinitsy Ukrainy, *Biznes Tsensor*, 29 mars 2018. https://biz.censor.net/resonance/3058069/komu_prinadlezjat_samyje_dorogie_gostinitsy_ukrainy, (hämtad 1 november, 2022).
- Roszbach, Niklas, *The Geopolitics of Russian Energy: Gas, Oil and the energy security of tomorrow*, (FOI-R--4623: Stockholm, 2018).
- Röstellund, Lisa, och Sköld, Josefin, "Vi jobbade på väldigt hög nivå med ryska regeringen", *Dagens Nyheter*, 17 Oktober 2017. <https://www.dn.se/nyheter/sverige/vi-jobbade-pa-valdigt-hog-niva-med-ryska-regeringen/>.
- Safetech International Holding AB, "Årsredovisning räkenskapsåret 2020", www.merinfo.se/arsredovisning/ca26d231-eff7-4732-ac27-194c337de2fa, (hämtad 13 oktober, 2022).
- SCB, "Statistik för utländska direktinvesteringar", (hämtat 3 november 2022).
- SCB, "Stora skillnader i utländskt ägande av svenska fritidshus", 18 juli 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/redaktionellt/stora-skillnader-i-utlandskt-agande-av-svenska-fritidshus/>.
- SCB, Statistikdatabasen, www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_HA_HA0201_HA0201B/ImpExpKNTotAr/.
- SKA Neftianik, "Posluzjnyje spiski VSECh igrokov, vystupavsjich za komandu (DOSA, ODO, OSK, SKVO, SKA, "SKA-Neftianik") v ofitsialnyh mattjach s 1954 po 2017gg: 'Gajfullin Rais Junusovitj'", 2018. <http://old.skabandy.ru/allplayers.html?player=542>, (hämtad 1 november, 2022).
- Strabag SE, "Core shareholder Haselsteiner family foundation terminates syndicate agreement / no dividend for Russian company Rasperia", *Pressmeddelande*, 15 mars 2022. https://www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-PRESSEMITTEILUNGEN-2022-STRABAG%20SE:%20Kernaktion%C3%A4rin%20Haselsteiner%20Familien-Privatstiftung%20k%C3%BCndigt%20Syndikatsvertrag%20-%20keine%20Dividende%20f%C3%BCr%20russische%20Rasperia#?men1=undefined&men2=undefined&sid=undefined&h=undefined&l=EN, (hämtad 14 oktober, 2022).
- Strabag SE, "Result of the Extraordinary General Meeting", *Pressmeddelande*, 5 maj 2022. https://www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-PRESSEMITTEILUNGEN-2022-STRABAG%20SE:%20Ergebnis%20der%20au%C3%9Ferordentlichen%20Hauptversammlung#?men1=undefined&men2=undefined&sid=undefined&h=undefined&l=EN, (hämtad 14 oktober, 2022).
- Strabag SE, "Statement from the STRABAG SE board about the current situation in Ukraine", *Pressmeddelande*, 1 mars 2022. www.strabag.com/databases/internet/_public/content.nsf/web/SE-PRESSE.COM-press_2022_en, (hämtad 14 oktober, 2022).
- Strabag SE, *Prospectus*, 5 oktober 2007, [https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/DAD2E2AC685D1544C125797C0064B22D/\\$File/STRABAG-KMG-Prospekt.pdf](https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/DAD2E2AC685D1544C125797C0064B22D/$File/STRABAG-KMG-Prospekt.pdf), (hämtad 14 oktober, 2022).
- Studsvik AB, *Studsvik delårsrapport för första kvartalet 2022*, 24 april 2022. <https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b6466d55761963cddfef36335e919873b&lang=sv>.
- Sveriges Radio, "Försvarsmakten: Ökat antal hot mot Sverige från Ryssland.", 17 mars 2022. <https://sverigesradio.se/artikel/forsvarsmakten-okat-antal-hot-mot-sverige-fran-ryssland>.
- Sveriges Television, "ÖB mot att släppa svensk hamn till ryska intressen", 17 oktober 2016. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/ob-mot-att-slappa-svensk-hamn-till-ryska-intressen>.
- Sveriges Television, "Försvaret har köpt ubåtshamnen i Fårösund", 17 januari 2018. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/forsvaret-har-kopt-ubotshamnen-i-farosund>.
- Sveriges Television, "Ryska oligarker bakom bolag som anlitats av Svenska myndigheter", 9 mars 2022. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svenska-myndigheter-har-gjort-affarer-med-bolag-som-ags-av-oligarker>.
- Sveriges Television, "Dokument avslöjar: Så försöker oligarken bakom Tui runda EU-sanktionerna", 11 april 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dokumenten-avslojar-sa-forsoker-oligarken-bakom-tui-runda-eu-sanktionerna>
- Sveriges Television, "Vem är ryska oligarken Viktor Vekselberg?", 20 april 2022. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/vem-ar-ryska-oligarken-viktor-vekselberg>.
- Sveriges Television, "Stor företaget Sandvik lägger ner all verksamhet i Ryssland", 29 juni 2022. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/storforetaget-sandvik-lagger-ner-all-verksamhet-i-ryssland>.

- Sveriges Television, "Här är ryska nätverket bakom misstänkta spionparets bolag", 29 november 2022. (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ryska-natverket-bakom-misstankta-spionparets-bolag>).
- Säkerhetspolisen, "Ökad vaksamhet mot påverkan", 27 april 2022. <https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2022-04-27-okad-vaksamhet-mot-paverkan.html>.
- Södermanlands Nyheter, "Studsviks affärer med Putins kärnteknikbolag fortsätter", 26 februari 2022. (<https://sn.se/nyheter/nykoping/artikel/studsviks-affarer-med-ryssland-fortsatter-bolaget-styrs-av-putin-vi-utvarde-rar-situationen/r5947mgl>).
- Tapper, Gustaf, "Ryss tar striden om ubåtshamn", *Dagens Industri*, 24 februari 2017. <https://www.di.se/nyheter/ryss-tar-striden-om-ubatshamn/>.
- Tillväxtanalys, "Utländska företag 2020", Dnr: 2022/95, sid. 16. www.tillvaxtanalys.se/download/18.1d3e3a8d180d6be6b074f8a9/1655275727367/Statistik_2022_03%20Utl%C3%A4ndska_f%C3%B6retag_2020.pdf.
- Tisjakov, Oleg, 2012, "Rais Gajfullin: V sporte moja metjta ispolnilas", 31 januari, <https://ulpressa.ru/2012/01/31/rais-gajfullin-v-sporte-moya-mechta-ispolnilas/>, (hämtad 1 november, 2022).
- Trafikverket, *Här hittar du Trafikverkets senast tilldelade kontrakt*, (hämtad 13 oktober, 2022), <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/upphandling/tilldelade-kontrakt/>.
- Transcrime, Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors, March 2022, https://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2022/03/Inside_the_matrioska.pdf.
- Trilight Microwave, "Contact", <https://www.trilightmw.com/contact-us/>, hämtad 11 november, 2022).
- Trilight Microwave, "Home", <https://www.trilightmw.com/>, (hämtad 11 november, 2022).
- TT, 'Gotland om beslutet: Synd att vi inte klarade hem det', *Svenska Dagbladet*, 15 december 2016, <https://www.svd.se/a/x2v4n/gotland-om-beslutet-synd-att-vi-inte-klarade-hem-det>.
- TT, "Omdiskuterade ryska rör lämnar svensk hamn", *Aftonbladet*, 25 juli 2019. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/OpmlVV/omdiskuterade-ryska-ror-lamnar-svensk-hamn>.
- TT, "Svenskt ja till omdebatterade gasledningen Nord Stream, *Ny Teknik*, 7 juni 2018, <https://www.nyteknik.se/energi/svenskt-ja-till-omdebatterade-gasledningen-nordstream-6918635>.
- Törnwall, Mikael, 'Bannlyst företag ordnar kärnbränsle till Ringhals', *Svenska Dagbladet*, 29 september 2021. <https://www.svd.se/a/G3j3Aq/politiker-kritiserar-ryskt-karnbransle-till-ringhals>.
- U.S. Department of the Treasury, "Treasury Designates Russian Oligarchs, Officials, and Entities in Response to Worldwide Malign Activity", *Press release*, 6 April 2018. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm0338>, (hämtad 13 oktober, 2022).
- Upphandlingsmyndigheten, *Förbud att tilldela och fullgöra offentliga kontrakt med ryska leverantörer*, (hämtad 13 oktober, 2022), https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/sanktioner-paverkan-upphandling/forbud-tilldela-och-fullgora-offentliga-kontrakt/#vilka_foretag_och_personer_omfattas_av_dessa_sanktioner_.
- Uvartjev, Leonid, 2022-09-19, "Minpromtorg povysil prognoz obema parallelnogo importa do \$20 mlrd po itogam goda", *Kommersant*, www.kommersant.ru/doc/5570123, (hämtad 19 september, 2022).
- War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/559/#filters>, (hämtad 13 oktober, 2022).
- War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/457/>, (hämtad 13 oktober, 2022).
- War & Sanctions, <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/sanction-person/4901/>, (hämtad 13 oktober, 2022).
- Vattenfall, *Kommentar om användning av ryskt kärnbränsle*, 25 januari 2022. <https://group.vattenfall.com/se/nyheter-och-press/nyheter/2022/kommentar-om-anvandning-av-ryskt-karnbransle>.
- Winnerstig, Mike (red), *Tools of Destabilization*, (FOI-R-3990: Stockholm, 2014).
- Voi.se, "Öppet brev till Stockholm stads trafikborgarråd Daniel Helldén", (hämtad 13 oktober, 2022), <https://www.voiscooters.com/blog/oppet-brev-till-stockholm-stads-trafikborgarrad-daniel-hellden/>.
- YouControl, *Microwave Components Solutions Limited*, (internetsida), <https://youcontrol.io/card/06781149>, (hämtad 11 november, 2022).
- Za tjestnyj biznes, "Vasin Jurij Valerevitj", [online], tillgänglig via <https://zachestnybiznes.ru/fl/773400441792>, (hämtad 1 november, 2022).

I samband med Rysslands utökade invasion av Ukraina beslutade EU om att införa omfattande ekonomiska sanktioner riktade mot ryska individer och företag. Regeringen gav i mars 2022 FOI i uppdrag att kartlägga ryska investeringar och ekonomiska intressen i Sverige. Det saknas sedan tidigare sammanställd öppen statistik om ryska investeringar och ekonomiska intressen. I denna studie har data från en mängd olika källor insamlats och sammanställts. De ekonomiska intressen som undersöks är ryskt fastighetsägande och andra tillgångar, ryskägda företags medverkan i offentlig upphandling och rysk-svensk handel med fokus på kritiska insatsvaror. Vidare har säkerhetskONSEKVENSERNA av detta analyserats.

I rapporten redovisas en lista med 128 företag i Sverige med ryskt ägande vars totala tillgångar uppgår till drygt 34 mdkr. Under 2022 har hittills 18 av företagen antingen bytt huvudman till en icke-rysk medborgare, likviderats, gått i konkurs eller på annat sätt upphört med sin verksamhet. Återstående företags tillgångar uppgår till 15,8 mdkr. Studien innehåller ett antal fallstudier av ryska investeringar och presenterar nya data om ryskt fastighetsägande och ryska företags deltagande i upphandling. De säkerhetskONSEKVENSER som identifieras är ett visst beroende av ryskt konstgödsel och aluminium, samt möjliga risker för oönskad tekniköverföring och olovlig underrättelseverksamhet kopplat till företag med ryskt ägande.